

EKOIQ

TEMMUZ 2019 SAYI:31

YEŞİL İŞ / YEŞİL YAŞAM

myclimate
Türkiye
Karbon Nötr Basılı Materyal
© myclimate Türkiye - İklim Koruma Ortaklığı

**Gürültünün
İlacı da
Yeşil**

GRI 2013 Konferansı
**Sürdürülebilirlik
Raporlaması Devrimi**

Gezi'ye
Sürdürülebilirlikten
Bakmak

**Eko-Sistem
Temelli Balıkçılık
Gerekıyor!**

**Manisa Tarzanı
Türkiye'nin İlk
Çevrecisi mi?**

www.ekoIQ.com

9 TL (KDV DAHİL)

VitrA | ARTEMA

Yeşil binalar için VitrA, Artema.

VitrA ve Artema, Blue Life anlayışı doğrultusunda yeşil binalar yaratılmasına olanak tanıyan banyo çözümleri sunuyor. **LEED, BREEAM** ve **DGNB** yeşil bina sertifikasyonları kapsamındaki projelerde, çevreci özelliklere sahip ürünleriyle puan kazandırarak yapıların yeşil bina sertifikasyonu almasına katkı sağlıyor.

Çevresel ayakizi daha düşük olan VitrA ve Artema ürünlerinin; sağladıkları su tasarrufu, tamamlanan yaşam döngüsü analizleri, çevreci ürün beyanları, sorumlu hammadde edinimi sertifikaları vb. özellikleriyle projelerde yer almaları öneriliyor.

VitrA ve Artema, yeşil bina sertifikasyonunu destekleyen anlayış ve uygulamalarıyla gelecek nesiller için sürdürülebilir yaşamı hep ön planda tutuyor.

BREEAM®

DGNB®

Blue Life
Mavi gezegenimiz için...

 Eczacıbaşı

vitra.com.tr | artema.com.tr

Yeşil bina sertifikasyonu için önerilen ürünler kataloglarda bu ikon ile belirtilmektedir.

iPad versiyonunu buradan indirin.

PDF olarak indirin.

Barış Doğru
baris@ekoIQ.com

Rivayet olunur ki, kuşların hükümdarı olan Simurg (Zümrüd-ü Anka ya da Batı'da bilinen adıyla Phoenix), Bilgi Ağacı'nın dallarında yaşar ve her şeyi bilirmiş. Bu kuşun özelliği gözyaşlarının şifalı olması ve yanarak kül olmak suretiyle ölmesi, sonra kendi küllerinden yeniden dirilmesidir...

Kuşlar Simurg'a inanır ve onun kendilerini kurtaracağını düşünürmüş. Kuşlar dünyasında her şey ters gittikçe onlar da Simurg'u bekler dururlarmış. Ne var ki, Simurg ortada görünmedikçe kuşkulanır olmuşlar ve sonunda umudu kesmişler.

Derken bir gün uzak bir ülkede bir kuş sürüsü Simurg'un kanadından bir tüy bulmuş. Simurg'un var olduğunu anlayan dünyadaki tüm kuşlar toplanmışlar ve hep birlikte Simurg'un huzuruna gidip yardım istemeye karar vermişler.

Ancak Simurg'un yuvası, etekleri bulutların üzerinde olan Kaf Dağı'nın tepesindeymiş. Oraya varmak için ise yedi dipsiz vadiyi aşmak gerekirmiş, hepsi birbirinden çetin yedi vadi... İstek, aşk, marifet, istisna, tevhid, hayret ve yokluk vadileri...

Kuşlar, hep birlikte göğe doğru uçmaya başlamışlar. İsteği ve sebatı az olanlar, dünyevi şeylere takılanlar yolda birer birer dökülmüşler. Yorulanlar ve düşenler olmuş...

"Aşk denizi"nden geçmişler önce..." "Ayrılık vadisi"nden uçmuşlar...". "Hırs ovası"nı aşır, "kıskançlık gölü"ne sapmışlar... Kuşların kimi "Aşk denizi"ne dalmış, kimi "Ayrılık vadisi"nde kopmuş sürüden... Kimi hırslanıp düşmüş ova-ya, kimi kıskanıp batmış göle...

Önce Bülbül geri dönmüş, güle olan aşkını hatırlayıp;

Papağan o güzelim tüylerini bahane etmiş (oysa tüyleri yüzünden kafese kapatılmış);

Kartal, yükseklerdeki krallığını bırakamamış;

Baykuş yıkıntılarını özlemiş;

Balıkçıl kuşu bataklığını.

Yedi vadi üzerinden uçtukça sayıları gittikçe azalmış. Ve nihayet beş vadiden geçtikten sonra gelen Altıncı Vadi "şaşkınlık" ve sonuncusu Yedinci Vadi "yokoluş"ta bütün kuşlar umutlarını yitirmiş... Kaf Dağı'na vardıklarında geriye otuz kuş kalmış.

Sonunda sırrı, sözcükler çözmüş: Farsça "si", "otuz" demektir... murg" ise "kuş"...

Simurg'un yuvasını bulunca öğrenmişler ki; "**Simurg - otuz kuş**" demekmiş. Onların hepsi Simurg'muş. Her biri de Simurg'muş. 30 kuş, anlamış ki, aradıkları sultan, kendileridir ve gerçek yolculuk, kendine yapılan yolculuktur.

Not: Simurg efsanesinin yukarıdaki anlatımı, tamamen anonim bir metin. Ne yazarı belli ne de kaynağı. 30 kuştan birinin, yani Simurg'un eseri olmalı. Ama bugünü anlatıyor gibi...

BZD Yayın ve İletişim Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
adına sahibi
Zülfükar Dicleli

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Zeynep Dicleli dergi@ekoIQ.com

Genel Yayın Yönetmeni
Barış Doğru baris@ekoIQ.com

Art Direktör
Özlem Sarar D. ozlem@ekoIQ.com

Editör
Balkan Talu balkan@ekoIQ.com
Özgür Çakır ozgur@ekoIQ.com

Reklam Koordinatörü
Semra Akyüz semra@bzdyayincilik.com

Reklam Müdürü
Levent Ertan levent@bzdyayincilik.com

Pazarlama Müdürü
Emrah Kurum emrah@ekoIQ.com

Redaksiyon Şöhret Baltaş

Katkıda Bulunanlar
Fırat Demir, Eren Dönmez, Özgür Güvenç

Üretim Sorumlusu Ahmet Muhtar Sökücü

Abonelik Neslihan Öztürk
Tel: (90) 216 - 412 72 13 Faks: (90) 216 - 521 10 64

Yayın ve Yönetim Adresi: BZD Yayın ve İletişim Hizmetleri
San. ve Tic. Ltd. Şti. Muhittin Üstündağ Caddesi, No: 61,
Koşuyolu - Kadıköy 34718, İstanbul
Tel: (90) 216 - 412 72 13 Faks: (90) 216 - 521 10 64

Basım Yeri: Tor Ofset San. Tic. Ltd. Şti.
Hadımköy Yolu Akçaburgaz Mah. 4. Bölge 9. Cad. 116. Sokak
No: 2 Esenyurt - İSTANBUL Tel: (90) 212 - 886 34 74 pbx

Dağıtım: Kültür Dergi Dağıtım
Basın Yayın ve Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.
Tel: 216 495 90 44-45 Fax: 0216 495 90 45

Ayda bir yayınlanır. Yaygın Süreli Yayın ISSN 1309-441-6

Danışma Kurulu

Aynur Acar, Marmara Belediyeler Birliği Çevre Yönetim Merkezi Direktörü
Prof. Dr. Melsa Ararat, CDP Türkiye Direktörü

Banu Aydoğan, Koç Bilgi Grubu Kurumsal İletişim Direktörü, Koç Holding
Çevre Koordinasyon Kurulu Üyesi, Yeşil Bilgi Platformu Yöneticisi
Prof. Dr. Nuri Azbar, Ege Üniversitesi, Çevre Sorunları Uygulama ve
Araştırma Merkezi Müdürü

Dr. Erhan Baş, Bilim İlaç A.Ş. Genel Müdürü

Dr. Barış Gencer Baykan, Bahçeşehir Betam uzmanı

Sibel Bülay, ulaşım uzmanı, EMBARO Yönetim Kurulu üyesi

Konca Çalkıvık, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği
Genel Sekreteri

F. Fatma Çelenk, Soyak Holding Kurumsal İletişim Koordinatörü

Prof. Dr. Nüzhet Dalfes, İTÜ Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Sibel Sezer Eralp, REC, Bölgesel Çevre Merkezi Türkiye Direktörü

Ebru Şenel Erim, Unilever Türkiye Kurumsal İletişim Müdürü

Aykan Gülten, Coca-Cola Kurumsal İlişkiler Müdürü

Ebru İlhan, Eczacıbaşı Kurumsal İletişim ve Sürdürülebilir Kalkınma Uzmanı

Prof. Dr. Selahattin İncecik, İTÜ Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi,
Meteoroloji Mühendisliği Bölümü

Bahar Keskin, CSR Türkiye Kurucusu

Prof. Dr. M. Pinar Mengüç, Özyeğin Üniversitesi, Enerji, Çevre ve Ekonomi Merkezi
Direktörü

Dr. Uygur Özesmi, change.org Türkiye Direktörü

Aysun Sayın, Boyner Holding Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sürdürülebilirlik
Müdürü

Neylan Süer, Bosch Ev Aletleri Pazarlama Müdürü

Ergem Şenyuva, Climate Project Türkiye Temsilcisi, Yeşilist.com kurucusu

Cavit Vardarlılar, MESS Entegre Geri Kazanım ve Enerji, Çevre Projesi Genel Müdürü

KAPAK FOTOĞRAFI: Volkan Mert

İÇİNDEKİLER

18 “Her Şey Evde Başlar”

Atık ve geri dönüşüm konusunda geliştirdiği basit ve işlevsel inovasyonlarla, yoksul halkların refahlarını artırmasına yardımcı olan kâşif ve araştırmacı Thomas Culhane İstanbul'daydı.

20 Üç Adımda Yeşil Yükseliş

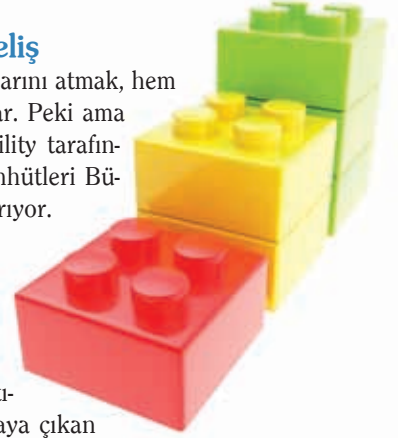
Kurumlar hem sürdürülebilirlik adımlarını atmak, hem de pazarda güç sahibi olmak istiyorlar. Peki ama nasıl? Global Compact ve Accountability tarafından hazırlanan Sürdürülebilirlik Taahhütleri Bü-yüme Eğrisi raporu bu soruya yanıt arıyor.

24 Kentsel Dönüşüm: Ya Molozların Geri Dönüşümü?

Kentsel dönüşümün en önemli çıktılarlarından biri de yıkımlar sonucu ortaya çıkan molozlar. Konuyla ilgili çalışmalar yapan araştırmacı, inşaat mühendisi Cihan Sadık Yürek, inşaat molozlarının, karbon salımının azaltımına nasıl katkı sunacağını anlatıyor.

28 Geziye Sürdürülebilirlikten Bakmak

Gezi Parkı olaylarından ekoloji, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilir kalkınma bağlamında çıkarılacak çok ders var. Katılımcı demokrasi, sosyal ve beşeri sermaye ve eko-inovasyona kadar geniş bir başlık yelpazesini kapsayan ilk dersleri EKOIQ okullarıyla paylaşıyoruz.

51 “Eko-Sistem Temelli Balıkçılık Gerekıyor”

Yeni bir rapor yayımlayan WWF Türkiye, denizlerimizde balıkçılığın sürdürülebilirliği için “eko sistem” temelli bir balıkçılık öneriyor.

56 Sürdürülebilir Olmaya Etik Yok

En uzun geçmişe sahip Eko-Etiketlerden biri olan Blue Angel, bu yazdan itibaren Türkiye’de de uygulamaya geçiyor.

58 “Belki de Çocuklarla Konuşmalıyız”

Sürdürülebilir Markalar Konferansı’nda konuşan ABD merkezli Worldview Thinking danışmanlık şirketinin kurucusu John Marshall Roberts bazen sürdürülebilirlik savunucularının da zihinlerinin kilitlenebildiğini söylüyor.

61 Gürültünün İlacı da Yeşil

Her ne kadar kanıksadıysak da, gürültü insan ve doğal hayat için son derece zararlı. Yıldız Teknik Üniversitesi'ndeki Şehir ve Ses Kulübü'nden bir grup öğrenci, gürültünün çözümü için de yeşili öneriyor.

66 Raporlama Nereye Gidiyor?

2013 Küresel Sürdürülebilirlik ve Raporlama Konferansı'na ev sahipliği yaptı. Sürdürülebilirlik raporlamalarında devrimsel değişiklikler gerçekleştiren konferansı, Elif Özkul Gökmen izledi ve yazdı.

74 Raporlama Devrimi

Küresel Raporlama Girişimi'nin (GRI) başkanı Ernst Ligtnering, "Onay kutucuklarına işaret atılarak yapılan raporlama günleri artık bitti" diyor.

76 "Paydaş Beklentilerini Kararlarınıza Dahil Edin"

GRI 2013 Konferansı Network Partner'i CSR Consulting Turkey'in Yönetici Ortağı Özlem Çevik Koper, GRI 2013'de lansmanı yapılan yeni G4 raporlama standartlarını EKOIQ için değerlendirdi.

80 "Başarı Ölçütü Sadece Kâr Değil"

1984 yılından beri marka yönetimi alanında faaliyet gösteren küresel bir tasarım ve inovasyon kuruluşu olan Dragon Rouge'un Başkanı Dorothy Mackenzie, sürdürülebilir gelecekteki markaların rollerini anlatıyor.

82 "Yola Değer Katmaya Çalışıyoruz"

Siemens Altyapı ve Şehirler Sektörü Ulaşım ve Lojistik Birimi'nin Yöneticisi Barış Saraç, Siemens'in, 900 kentte hayata geçirdiği Akıllı Ulaşım Sistemi Projesi'ni anlattı.

85 Sürdürülebilirliğin 26 Küresel Yıldızı

Sizi 26 önemli insanla buluşturuyoruz. Sürdürülebilirliğe kendisini adanmış, bu anlamda hiç de küçümsenemeyecek yeşil adımlar atmış 26 önemli şahsiyet bu sayfalarda...

90 "İklim Gerçeği"ni Al Gore'dan Dinlemek...

14-16 Haziran tarihleri arasında Al Gore'un da katılımıyla gerçekleşen "Climate Reality Leadership Corps" eğitimine 600 kişi katıldı.

92 Ege Derneği, Ege'nin Ekolojisine Sahip Çıkıyor!

Ege bölgesinde yaşanan ekoloji sorunları konusunda önemli faaliyetlerde bulunan Ege Derneği, bu sefer karşımıza üç yeni yayımla çıktı. Bu kadar çalışkan bir STK'yla karşılaşınca, Ege Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Murat Gültekin'le konuşmak bizim için de farz oldu.

98 Çatı Sektöründe EPD'yi Alan İlk Marka

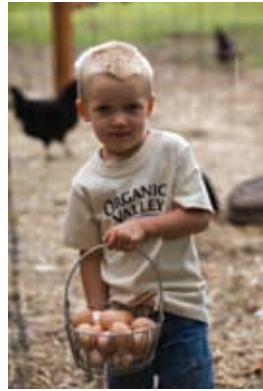
Onduline Avrasya ve Onduline Group'un Sürdürülebilir Büyüme Koordinatörü Ayşe Miray Şen, EKOIQ okurlarına çatı sektöründe "Çevresel Ürün Deklarasyonu" (EPD) alan ilk firma olmayı nasıl başardıklarını anlatıyor.

102 Vadim O Kadar Yeşildi ki!

Küçük bir kooperatiften ABD'de 32 eyalette faaliyet gösteren dev bir çiftçi birliğine dönüşen Organic Valley, organik tarım ürünlerinin hem lezzetli, hem de ne kadar sağlıklı olduğunu herkese öğretiyor.

106 Sürdürülebilirlik, Yeni Modernizm mi?

Sürdürülebilirlik, postmodernizmin "kullan at kültürünü" kullanıp attığımız günün geldiğini mi gösteriyor? Heyzen Ateş, bu soruyu Michiel Schwarz ve Joost Elffers'in "Sustainism is the New Modernizm" kitabı üzerinden tartışıyor.

HER SAYIDA

4 Haberler Yeşil Ofisçiler Fidan Dikti; Bir Musibet, Bin Güneş Paneli; Buralarda Yüzmeyin!

55 İş Dünyasından Konca Çalkıvık

79 Son Buzul Erimeden Levent Kurnaz

101 Akademiden İstanbul Sustainable Brands Küresel Ağına Katıldı

108 Gözümüzden Kaçmayanlar

Türkiye, OECD ülkeleri arasında mutluluk seviyelerinde sonuncu oldu; Son 50 yıl içinde Everest'teki buzullar yüzde 13 azaldı...

112 Kitap Yeşil Enerji, Manisa Tarzanı, Let It Shine

Avrupa, Balıkları Korumaya Kararlı

AB Konseyi ve Avrupa Parlamentosu balıkların aşırı avlanmaması konusunda anlaşmıştı. 2014'te başlayacak uygulama ile üye devletler balık stoklarının kendini yenileyebilmesi ve 2015 yılına kadar balıkçılığın maksimum sürdürülebilir seviyeye ulaşması için tavizlerde bulunurken bu doğrultuda atılan adımlar ile 2020 yılında tüm türler için maksimum sürdürülebilir seviyeye ulaşılması hedefleniyor. Bunun yanında üye ülkelerin bakanlarının her yıl kotalar için yaptığı pazarlıklara son verilirken, avlanma kotalarının ve yıllık avlanma haklarının bilimsel tavsiyelere duyarlı olacağı ve üye devletlerin ulusal seviyede çevresel, ekonomik ve sosyal kriterleri hesaba katarak kota dağılımı yapılacağını ve özellikle küçük ölçekli balıkçıların korunacağı belirtildi.

Çöp Odası Zorunluluk Haline Geliyor

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, imar yönetmeliğinde değişiklik yaparak çöplerin yerinde ayrıştırılması için önemli bir adım atmaya hazırlanıyor. Düzenlemeyle, yeni yapılacak üç kattan yüksek binalara, "çöp odası" zorunluluğu geliyor. Üç kattan yüksek binalardaki konutların mutfaklarında, çöp, plastik, cam, kâğıt ve bitkisel atık yağların ayrıştırılacağı bir atık baca sistemi de kurulacak. Dairelerde bulunacak elektronik bir sistem üzerinde cam, kâğıt, plastik ve bitkisel yağ atıkları için ayrı ayrı butonlar olacak. Atıklar ise butonlara basılarak açılan hazneye boşaltılacak. Aynı sistemin, uygun mimarisi olan mevcut binalarda da kurulması planlanıyor.

Trafik, Çocuklar İçin Duracak

Yeni nesillerin özellikle çocukluk döneminde ev dışındaki alanlarda güvenlik nedeniyle yeterince vakit geçirememeleri büyük bir sorun. Ancak bu konuyla ilgili önemli ve radikal bir adım İngiltere'den geldi. İngiltere'nin Berkshire bölgesindeki **Reading Belediyesi**, çocukların rahatça oynaması için 15 günde bir, sokakları üç saat trafiğe kapatma kararı aldı. Belediyenin uygulamaya koyacağı "**güvenli oyun**" planı uyarınca yaşayanların talep etmesi halinde sokaklar 15 günde bir belirli süre trafiğe kapanacak. Herhangi bir sokağın kapatılması için hane sakinlerinin üçte ikisinin imzası gerekecek.

Bir Musibet, Bin Güneş Paneli

Fukuşima felaketinden önce elektrik talebini yüzde 30 oranında nükleer enerjiden sağlayan ve bunu yüzde 40'a çıkarmayı hedefleyen **Japonya'da güneş enerjisine yatırım** da rekora koşuyor. Japon Fotovoltaik Enerji Birliği ülkedeki güneş paneli sevkiyatlarının 31 Mart 2013'te biten Japon mali yılında, bir önceki yıla göre yüzde 270'den fazla artış gösterdiğini açıkladı. Japonya Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ise 12 bin 258 MW kurulu güç oluşturacak güneş enerjisi projesine onay verdiğini açıkladı. Bu rakam Japonya'nın devrede olan toplam yenilenebilir enerji kurulu gücünün neredeyse yarısına eşit. Ülkedeki güneş enerjisi pazarının da 2013 mali döneminde 20 milyar avroluk büyüklüğe ulaşacağı öngörülüyor.

Buralarda Yüzmeyin!

Yaz aylarına girerken, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İstanbul denizlerinde yaptığı araştırmanın ilk sonuçlarını açıkladı. 106 noktadan alınan numunelere göre, 81 nokta temiz olarak belirlendi. Bakırköy Florya Güneş Plajı yakınlarındaki Yeşilköy Çiroz Kumsalı, Beykoz Riva ve Poyraz Plajları yakınlarındaki International Hospital önü, Riva Plajı yakınındaki Riva Deresi ve Poyrazköy Balıkçı Barınağı önü, Küçükçekmece gölü bağlantı kanalı önü, Sarıyer Demirciköy Uzunya ve Gümüşdere Plajları yakınlarındaki Demirciköy ve Gümüşdere Köyü Dereleri Beyoğlu'nda Halıcıoğlu Parkı önü, Büyükçekmece Halk Plajı gibi onlarca nokta ise inceleme sonucunda yüzmeye elverişli bulunmayan yerler olarak belirlendi.

Toprağın plastığı sevmesine yardımcı olan kimya yaratıyoruz.

Çoğu plastik biyolojik olarak parçalanamaz ama BASF'nin geliştirdiği ecovio® plastikleri kontrollü ortamda kompost toprağa dönüştürüldüğünde bütünüyle yok oluyor. Organik atıkları toplarken, dönüştürülebilir plastik torbalar kullanmak hem daha hijyenik hem de daha pratik. Böylece atıklar, çöplüklerde birikmek yerine değerli bir toprağa dönüşebiliyorlar. Bugün kullanılan plastik torbalar daha temiz bir gelecek anlamına gelebilir. Çünkü BASF'de biz kimya yaratıyoruz.

www.wecreatechemistry.com

 BASF

The Chemical Company

Kızlar Daha Çevreci

Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi, çevre üzerine yeni bir araştırma yayımladı. İstanbul'da lise son sınıfta eğitimine devam eden 16-17 yaş grubunu kapsayan 1034 kişilik örnekleme yapılan araştırma, öğrencilerin çevre duyarlılıklarının farklı şekillerde ortaya çıktığını gözler önüne seriyor. Araştırmaya göre öğrencilerin yüzde 19'u çevreyle ilgili medya-yayın takibi yaparken, yüzde 37'si çevresel inisiyatif alıyor. Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin çevreye yönelik davranışlarında, çevresel farkındalık ile bilgi seviyelerinde de farklılıklar gözlemleniyor. Araştırmanın en çarpıcı bulgularından biri çevresel inisiyatif alma oranı düşük olmakla beraber liseye devam eden kız öğrencilerin çevreyle ilgili inisiyatif alma konusunda erkeklerden daha istekli olmaları.

6 İlde Enerji Seferberliği

Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) desteğiyle Adana, Gaziantep, Denizli, Konya, Kayseri ve Samsun'da "İl İl Enerji Verimliliği Projesi" uygulayacak. Proje kapsamında, sanayi ve ticaret odaları, il özel idareleri, belediyeler, TMMOB'a bağlı odaların şubeleri gibi yerel kuruluşların da desteğiyle workshop'lar düzenlenecek ve bu konudaki farkındalığın artırılmasına çalışılacak.

Nezahat Gökyiğit'te Doğa Şenliği

İstanbul Ataşehir'de bulunan Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi, 2011'den bu yana Mayıs ayı içinde düzenlediği Doğa Şenliği'nin üçüncüsünü bu yıl 24-26 Mayıs arasında gerçekleştirdi. Bu yıl şenliğe ilkökuller, ortaokul öğrencileri ağırlıklı olarak katıldı. "Çiçek Dikim", "İlgünç Bitkiler", "Bitkilerle Sanat" gibi renkli atölyelerin yer aldığı şenlikte özellikle çiçek dikim atölyesine ilgi büyük oldu. Şenliğe katılan çocuklar ve gençler daha sonra anı defterine şenlikle ilgili düşüncelerini yazdılar. Bakın 14 yaşındaki Leyla duygularını şöyle ifade etmiş: "Bu kendi diktiğim ve özenerek sulayacağım ilk çiçek. Artık o benim özel ve sessiz arkadaşım. Adı, Mine ve çok iyi anlaşıyoruz." Küçük Güney ise şöyle demiş: "Hayatımın en güzel günlerinden biriydi."

Eczacıbaşı'ndan Yeşil Banyo Kataloğu

Eczacıbaşı Yapı Gereçleri, binaları çevresel etkilerine göre değerlendiren ve dünya çapında kabul gören sertifikasyon programları LEED, BREEAM ve DGNB sertifikalı ürünlerini Yeşil Banyo Çözümleri isimli bir katalogta topladı. Katalogda, su ayakizini azaltmaya ve su kalitesini korumaya yönelik geliştirilen ürünler yer alıyor.

VitrA ve Artema'nın, yapılarda suyun en çok kullanıldığı alan olan banyolara yönelik çözümleri, yeşil bina tasarlamak isteyen mimar ve mühendisler için rehber niteliği taşıyor. Katalog hakkında bilgi veren Eczacıbaşı Yapı Ürünleri Grubu Banyodan Sorumlu Başkan Yardımcısı Atalay Gümrah, Türkiye'de 2023 yılına kadar hayata geçirilecek ofis ve konut projelerinin tamamının "Yeşil Bina Sertifikası" uyumlu olması durumunda,

enerji tüketiminde yüzde 24-50, su tüketiminde yüzde 40 oranında azalma sağlanmasının mümkün olduğunu, bunun da yaklaşık 25 milyar dolarlık bir tasarruf anlamına geldiğini açıkladı. Çevre dostu binalar yaratılmasına olanak tanıyan "Yeşil Banyo Çözümleri" kataloğu, ABD'nin LEED, İngiltere'nin BREEAM ve

Almanya'nın DGNB sertifikasyonlarına uyumlu seramik sağlık gereçleri, armatür, duş sistemleri ve banyo mobilyaları kategorilerinde VitrA ve Artema'nın geliştirdiği, eko-etiket sahibi inovatif ürünleri bir araya getiriyor. Katalogda, isteğe göre 2,5/4 litre suyla çalışan ekonomik klozet, susuz pisuvar, özel perlatör ve kartuş teknolojisiyle yüksek oranda su ve enerji tasarrufu sağlayan armatür ve el duşları dikkat çekiyor.

“Soyaklıyız duyarlıyız.”

Yönetim kurulumuzdan mimarlarımıza, planlamacılarımızdan mühendislerimize, teknik ekiplerimizden idari ekiplerimize bütün şirketlerimizdeki bütün Soyaklılar, ‘insana duyarlı olmak, dünyanın geleceğine duyarlı olmaktır’ ilkesine tam bağlı olarak çalışırız.

Su tasarrufu konusunda örnek bir çalışma olan “Geleceğe Bir Damla Sakla” projemizle, gençleri çevreye duyarlı olmaya ve spora yönlendiren, “Bugün Aslında Yarındır” projemizle, holding binamızın yeşil dönüşümüyle, karbon ayak izi ölçümü konusundaki çalışmalarımızla gurur duyarız.

Soyaklıyız duyarlıyız.
Ne mutlu bize.

Yeşil Binaya Ulusal Sertifika

Türk Standartları Enstitüsü'nün (TSE) ulusal "Yeşil Bina Sertifikası" çalışması nihayet tamamlandı. "Güvenli Yeşil Bina" adı verilen sertifika hakkında yapılan bilgilendirme toplantısında, TÜGİAD Ankara Şubesi, Maden Tetkik Enstitüsü, İller Bankası, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu, TOKİ ve Ankara Üniversitesi gibi çok sayıda kuruluşun temsilcileri de yer aldı. Yeni yerli sertifikada, yangından, engelli dostu yaşama, iç mekân hava kalitesinden, hırsızlığa karşı güvenliğe kadar çok sayıda ana başlık altındaki çalışmalarını olgunlaştıran TSE yetkilileri, yurtdışında benzer belgeler veren firmalardan farklı olarak deprem kuşağındaki Türkiye şartlarını dikkate alarak belgeye deprem güvenliğini de eklediklerini açıkladılar.

Akdeniz İçin Güneş Planı

29-30 Mayıs 2013 tarihlerinde Ürdün'de bir araya gelen "Akdeniz için Birlik" yetkilileri "Akdeniz Güneş Enerjisi Planı" nı (Mediterranean Solar Plan) görüştüler. Söz konusu plan ile özellikle güneş ışığının yoğun olduğu bölgelerde yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretiminin teşvik edilmesi amaçlanıyor. Bu kapsamda, 2020 yılına kadar Akdeniz'in güney ve doğu bölgelerinde yaklaşık 20 GW'lık yenilenebilir enerji üretim kapasitesinin oluşturulması hedefleniyor. Buna paralel olarak, Avrupa'ya ihraç etmek ve yerel ihtiyacı karşılayabilmek için elektrik taşıma kapasitesinin de geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekiliyor.

Fukuşima'da Yeni Sızıntı

2011 yılında meydana gelen depremin ardından tsunamide zarar gören Japonya'nın Fukuşima kentindeki nükleer santralin işletmecileri, Haziran ayının ilk günlerinde su tanklarında yeni bir radyoaktif sızıntı belirlediklerini açıkladılar. Deprem ve tsunami ardından, santral ve çevresinde, reaktörün soğutulmasında kullanılan ve radyoaktivite içeren suyun saklanması için yüzlerce su tankı inşa edilmişti. Şirketten yapılan açıklamada, su tankından her üç dört saniyede bir damla suyun sızdığı ifade edildi. Sızıntının çok büyük bir boyutta olmadığı açıklansa da, yeraltı sularında da radyoaktivite belirlendiği yolundaki açıklama, çevre ve halk

güvenliği konularında endişe yaratıyor. Geçtiğimiz aylarda ise Fukuşima'nın elektrik sisteminde beş arıza meydana gelmiş, bunun üzerine **Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu**, testteki önemli işletme sistemlerinin güvenilirliğinin artırılmasını istemişti.

Avrupa Arı Haftası

Aşırı arı ölümleri bir süredir dünyanın gündeminden düşmüyor. Bu konuda harekete geçen AB, 3-5 Haziran tarihleri arasında Arı Haftası olarak ilan etti. Hafta kapsamında Avrupa Parlamentosu önünde oluşturulan "Arı Köyü" ziyaret edildi ve meydana arıları daha iyi koruyabilmek adına yapılması gerekenler anlatıldı. Geçtiğimiz yıl AB, artan arı ölümlerine neden olarak gösterilen tarım ilaçları hakkında çok önemli bir karar almış ve arıların ölümüyle ilişkilendirilen tarım ilaçlarını geçici olarak yasaklamıştı.

Yeşil Ofisçiler Fidan Dikti

Ankara'da inşaat çalışmaları devam eden modern ofis projesi **ViaGreen**, bir taraftan LEED yeşil bina sertifikası çalışmaları yürütürken, çevreye katkı sağlayacak etkinliklere de imza atmaya başladı. ViaGreen'de ofis sahibi olanlar ile inşaatı yürüten Bayraktar şirketinin çalışanları, kendileri ve çocukları için isimlerinin yazılı olduğu fidanları Atatürk Orman Çiftliği'ne ektiler. ViaGreen tamamlandığında, kendi alanında LED sertifikası alan Ankara'daki ilk bina olacak.

AYNI ELEKTRİĞE DAHA FAZLA ÖDEMİYİN.

Evinizin tesisatında hiçbir değişiklik yapmadan, kullandığınız elektriğin kalitesinden ödün vermeden elektrik maliyetlerinizi azaltabilirsiniz. Zorlu Elektrik, uzman kadrosuyla faturalarınızı analiz eder ve eviniz için en doğru çözümleri sunar. Siz de elektriğinizi Zorlu Elektrik'ten alın, avantajlı fiyatlarla faturalarınızı azaltın.

Sürdürülebilir Yaşam Yuvarlak Masada

16. Avrupa Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim Yuvarlak Masası (ERSCP) ve 7. Sürdürülebilir Üniversiteler için Çevre Yönetimi (EMSU) Ortak Konferansı 4-7 Haziran 2013 tarihleri arasında Boğaziçi Üniversitesi Sürdürülebilir Kalkınma ve Temiz Üretim Merkezi (BU-SDCPC) ev sahipliğinde İstanbul'da gerçekleştirildi. "Sürdürülebilir Yaşam Tarzı" ana temasını taşıyan Konferans kapsamında, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Boğaziçi Üniversitesi Sürdürülebilir Kalkınma ve Temiz Üretim Merkezi ve BSTB Verimlilik Genel Müdürlüğü işbirliğinde "Türkiye'de Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi (YDD)" konulu bir çalıştay da düzenlendi. Çalıştay konuşmacılarından PE International İstanbul Temsilcisi **Matthias Reimers**, Türkiye'de YDD uygulamalarının mevcut durumu hakkında bilgiler aktarıırken, **Boğaziçi Üniversitesinden Aydın Mammadov** ise Unilever firması için YDD metodolojisi kullanılarak gerçekleştirilen çamaşır deterjanlarının sürdürülebilirlik değerlendirmesi çalışmasının sonuçlarını katılımcılarla paylaştı.

Otokar'a Bir Ödül Daha

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın düzenlediği "Türkiye'nin En Temiz Sanayi Tesisi Ödülü" sahibini buldu. Ödüle, Koç Topluluğu'na ait Otokar'ın Adapazarı Arifiye'de bulunan üretim tesisi layık görüldü. Bugüne kadar 14 çevre ödülüne layık görülen Otokar, geçtiğimiz aylarda da İstanbul Sanayi Odası tarafından "Büyük Ölçekli Kuruluş Çevre Yönetimi ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Ödülleri" kategorisinde ödüllendirilmişti. 2012 yılında tehlikeli atık maliyetlerini, 2011 yılına göre ünite başına yüzde 80 oranında azaltan Otokar, karbon emisyonu tasarruf miktarını da 2011'e göre üç kat artırdı.

Sakin Şehir Organik Pazar

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği'nin yürüttüğü ve Türkiye'de hızla yayılan %100 Ekolojik Pazarlar'a bir yenisi bu sefer Türkiye'nin ilk Sakin Şehir'i Seferihisar'da eklendi. Seferihisar Ulaşım Mahallesi'nde açılan %100 Organik Pazar: "Türkiye'nin en çevreci, en sosyal-kültürel, en yerel-yerli ve en ucuz organik pazarı" sloganıyla açıldı. Pazarda yer alacaklarda, pazarda 12 ay boyunca çeşitlilik sağlamak, organik üretim yapan kooperatif veya üretici birlikleri olmak, ana geçim kaynağı tarım olmak, sektörde eskilik, pazarlama tercihi olarak ekolojik pazarlara öncelik verme kriterlerine dikkat ediliyor. Pazarda

organik girdilerle hazırlanmış menüsü ile misafirlere sağlıklı hizmet sunacak olan bir kafe, ekoloji ile ilgili yayınların bulunduğu bir kütüphane ve çocuk oyun alanı da yer alıyor. Pazarda EKOIQ dergi ve kitaplarını da bulabilirsiniz.

Ekolojik Okuryazar Öğretmenler Geliyor

MEB ve TEMA Vakfı işbirliği ile üç yıl önce tohumları atılan Ekolojik Okuryazarlık Öğretmen Eğitimi, kök salmaya ve yeşermeye devam ediyor. **Ekolojik Okuryazarlık Öğretmen Eğitimi**'ne iki yılda 50 ilden 134 öğretmen katılırken, bu yıl gerçekleşecek üçüncü Ekolojik Okuryazarlık Öğretmen Eğitimi ile toplamda 59 ilden 249 Ekolojik Okuryazar öğretmen sayısına ulaşılacak. Ekolojik okuryazar öğretmenler, geçtiğimiz iki yıl içerisinde öğrencileriyle birlikte

ekolojik bahçeler oluşturdu, sergiler, şenlikler düzenleyerek, fidanlar dikti, öğrencilerine doğal varlıkları sınırsızmış gibi görmenin ne kadar yanlış olduğunu, doğayı sadece sevmenin yeterli olmadığını, doğaya sadece bakmak değil, bakınca görmek ve yorumlamak gerektiğini anlattı. 18-28 Haziran tarihleri arasında Tema'nın Yalova'daki Karaca Arberetumu'nda düzenlenen eğitime katılan öğretmenlere eğitim materyali olarak EKOIQ dergileri de dağıtıldı. İyi okumalar öğretmenlerimiz!

HiPP

Yaşamdaki en değerli varlık için.

Her an yanında olacak bir sürü
sağlıklı eğlenceli tatlı tatlı şeyler...
HiPP Çocuk Ürünleri

"HiPP çocuk ürünleri her an onların ihtiyaçlarını karşılayabilecek mükemmel atıştırıcılardır. Sadece en iyi organik hammaddelerden hazırlanırlar, hiçbir aroma ve katkı maddesi içermezler. Onlar hareket halindeyken onlar için en iyi şeyler..."

Şahsen garanti ederim.

Claus Hipp

Dersimiz Deniz Temizliği!

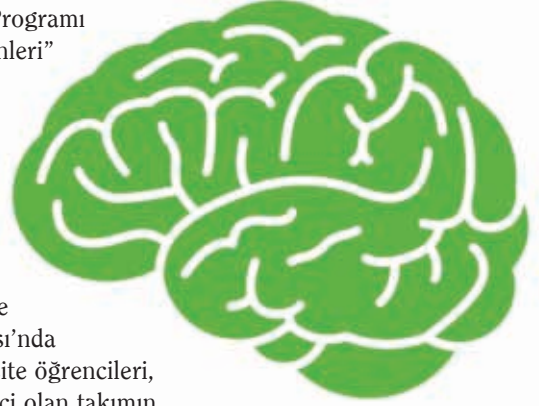
DenizTemiz Derneği/ TURMEPA, Türkiye'deki ilk ve tek Sualtı Atık Sergisi ve Eğitim Atölyesi'ni Rahmi M. Koç Müzesi'nde öğrencilerle buluşturmaya başladı. Nesli hızla tükenen deniz canlılarına sahip çıkmayı ve su varlıklarını kirletmemeyi öğreten atölyede denizden çıkartılan şaşırtıcı atıklar, yine eğitim atölyesinde çocuklarımızın öğrenim malzemesine dönüşüyor. 30 Ağustos 2013 tarihine kadar sürecek olan atık sergisi ve eğitim atölyesine tüm çocuklar davetli...

CDP ve GRI Ortak Çalışacak

Mayıs ayının son günlerinde, sürdürülebilirlik ve çevre raporlaması alanında dünya çapında önemli bir gelişme yaşandı. Şirketlerin çevresel verilerini raporlamaları ve yönetmeleri için bir platform sağlayan tek global kurum olan **Carbon Disclosure Project** (CDP) ile dünyada en yaygın olarak kullanılan ve en kapsamlı sürdürülebilirlik raporlama ilkeleri sağlayıcısı **Global Report Initiative** (GRI), Amsterdam'da, Sürdürülebilirlik ve Raporlama 2013 GRI Küresel Konferansı'nda bir anlaşma metnine imza attılar. Kurumsal doğal sermaye bilgilerini açıklama ve küresel standardizasyon sağlama yönünde çok önemli bir adım olan bu birliktelik sayesinde, doğal kaynak kullanımının verimliliği daha etkin bir şekilde ölçülüp, değerlendirilebilecek. GRI ve CDP birlikteliğiyle, raporlamalarda daha fazla açıklık ve uyum sağlanması bekleniyor.

Yeşil Beyinler Finale Doğru

ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampusu'nun, **Sürdürülebilir Çevre ve Enerji Sistemleri** Yüksek Lisans Programı tarafından başlatılan "Yılın Yeşil Beyinleri" Uluslararası Proje Yarışması'nın finalistleri bu ay içerisinde açıklanacak. Çevre, enerji ve su kaynaklarının sürdürülebilirliği konularında farkındalığı artırmak ve geliştirmek üzere lise ve üniversite öğrencilerine yönelik düzenlenen yarışmaya, 21 farklı ülkeden 243 proje başvurdu. Uluslararası Proje Yarışması'nda ilk üçe giren takımı oluşturan üniversite öğrencileri, bireysel olarak ödüllendirilecek. Birinci olan takımın üyeleri 1000'er Euro, ikinci takımın üyeleri 750'şer Euro, üçüncü takımın üyeleri ise 500'er Euro ile ödüllendirilecek.

New York'ta Pedal Dönemi

Paris, Kopenhag ve Boston gibi kentlerden sonra şimdi de ABD'nin en büyük şehri New York, **bisiklet paylaşım sistemini** hayata geçirdi. Sistem sayesinde kent içi ulaşımına 6 bin adet bisiklet girmiş oldu. Bisikletler, New York'un farklı bölgelerindeki 330 istasyonda kent sakinlerinin ve turistlerin hizmetinde olacak. Şimdiden 15 bine yakın kişinin kayıt olduğu bisiklet paylaşım sistemine senede 95 dolar ödeyerek dahil olunabiliyor.

Çevre Teknolojileri Görücüye Çıktı

İstanbul 13-16 Haziran tarihlerinde ayında bu yıl dokuzuncusu düzenlenen Çevre Teknolojileri Fuarı, **Rew İstanbul**'a ev sahipliği yaptı. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın katkılarıyla gerçekleşen fuara, 25 ülkeden 360 firma katıldı. 10 bine yakın insanın ziyaret ettiği fuara, 2014 yerel seçimleri öncesinde en yeni çevre teknolojilerinin bir arada sergilendiği son organizasyon olması nedeniyle, özellikle Marmara Bölgesi'ndeki yerel yönetimlerin ilgisi yoğun oldu.

26-29 Eylül 2013

Yenilenebilir ve Sürdürülebilir Enerji Fuarı Uygulama Teknoloji ve Çözümleri

CNREXPO ISTANBUL

yenilenebilir enerji fuarı

CNR GREEN

CNR EXPO Yeşilköy 34149 İstanbul Tel: 444 7 267 Faks: 0 212 465 74 76-77

BU FUAR 5174 SAYILI KANUN GEREĞİNCE TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ (TOBB) İZİNİ İLE DÜZENLENMEKTEDİR.

CNRHOLDING

www.cnrexpo.com

Kadıovacık Çıtayı Yükseltiyor

Kadıovacık köyünü hatırlarsınız; nüfusu küçük, hedefleri büyük İzmir'in Urla ilçesine bağlı azimli köyü! İlk kez geçtiğimiz ağustos ayında CDP'ye raporlama yapması ve karbon salımını azaltma hedefleriyle tanıtmıştık sizlere. Yine geçtiğimiz Ocak ayında da yaşanan gelişmeleri aktarmıştık. Eşli bağış için Hindistan'dan köyü incelemek ve proje hakkında bilgi almak için kalabalık bir heyet gelmiş, heyet, hem kendi ülkelerinde benzer bir proje gerçekleştirmek üzere ilham almış, hem de ülkeler arası dostlar edinmenin mutluluğuyla ülkelerine dönmüştü. Biz de bu gelişmenin ardından köyde olanları çok takip edememiştik aslında.

Haziran ayının başında ise köydeki bu çalışmaların ilk gününden bu yana içinde olan **Necdet Büyükbay**'dan telefon geldi. Hindistan Bangalore Cantonment Kulübü'nün Kadıovacık köyü ziyaretinden sonra çalışmalarını hızlandığını, güneş panelleri projesinin kısa sürede tamamlandığını, gerekli testlerin yapılarak sistemin devreye alındığını müjdeleyerek bizi açılışa davet ediyordu! Davetini memnuniyet ve heyecanla kabul ettik.

9 Haziran Pazar sabahı arabamıza atlayıp ailecek Kadıovacık köyünün yolunu tuttuk. Köyün emektar kuyusundan çekilen suyun filtre edilerek köye pompalanması projesi için kurulan güneş

panellerinin açılışı yapılacaktı. Köy kahvesine ulaştığımızda Urla Rotary Kulübü Yönetici ve üyeleri kahvaltıya başlamıştı bile. Biz de sıraya girdik, nefis taze keçi peyniri, meşhur zeytinleri, ev salçası, reçeli ve köy ekmeğiyle, evlerden tepsi tepsi taşınan sıcak börekleriyle, kuyudan gelen suyla demlenmiş tavşankanı çay eşliğinde kahvaltımızı yaptık.

Biraz sonra Urla Kaymakamı ve Belediye Başkanı da aramıza katıldı. Son çaylarımızı da içip muhtarlığın önünde toplandık; projede emekleri geçen **Urla Rotary Kulübü Başkanı Tayfun Eyieli**, başlangıçtan bugüne Kadıovacık projesiyle ilgili bilgiler verdi. Daha sonra arabalarımıza binip kuyunun ve güneş panellerinin bulunduğu yere gittik. Gelecekte ihtiyaca göre sayısının artabileceği hesaplanarak 36 adet güneş panelinin montajı yapılmıştı. EPDK'ya da enerji fazlasının sisteme verilebilmesi için başvurulduğunu ve onay beklendiğini de öğrendik. Ayrıca yine önceden planlanmış olan, kullanma suyunu içme suyuna çevirme amaçlı, ters ozmoz sistemiyle çalışan bir filtrasyon sisteminin kurulduğunu gördük. Sistemin kapasitesi günlük 5 ton. Şu an köyün gereksinimi ise 2 ton ancak sistem ileride artabilecek tüketimi hesaplayarak seçilmiş. Bölgede su sıkıntısı malum.

Dolayısıyla projenin köyün tarımsal üretimine çok büyük destek olacağı gün gibi ortada. Şimdiye dek kısıtlı olanaklarla yapılanlar düşünülürse, bundan sonra olabileceklerden gerçekten heyecanlandırıyor insanı. Önümüzdeki yıl 7 dönümlük bir alanda 150 ağaçlık bir badem tarlası da oluşturulacak. Köydeki eski restoran onarılarak özgün bir köy lokantasına dönüştürülecek. Köyde bilinçli peyzaj uygulamaları devam edecek. Köy meydanında çeşitli eğitimler, kendi alanında yetkin kişilerce verilmeye devam edecek.

Ayrıca köydeki iki evin pansiyona çevrilmesi projesi de devam ediyor. Rotary kurallarına göre köye, toplu alanlara yardım edip şahıs malına destek veremedikleri için bu konuda sponsor arayışı içinde olduklarını söylüyor Necdet Bey. Geçtiğimiz yıl karbon salımını bir önceki yıla göre yüzde 1,2 azaltan Kadıovacık, 36 adet güneş piliyle yıllık 7800 kg daha düşürecek karbon ayakizini. Bundan sonraki hedefleri daha büyük. Köy meydanı aydınlatması için yeni güneş pilleri, rüzgârgülleri ile elektrik enerjisi üretimi sıradaki diğer projeler. Diliyoruz ki Kadıovacık yoluna başarıyla devam etsin. Yakın çevreden, Türkiye'den, dünyadan pek çok yerleşime örnek olsun, ilham versin, destek olanı daha da çok olsun!

Gözde GÜNDÜZALP ERTEKİN

18. IFOAM DÜNYA ORGANİK KONGRESİ

Organik Köprüler Kurmak

13-15 Ekim 2014, İstanbul
Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı

MEDYA SPONSORLARI

Lastik Deyip Geçme!

Lastik sektörünün önemli isimlerinden Pirelli, "çevreci lastik" konusunda yeni adımlar atmaya devam ediyor. Pirelli, dönme direncini yüzde 20 azaltarak yüzde 4 yakıt tasarrufu sağlayan çevreci lastikleri ile 2008 yılından itibaren ömürleri boyunca toplamda 750 milyon litre yakıt tasarruf sağlamayı hedefliyor. Bu tasarruf sayesinde, karbon salımının da azaltılması ve yaklaşık 80 milyon ağaca eşdeğer bir oranda çevreye katkı sağlanması bekleniyor.

Rekor: 2012'de 45 Gigavat Rüzgâr Enerjisi

Rüzgâr enerjisi hızla bütün dünyaya yayılıyor. Deutsche Welle'nin haberine göre 2012 yılı dönüm noktası oldu. Dünya Rüzgâr Enerjisi Birliği'nin (WWEA) verilerine göre, bütün dünyada 2012 yılındaki kadar rüzgâr enerjisi tesisi kurulmamıştı. Yine aynı verilere göre, 2012'de toplam 45 gigavat gücünde rüzgâr türbini dikildi. 2011 yılında da 40 gigavatlık ek kapasite yaratılmıştı. 2012 sonu itibarı ile küresel rüzgâr elektriği kapasitesi 282 milyar vata yükseldi ve bu enerji branşına 60 milyar euroluk yatırım yapıldı. Ayrıca 2012 itibarıyla rüzgârdan elektrik üretilen ülkelerin sayısı ise 100'ü geçti. Yatırımlarda Çin ve ABD başı çekiyor. Her iki ülkede de 13 milyon kilovat gücünde rüzgâr türbini devreye girdi. Rüzgârdan elektrik üretiminde Çin 75 gigavatla ilk sırada yer alıyor. ABD 60 milyon kilovatla ikinci sırada. Üçüncü sıradaki Almanya da elektrik üretiminin 31 milyon kilovatlık bölümünü rüzgârdan elde ediyor. Almanya, bu kapasiteye iki yıl içinde 7,5 gigavatlık ilave yapmaya hazırlanıyor. Bölgesel anlamda en büyük artış ise Doğu Avrupa ve Latin Amerika'da görülüyor.

Avrupa İşletmeler Ağı'ndan İşbirliği Fırsatları

Tarımsal Ürün İçin İşbirliği

Tarımsal ürün, tarım ilaçları, gübre ve tohum ticareti konusunda uzman **Bulgaristan şirketi**, Avrupa Birliği, Makedonya ve Türkiye'den bu ürünlerin ithalatı ve ihracatına yönelik işbirliği ortakları arıyor. Firma ortak girişim ve/veya karşılıklı ticaret partnerleri arıyor ve ticari aracılık hizmetleri (temsilci, distribütör) talep ediyor.

Referans No: 20130228028

Yenilenebilir Enerji Dağıtım Çözümü

Fransız bir KOBİ tüketimi optimize edebilecek yenilenebilir enerji dağıtım çözümü geliştirmek istiyor. İlgili enstrüman yazılım ve elektromekanik elemanların uyumu, elektriğin en iyi şekilde dağıtılmasını sağlıyor. Kullanıma hazır çözümler için teknik destekli ticari anlaşmalar imzalanmak isteniyor, ortak geliştirme üzerine işbirliklerine de sıcak bakılıyor.

Referans No: 13 FR 35k9 3RZL

Know-How ve Makine Talebi

Otomotiv ve ahşap endüstrileri için koltuk üretimi yapan **İsveçli bir KOBİ**, üretim proseslerinde statik elektrik konusunda bilgi ve uzmanlık sahibi kişi ve kurumlarla işbirliği yapmak istiyor. Firma, know-how'ın yanısıra %100 polyesterden mamul koltukların üretimi için statik elektrik kullanan makine/araçlar da arıyor.

Referans No: 13 SE 6721 3SB0

İş Kıyafetleri İçin Teklif

Litvanya'dan iş kıyafetleri dikimi işi ile ilgilenen bir KOBİ, farklı tekstil malzemelerinden dokunmuş kumaşlardan iş elbisesi üretimi için dikiş makinesi arıyor. Dikiş makinesi;

ince, orta kalınlıkta ve kalın kumaşların dikilmesi için uygun olmalı. Makinenin özellikleri: Maksimum hız 4000 rpm, dikiş uzunluğu 0-5 mm, iğne batma derinliği yaklaşık 35 mm, farklı kumaş tiplerine uygun ve tercihen yazılım destekli kullanım.

Referans No: 13 LT 57AB 3RTS

Karşılıklı Üretim

Distribütör ve Karşılıklı Üretim Arayışı Patentli hidrolik bağlantı parçaları üzerine uzmanlaşmış bir **İtalyan firma**, inovatif ürün gamı için distribütörlük yapabilecek firma arıyor. Firma ayrıca 500 cc küresel dökme demir dökümhaneleri üzerine de araştırma yürütüyor. Bu alandaki uygun firmalarla karşılıklı üretim opsiyonuna da açık.

Referans No: 20120626011

Doğal Boyama Ürünleri

Doğal eyaflar ve şifalı bitkiler alanında faaliyet gösteren **Polonya merkezli bir Ar-Ge enstitüsü**, ortak girişim yapmak üzere ortak arıyor. Enstitü, giyime yönelik doğal boyama ürünlerinin geliştirilmesi ve test edilmesi konusunda işbirliği yapmak istiyor.

Referans No: 20121221056

Meyve Sebze İşine Partner Aranıyor

Yaklaşık 35 türlü, kurutulmuş meyve ve sebze üretimi ve satışı ile ilgilenen bir **Ermenistan şirketi**, ticari aracı (acente, temsilci) ve ortak girişim kurulması için partner arıyor.

Referans No: 20121120035

Distribütörler Aranıyor

Zimba üreten, orta ölçekli **Alman şirketi**, distribütörler arıyor.

Referans No: 20121128010

Bağımsız radyo neyle yaşar?

Dinleyicisiyle!

Açık Radyo dinleyici destek
projesi 10 yaşını bitirdi.

**Açık Radyo'nun artık
"10 yıllanmış"
destekçileri var.**

Program destekçisi olmak için:
0212 343 41 41
www.acikradyo.com.tr

—“Açık Radyo.”
94.9

www.acikradyo.com.tr

National Geographic Kâşifi Thomas Culhane

“Her Şey Evde Başlar”

Thomas Culhane on parmağında on marifet bir araştırmacı. O bir kaşif, o bir akademisyen ve tasarımcı. Culhane Afrika'ya ve Hindistan'a giderek basit ve işlevsel inovasyonlarla yoksul halkların refahlarının artmasına yardımcı oluyor. Kendi geliştirdiği basit organik atık öğütücüleri, mutfak çöpünden biyogaz üretim düzenekleri ve Mısırlı çöp toplayıcı Zebalinleri eğiterek gerçekleştirdikleri gerçekten şaşırtıcı. Culhane'in, İstanbul İTÜ'de Bosch Ev Aletleri sponsorluğunda verdiği seminer sonrası yaptığımız söyleşide anladık ki geridönüşüm hayat bile kurtarıyor.

Balkan TALU

Özgür GÜVENÇ

Bir hafta boyunca öğrencilere enerji ve su tasarrufu anlattınız. Bu konuya ilginizin arka planında ne var?

Ben aslında şehir planlamacısıyım; doktora yapmak için Mısır'a gittim. Doktora konum “**Kahire Gecekonularında Sıcak Su Talebinin Mikroekonomisi**”ydi. Bu yüzden de Kahire’de bir gecekondu mahallesinde oturdum. Banyo yapmak için su ısıtıyordum, güneş enerjisiyle kendi su ısıtma sistemimi kurdum. Komşulardan yardım aldım, çünkü tesisat kurmayı, tadilat yapmayı biliyorlardı. Isıtma sistemini kurmanın ne ka-

dar kolay olduğunu görünce başka ne yapabilirim, diye düşündüm. Sonra sıra yemek için gerekli olan yakıtı bulmaya geldi. Bu sokaklardaki gaz kuyrukları sebebiyle zor ve tehlikeli bir mesaiydi. Bu sefer de şehir içinde biyogaz üretiminin nasıl yapılabildiğini öğrenmek için Hindistan’a gittim. Döndüğümde, mutfak çöpünü 24 saatte fermente edip biyogaz elde etmenin yolunu biliyordum. Bu projemle **National Geographic**’ten ödül aldım. Ödülden sonra her sene Washington’a gidip sunum yapıyordum. Sunumumun ilk başlığı “**Enerji Tasarrufu Evde Başlar**”dı Daha sonra

o başlık “**Çevreyi Korumak Evde Başlar**”a dönüştü. Sonuçta hepimizin evinde mutfak ve banyo var ve bu mekânlarda çok fazla elektrik ve su tüketiyoruz. Bu sayede çok fazla çevresel probleme yol açıyoruz. Fark ettim ki, -üstelik bir gecekondu bölgesinde- tuvalet atığımı enerjiye dönüştürebiliyorum, gübre olarak kullanabiliyorum. Böylece National Geographic’ten de destek alarak hanelerde birebir eğitim vermeye başladık. Mısır dışında **Filistin, Botsvana ve Nairobi** gibi yerlere gittik. Çok basit çözümler evimizin içinde. İnsanlara bu ana fikri benimsetmeye çalıştık.

“Zebala çöp demek. Zebalin, çöp insanları anlamına geliyor. Zebalinlere göre Tanrı hiçbir şeyi boşuna yaratmamıştır. Onlara göre tanrı bizi bile geri dönüştürür. Zebalinler Mısır çöpünün yüzde 80’ini geri dönüştürüyor. Bu orana henüz en gelişmiş Avrupa ülkeleri bile erişemedi”

Yazılarınızda bir Zebalin geleneğinden bahsediyorsunuz. Kim bu insanlar, ne yapıyorlar?

Zebala çöp demek. **Zebalin, çöp insanları anlamına geliyor.** Zebalinlere göre Tanrı hiçbir şeyi boşuna yaratmamıştır. Her şeyin bir işlevi vardır. Onlara göre tanrı bizi bile geri dönüştürür. İnançlı insanların ruhunu temizler. Onlara göre hiçbir şey kirli değil. Her parça iyi bir şey yaratmak için bir fırsat. Zebalinler Mısır çöpünün yüzde 80’ini geri dönüştürüyor. Bu orana henüz en gelişmiş Avrupa ülkeleri bile erişemedi. Buna rağmen Zebalinlere gerekli destek verilmiyor ve marjinalize ediliyor. Tonlarca atığı ayrıştırıp Çin ve diğer ülkelere satmaya çalışıyorlar ama hâlâ çok yoksullar. Biz de onlara geridönüşümlü polipropilen borudan kendi güneş enerjili ısıtma sistemlerini kurmayı öğrettik.

Zebalinler, bizim Kipti olarak bildiğimiz Mısırlı Hıristiyanlar değil mi?

Evet ve belki biliyorsunuz; Kiptiler domuz besler ve Zebalinler de domuz dışkısından gübre üretebiliyor,

ayrıca dericilik yapabiliyordu. Sonra birdenbire domuz gribi ortaya çıktı ve hükümet paniğe kapılıp domuzları öldürmeye karar verdi. Askerler domuzları vurmaya başladı, nurtopu gibi bir organik atık problemimiz oldu. Sokaklar pislik doldu. Biz de bu sefer bir ABD şirketiyle de çalışarak organik atığı biyoyakıtla dönüştüren bir tesis yaptık. Evlerde öğütücü sistemleri kurduk. Bu şekilde organik atığı normalde aylar sonra biyoyakıtla dönüştürebileceken, öğütücülerle aynı işlemi 24 saatte yapabiliyorsunuz.

Zebalinleri işin içine katarak yoksullukla mücadelede de önemli adımlar atmış olmalısınız...

Eğittiğim Zebalinlerden birinin yeğeni yemek bulamayan bir fare tarafından ısırıldığı için enfeksiyon kapıp ölüyor. Habire gaz patlamaları yüzünden can kayıpları oluyor. Plastik yakıp ısındıkları ve yemek pişirdikleri için ciğerleri hastalanan, kansere yakalananlar oluyor. İnsanlar bu rezilliği yıllarca çektiler. Daha sonra bu projeye atıktan gübre üretip şişeleyip bahçecilik dükkanlarında

sattılar. Hiç değilse kendi paralarını kazanmaya başladılar.

Sizin bu konuyla bağlantılı olarak dinlerle ilgili de iddialı fikirleriniz olduğunu biliyoruz. Dinlerin insan doğa ilişkileri hakkında söyleyecek bir şeyi yok mu gerçekten?

Normalde dinler tanrının lütfü olan bu gezegene saygı göstermemizi ve birbirimizle dayanışmamızı, barış içinde yaşamamızı öğütler. 1970’li yıllara ait **Leslie White** isimli bir antropoloğun bununla ilgili bir makalesi vardı. Devletlerin bu durumu nasıl dejenere ettiğini, her şeyin bizim emrimize amade olduğunu, dünyanın bize ait olduğu fikrini yaydığımı, bizi buna inandırdığını anlatıyordu. Halbuki madem biz tanrıya hizmet ediyoruz, o halde yaratıcının bize bahsettiği güzelliklerin üstüne titreyip onu kollamamız gerekirdi. İlk devletler oluşmaya başladığı andan itibaren bu nosyonu yok etti. Dediler ki “Sen dünyanın efendisisin, kendine hizmet et”. Gelin görün ki, hiçbir kitapta böyle bir şey yazmıyor. İnsanlar kendi peygamberlerini dinlemiyorlar. ○

Üç Adımda Yeşil Yükseliş

Şirketlerin sürdürülebilirlik adımları için dönüm noktası yaklaşıyor. Kurumlar doğal olarak, hem sürdürülebilirlik adımlarını atmak hem de pazarda güç sahibi olmak istiyorlar Peki bunu nasıl sağlayacaklar? Küresel sürdürülebilirlik danışmanlık firması AccountAbility ve BM Kalkınma Programı bünyesinde faaliyet gösteren Global Compact (Küresel İlkeler Sözleşmesi), yeni hazırladıkları Sürdürülebilirlik Taahhütleri Büyüme Eğrisi (SCGC-Sustainability Commitment Growth Curve) raporu ile bu soruya dair esaslı yanıtlar sunuyorlar.

 Balkan TALU

Büyük şirketler yeni yeşil dünyada sürdürülebilirlik konusunda daha fazla taahhüt vermeye ve bu konudaki vaatlerini yerine getirmeye zorlanıyorlar. **Future Agenda** ve **Vizyon 2050** gibi kaynakları tekrar hatırladığımızda

bizim esas icraatları 2020-2050 diliminde görmemiz gerekiyor. Öte yandan 2020 yılını dikkate aldığımızda zamanın giderek daraldığını da görüyoruz. İşte bu yüzden sürdürülebilirlik taahhütlerini, 1995 yılından beri şirketlere kurumsal

sorumluluk ve sürdürülebilirlik konusunda danışmanlık hizmeti veren **AccountAbility** ve BM Kalkınma Programı bünyesinde faaliyet gösteren **Global Compact (Küresel İlkeler Sözleşmesi)** mercek altında tutuyor. Tabii bu noktada özellikle

Global Compact'a bir mim koymak gerekiyor herhalde. Global Compact daha 2011 yılında aralarında Allianz, Fortis ve BMW gibi gayet ciddi şirketlerin olduğu 2 binden fazla firmayı Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UNGC) listesinden çıkarmıştı. Türkiye'den ise liste dışı kalan 66 şirket vardı. Gene geçen seneki verilere göre yedi yılda Global Compact'ten 3 bin şirket liste dışı kalmış görünüyor. Bu yüzden Global Compact'ın işi biraz sıkı tutmak istemesi gayet normal.

Sürdürülebilirlik konusunda atılım yapmakta kararsız olan şirketlerin üç temel sorusu olduğunu söylemek yanlış olmaz: İlk soru, kurumların muhatabı kim? İkinci soru, kurumlar verdikleri taahhütlerden nasıl bir değer edebilirler? Bu icraatlardan etkin bir dönüş nasıl sağlanır? Son soru ise, sürdürülebilirlik taahhütleri, şirketlerin iş performansı ve diğer yeşil icraatları için nasıl bir itici güç haline gelebilir? Burada can alıcı noktalar, şirkete değer katmak ve verilen taahhütleri itici güç haline getirebilmek. Bu yüzden Global Compact ve AccountAbility, **Sürdürülebilirlik Taahhütleri Büyüme Eğrisi (SCGC- Sustainability Commitment Growth Curve)** adıyla yeni bir rapor hazırladı. Raporun reçete olarak sunduğu üç temel adım var. İlk aşama taahhütlerin tanımlanması. İkinci aşama icraata geçiş olarak tanımlanıyor. Son aşamada ise yükselmeye, ilerlemeye başlıyorsunuz. Son noktada artık liderlik vasfınız ortaya çıkmış oluyor.

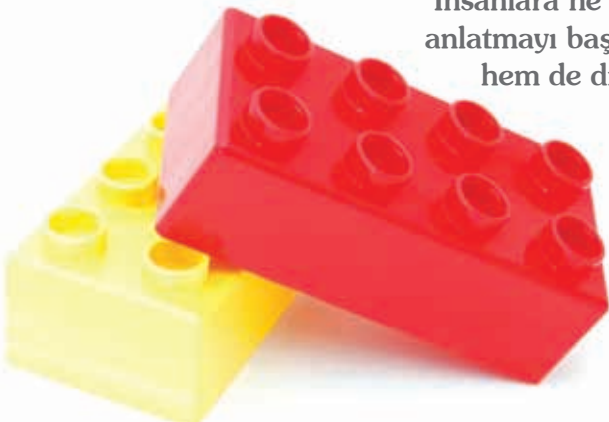

Dedik ya, doğru adımları atabilmek için doğru tanımlama yapmak gerekiyor. İnsanlara ne söylediğinizi düzgün anlatmayı başarıyorsanız hem içeride hem de dışarıda sürdürülebilirlik konusunda ciddi olduğunuzu, yaptığımız icraatların arkasının geleceğini vurgulamış oluyorsunuz. Koyduğunuz hedefler şirketinizin felsefesiyle uyumlu mu? Risk ve fırsat analizinizi bitirdiniz mi? Şimdi artık bu yeni taahhütleri bir çerçeve olarak kabul edip firmanızın yeni politikalarını ona göre oluşturmanın zamanı geldi. Bu politikaları uygulamaya geçirirken ise tamamen genç, özgün ve fırlama bir ekiple çalışmanız gerekiyor. Bir kurum içinde yeşil adımlar kurgulamak biraz cin fikirli olmayı gerektiriyor haliyle. Günümüzde bu konuda en çok yakınılan şeylerden biri de **yaratıcılık yoksunluğu**. Yaratıcılığın yolunu açmak içinde yöneticiler olarak biraz daha esnek olmanız ve beraber çalıştığımız insanları özgür bırakmanız gerekebiliyor.

İlk hedefleri koyduğumuza göre grafikte yükselişe başlayabilmek için icraatlara geçebiliriz. Bu noktada önce işlenecek maddi verileri iç ve dış paydaşlara sunmak gerekiyor. Verileri paylaşmak için kullanacağımız en temel manivela ise hiç kuşkusuz **eğitim faaliyetleri** olacak. Taahhütleri pratiğe geçirebilmek için **bütün paydaşlarla iletişim** halinde olmak gerekiyor. Burada esas vurgu "bütün kısmına" yapılıyor haliyle çünkü özellikle kurumların daha şeffaf olmaları namına raporlamaların herkes için işlevsel olması gerektiği hatırlatılıyor. Zaten bu yüzden raporlamaya ilgili bütün kurallar baştan aşağı değişiyor ve entegre raporlamaya doğru gidiliyor. Global Compact ve AccountAbility de raporlamada kaliteyi arttırıyor zaten. Kurumunuzun itibar ve gücünü de dışarıyla olan iletişiminizi doğru kurarak, paydaşlarınıza gerçek ve sofistike bilgi vererek ve geribildirim kapınızı her zaman açık tutmak, kaliteyi yükseltme iddianızı sürdürülebilirlik için ilk akla gelenler. Bu noktada küçük bir muzır hatırlatma yapmak gerekebilir. 2011'deki süreçte o kadar fazla şirketin (öyle eften püften firmalar değil koca koca köklü kurumlardan söz ediyoruz) liste dışı kalmasındaki en büyük etkenlerden biri de raporlarını zamanında yetiştirememeleriydi. Global Compact'a gönderilmesi gereken raporların son teslim tarihi-

İnsanlara ne söylediğinizi düzgün anlatmayı başarırsanız, hem içeride hem de dışarıda sürdürülebilirlik konusunda ciddi olduğunuzu, yaptığınız icraatların arkasının geleceğini vurgulamış oluyorsunuz.

ne bir iki ay kalmışken şirket yöneticileri birdenbire “Eyvah, biz hiçbir şey yapmadık ki” deyiveriyorlardı. Hatta daha da fazla firmayı sistemden atmak zorunda kalmamak için çok sayıda kuruluşa da ek süreler verilmişti. Günümüzde sürdürülebilirlik raporlarının işlevselliği üzerine sofistike tartışmalar yapılırken, geçmişe dair anılarımızın çok da iyi olmadığını hatırlamak biraz elzem galiba. Onun dışında özellikle dışa dönük eğitim faaliyetlerinde iyiye doğru bir yükseliş de var. Türkiye bağlamında verilebilecek olan en iyi örneklerden biri **Profilo** tarafından gerçekleştirilen **Türkiye Enerjisini Topluyor** kampanyası. Bu kampanya kapsamında Profilo Anadolu’yu dolaşarak A+ sınıfı eşyaları nasıl kullanılacağına dair kapsamlı eğitimler verdi. Bir yandan da eğitim verdiği kadınları dinleyerek öğrendiklerini başka paydaşlarla paylaştı. Unilever de, Yumoş ve OMO markalarının konsantre ürünleri için benzer bir eğitimi süpermarketlerde sürdürüyor.

Taahhüt eğrisinin son aşaması da yükseliş olarak tanımlanıyor. Bu aşamada taahhütleriniz dinamik bir işlev kazanıyor. Yeşil adımların size kazandırdığı hareket sayesinde hem liderlik işlevi üstleniyor, hem de kurumunuzun gelişimine katkıda bulunabiliyorsunuz. Örneğin sektörünüz adına atılacak

Mademki lider olmaya karar verdiniz, kolları da sıvamanız gerekiyor. İlk olarak kuruluşunuzun üst yönetim seviyesinde bir sürdürülebilirlik yönetim birimi oluşturmanız gerekiyor.

sürdürülebilir adımlarının kıstaslarını belirleyen platformun öncülüğünü yapar hale gelebiliyorsunuz. Faaliyet gösterdiğiniz iş alanının lideri olarak insan hakları, işçi hakları, çevresel etkiler ve yolsuzlukla mücadele konusunda örnek figür olabiliyorsunuz. Mademki lider olmaya karar verdiniz, kolları da sıvamanız gerekiyor. İlk olarak kuruluşunuzun üst yönetim seviyesinde bir **sürdürülebilirlik yönetim birimi** oluşturmanız gerekiyor. İşin üst katlarda sahiplenilmesi, kurumsal uyumu hızlandırdığı gibi risk faktörünü düşürmenize de yardımcı oluyor. Sektörünüzde lider olmaya başladığımız anda diğer paydaşlara da örnek olmaya başlıyorsunuz. Paydaşlara liderlik yapan bir yöneticinin ise ayrıştırıcı değil birleştirici olması işin püf noktalarından biri. Bu görevin altından kalkabilmeniz bölgesel ve küresel bazda sürdürülebilirlik atılımlarına vesile olabilirsiniz. Tabii bu noktada sizin de sürece dahil olmanız, icratanın içinde olmanız ayrı bir önem arz ediyor.

Yeşil adımlarımızı düzgün bir şekilde ortaya çıkarmak ve dışarıdaki kamuoyuna doğru vaatlerde bulunup bunları uygulamak size sadece ek iş ve maliyet yükü getirmiyor. Sürdürülebilir faaliyetlerinin düzgün planlanması, kurumunuzun başarı grafiğini de yükseltiyor. Rapor bu adımların başarıya ulaşabilmesi için ise dört ana kıstas belirlemiş. İlk olarak, şir-

ketiniz sürdürülebilirlik performansı açısından yeterince olgun mu?

Bu noktada vurgulanan şey sizin sürdürülebilirliği ne kadar özümlediğiniz ve farkındalığınızın ne seviyede olduğu. İkinci olarak kuruluşunuzun içinde bulunduğu küresel bağlam ve konjonktür de çok önemli. Bulduğunuz ortamdaki toplumsal, kamu yönetimi dinamikleri ve rekabet ortamı sonraki adımlar için epey belirleyici oluyor. Üçüncü soru ise, sizin verdiğiniz taahhütlerin entegrasyonunu sağlayan lokomotifin ne olduğu. Yani şirketiniz bu adımı attığında, prestij dışında, nasıl bir kazanç elde edeceğini düşünüyor. Son olarak da yeşil adımların gereklerini genel performans değerlendirme süreci içine de dahil etmeniz gerekecek.

Dedik ya, yeşil adımlarımızı kurgulamak, ortamda bir hareketlilik sağlayabilmek namına sadece altı, yedi sene var önümüzde. Bu süre zarfında kendimize çekidüzen vermeyi başarırız tüketici gözündeki itibarımız da artacak, kaynaklarımızı da verimli bir şekilde kullanabileceğiz. Belki de ilk önce atacağımız yeşil adımları bir yük olarak görmekten vazgeçmemiz gerekiyor. Yaz vakti sağanaklar çoğaldıkça tüketicinin ilgilendiği tek şey ucuz mallar satın almak olmayacak. Beklentiler eninde sonunda çoğalacak. İşte o aşamada da kurumların attıkları adımlar şeffaflaşacak. Dikkat edelim o perdeden gözükken kir, pas ve çürük yumurta kokusu olmasın. ○

sbs

SUSTAINABLE
BUSINESS
SUMMIT

2013
SUPPLY CHAIN

www.sbs2013.org

Why
sustainable
supply
chain

is good
business

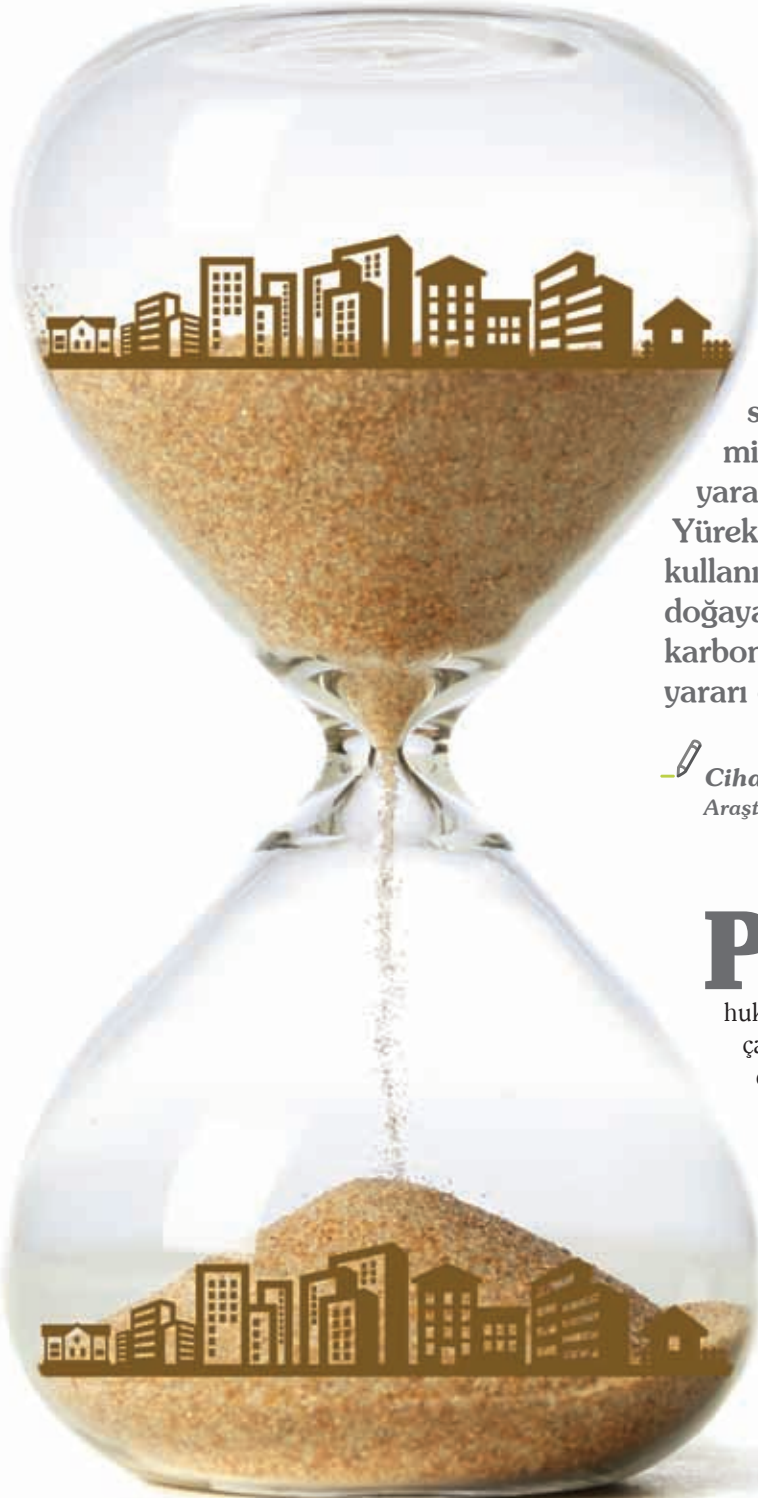
Come and find out how leading companies turn supply chain sustainability into a driver of competitive advantage by working together with their suppliers.

Join us and discover where the world of sustainable business is headed.

2nd October 2013
Four Seasons Bosphorus,
Istanbul

Global Innovation
Rethink Business
Efficiency
Inspiration
Sustainability
Future
Leadership
Reputation
Trends
Opportunity
Redesign
Network
Brand
Growth

Kentsel Dönüşüm: Ya Molozların Geridönüşümü?

Kentsel dönüşümün sosyal sonuçları farklı veçheleriyle ele alınıyor ama işin bir de yıkımlar dolayısıyla ortaya çıkacak malzemeler boyutu var. Konuyla ilgili çalışmalar yapan araştırmacı, inşaat mühendisi Cihan Sadık Yürek, ortaya çıkacak molozdan, uygun şartlar altında geri dönüşüm süreçleri uygulanabilirse, 13,1 milyar lira civarında bir katma değer yaratılabileceğini tahmin ediyor.

Yürek ayrıca, dolgu malzemesi olarak kullanılacak molozun, taş ocaklarıyla doğaya verilen tahribatın önlenmesi ve karbon salınımının azaltımı şeklinde ek bir yararı olacağını da vurguluyor.

Cihan Sadık YÜREK,

Araştırmacı, inşaat mühendisi, csyurek@hotmail.com

Popüler adıyla Kentsel Dönüşüm olarak bildiğimiz afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi programı, çok farklı disiplinlerdeki idari, hukuki ve mühendislik süreçlerini bütünleştiren bir çalışma sahasıdır. Tahminen önümüzdeki 20 yılda inşaat sektörünün en büyük pazarını, idari ve hukuki süreçlerin azımsanamayacak bir kısmını bu çalışmalar oluşturacak. Bu süreçte özellikle iki konu, daha doğrusu iki yeni sektör acilen çözümlenmeye ihtiyaç duyuyor. Birincisi, **'yıkım sektörü'**, ikincisi bu yıkımlardan kaynaklı şu anki tahminlerle iki milyar ton civarında olacak moloz ve inşaat atığının değerlendirileceği **'inşaat ve yıkıntı atığı geridönüşüm sektörü'**dür. İlk olarak, yıkım çalışmalarının temel taşı olan ve 'Seçici (Ayrıştırıcı) Yıkım' olarak adlandırılacak ilke-

yi tanımlamakta fayda var.

Literatürde 'selective demolition' olarak bilinen ve 'Seçici (Ayrıştırıcı) Yıkım' olarak çevrilebilecek bu ilke, inşaat atıklarının geri dönüşümü ve bertarafı açısından birinci sırada yer alır. Öncelikle yapıdan çıkacak her bir atık, **Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik**'teki atık kodlarına göre yıkım öncesinde listelenmelidir. Yıkım çalışmaları başlamadan önce tehlikeli atıkların sahadan uzaklaştırılmasının ve ilgili bertaraf alanlarına nakliyesinin sağlanması gerekiyor. Her bir atık türünün yıkım sürecinde birbirine karışmadan kendi içinde homojen olarak sadece taşıyıcı sistem kalıncaya kadar ayrıştırılması, sonrasında taşıyıcı sistemi de yıkıp arta kalan beton ile donatı çeliğinin (yığma binalarda ana taşıyıcı malzeme ile hatılların/lentoların) ayrılması ideal bir seçici yıkımın özeti. Bu sırada, hafriyat toprağı ile atıkların birbirine karışması tamamen önlenmelidir. Bu ilkenin uygulanmasındaki başarı, geridönüşüm sonucu ortaya çıkacak katma değeri de yüksek tutacaktır.

İnşaat Atığı Geridönüşüm Çalışmaları

Beton atığının geridönüşümünün sağlanabileceği alanlara bakacak olursak, iki temel kategori görebiliriz. Birincisi dolgu malzemesi olarak; asfalt ve tren hattı dolgu malzemesi (asfalt ve balast altı dolgularında), geri sahil dolguları, havaalanlarında pistler arası açıklık dolguları, yığılarak veya sıkıştırılarak oluşturulan suni rekreasyon alanları, altyapı tesislerinde alt dolgu, gömlekleme ve yastıklama malzemesi şeklinde kullanılabilir.

İkinci olarak da agregaya ve zemin güçlendirme malzemesi olarak; taşıyıcı olan ve olmayan beton üretiminde; menhol, kaldırım, bordür taşı, beton direk, süsleme ve kaplama taşları, beton su kanalları, beton

Her bir atık türünün yıkım sürecinde birbirine karışmadan kendi içinde homojen olarak sadece taşıyıcı sistem kalıncaya kadar ayrıştırılması, sonrasında arta kalan beton ile donatı çeliğinin ayrılması ideal bir seçici yıkımın özeti.

ve stabilize yollar, sosyal donatı, otoyollarda ve tren hatlarında rüzgar perdesi betonu, park, bisiklet ve yürüme yolları, tenis kortu, diğer oyun-spor alanları, avlu, çeşme, koşu parkuru gibi ünitelerin beton üretimlerinde; yüzey sıvası, harç, beton tuğla, briket, kiremit yapımlarında agregaya; taşımacılık, nakliye vb. alanlardaki ağır tonajlı uçakların dışında tek veya çift kişilik eğitim ve sportif amaçlı uçaklar ile helikopter gibi hava araçlarının kullanılacağı pistlerde agregaya ve dolgu malzemesi; asfalt karışımlarında agregaya şeklinde kullanılabilir.

Bunların yanı sıra, ülkemizdeki agregaya kaynaklarının yarısından çoğunun kalsiyum ve silisyum ağırlıklı kimyasal içeriğe sahip olmalarından ötürü, belirli tane boyutuna öğütülen bu malzemenin çimento hammaddesi olarak da kullanılabilirliği

teorik olarak mümkün olsa da pratik açıdan olabilirliği halen araştırılan bir konudur.

Yukarıda belirtilen kullanım alanlarının ilgili malzeme standartlarına uygunluğunun tespiti için laboratuvar ortamında test çalışmaları yapılmalıdır. Bu agregaları incelerken, yıkılan bina betonunun üretildiği agregaya sınıfına bakmak da faydalı olacaktır. İstenilen basınç dayanımında beton üretilse dahi, elastisite modülü ve dayanıklılıkta düşüşler görülebilir, bunlar testlerle ortaya koyulabilir. Bu düşüşler daha fazla deformasyon, daha düşük deprem performansı, daha büyük beton ile donatı kesiti ve maliyet artışları demektir. Bu sebepten ötürü, özellikle yapısal betonlarda kullanılacak geri dönüştürülmüş agreganın kullanım yüzdesi yapılacak laboratuvar çalışmaları ışığında sınırlandırılmalıdır. Laboratuvar çalışmaları ilgili Türk Standartlarında belirtildiği gibi her agregaya ve beton numunesine yapılan ve malzemelerin fiziksel-kimyasal özelliklerini tanımlayan testlerdir.

Çıkacak sonuçların malzemenin hemen her tür özelliğini yansıtaacağı ve tüm şartnamelerde istenen malzeme özellikleriyle kıyasa imkan

vereceği için, bu deneylerin yapılması geridönüşüm çalışmalarında kesinlikle şarttır. Beton deneyleri Ar-Ge çalışmalarında gerekecektir, ancak agrega deneyleri sahadan çıkacak ve aşağıda kısaca tanımlanan süreçlerden elde edilecek numuneler üzerinde her bina için ayrı ayrı yapılmalıdır. Agrega deneylerinin maliyetleri toplamı, şu anki piyasa rayıçleri baz alınırsa 2000 TL civarında olacaktır. Ancak bir binadan çıkacak yüzlerce ton molozun katma değerini düşünürsek bu maliyet göze alınabilir bir kalemdir.

Beton atığın işleme safhaları ise şu şekilde özetlenebilir: İnşaat atıklarının oluşması ve ayrıştırılması; atıkların yerinde işlenmesi veya depolama/işleme sahalarına nakli; öğütme, test ve sınıflandırma işlemleri; dönüştürülen atık malzemenin pazara ulaştırılması.

Atıklar Sahaya Nasıl Kabul Edilmeli?

Parlayıcı, patlayıcı, aşındırıcı, oksitleyici, yüksek tutuşma ve yanma özelliğine sahip atıkların, evsel atıkların, kaynağı belirsiz ve tanımlanamayan sıvıların, arıtma çamurlarının, tıbbi atıkların, hayvan kadvralarının ve gübrelere, radyoaktif madde ve atıkların inşaat atığıyla karışmış halde olması durumunda sahaya kesinlikle girişi kabul edilmemeli ve bu türden maddeler ilgili atık depolama veya bertaraf sahalarına yönlendirilmelidir. Hatta bu tip atıkları kabul eden geridönüşüm tesisi işletmecilerine yetkili makamlarca idari para cezası uygulanmalıdır.

Kabulü uygun görülen atıklar tartılmalı; atığın kütlesi, kaynağı, getiriliş tarihi, araç plakası, şoför bilgileri vb. kayda alınmalıdır. İdareler, işletmecileri araç takip sistemi kurmaları yönünde teşvik edebilirler. Bu sayede, atıkların daha sıkı kontrolü sağlanabilir.

Geri kazanılan ürünün nitelikleri,

Yaklaşık iki milyar ton civarında olacağı tahmin edilen inşaat yıkıntı atıklarının kütlece yüzde 90 kadarını beton ve çelik malzemenin oluşturacağını söyleyebiliriz.

miktarı, satılacağı yer ve kullanım amacı düzenli olarak kayıt altına alınmalıdır. İdareler, tüm bu sistemi takip edebilmek adına tesislerden çalışmalarına ve kabul ettikleri atıkların özelliklerine ilişkin tüm verileri isteyerek istatistikleri tutup veritabanı oluşturabilirler, hatta basit bir yazılım ile şirketlerin bu verileri çevrimiçi olarak internet üzerinden Bakanlık sistemine girmeleri sağlanabilir. Böyle bir bilgi birikimi yapılacak akademik çalışmalara, değerlendirmelere ve planlamalara çok büyük bir kaynak oluşturacaktır.

Geridönüşüm Tesis ve Makineleri Teşvik Edilmeli

Beton geridönüşümü için makine yatırımlarının gerekeceğini de belirtmek gerekiyor. Bu geri dönüşüm üniteleri sabit ve hareketli olmak üzere ikiye ayrılır. Sabit tesisler, agrega üretim tesisleri gibi sabit kı-

rıcılardan (konkasörlerden) oluşur. Hareketli üniteler ise, bu kırıcıların paletli ve taşınabilir olanlarıdır (mobil kırıcılar). Mobil kırıcıların yerli üretim bazında ürün yelpazesi oldukça dardır. Bu sebepten ötürü, ithal paletli kırıcıların Türkiye pazarına büyük oranda girmesi bekleniyor. Saatte 150-300 ton arası malzeme işleyebilen bu makinelerin vergiler dahil yaklaşık fiyatları ise bir milyon lira civarında.

Geridönüşümün ekonomik düzeyde teşvikine ilişkin çeşitli önermeler gerektiğini de düşünüyoruz. Teşvik politikalarında inşaat atıkları geri dönüşümü yatırımlarının teşvik kapsamına alınması (Hazine Teşvik Belgesi gibi), geridönüşüm için gerekli makine ve ekipmanların gümrük vergisinden muaf tutulması veya vergi oranının düşürülmesi, tesislerin elektrik, su, akaryakıt vb. giderlerine belirli oranlarda indi-

rimler yapılması, atıksu arıtımı, atık bertarafı ve katı atık geri kazanım tesislerinin gözetim, fizibilite, etüt, proje ve inşaat işlerinin yatırım maliyetinin yüzde 45'i oranında verilen desteklerin benzerlerinin bu tesisler için de uygulanması, geri kazanılmış ürünlerin satışlarında vergi indirimi yapılması vb. konular gündeme alınabilir.

Molozdan 13,1 Milyar Liralık Katma Değer

Yaklaşık iki milyar ton civarında olacağı tahmin edilen inşaat yıkın-

tı atıklarının kütlece 90 doksan kadarını beton ve çelik malzemenin oluşturacağını söyleyebiliriz. Bölme duvar, mermer, ahşap gibi malzemelerin de geridönüşümü mümkündür ancak **öncelikle beton ve çeliği** değerlendirmek gerekirse, yüzde 90'lık bu kütle binde üçü kadarı çelik ve geri kalanı beton atık olacaktır. Çeliğin tonunun şu anki rayiçlerde en iyi ihtimalle 600 liradan alındığını ve yaklaşık 6 milyon ton donatı çeliğinin yapılardan çıkacağını düşünürsek haddehanelerde ve

demir-çelik tesislerinde işlenecek bu hammaddenin yaklaşık olarak **3,6 milyar liralık** bir katma değer yaratacağını görebiliriz.

Beton kütle binde üçü kadarını geri dönüştürülebileceği ise çok bilinmeyenli bir denklemdir. Bu denklemin en önemli değişkeni çıkacak malzemenin niteliğidir. Yukarıda bahsettiğimiz türden geridönüşüm tesislerine kesinlikle kabul edilemeyecek malzemeler ne miktarda olacaktır, bilinemez. Ancak burada çıkacak beton atığın ve tüm kütle binde üçü kadarını oluşturacağı tahmin edilen bölme duvar, mermer, seramik gibi atıkların tamamının en azından dolgu malzemesi olarak kullanılabilmesi, -briketten yapılmış yığma binalardan alınan numuneler üzerinde yapılan testler bu sonucu doğrulamaktadır ve yaklaşık 1 milyar 900 milyon ton bu türden atık çıkacağını hesaplayabiliriz. Doğal agrega fiyatlarının 7-15 lira/ton arasında değiştiğini, piyasada rağbet görebilmesi için sıfır agregadan daha ucuz olması gereken geri dönüştürülmüş agreganın fiyatının en fazla 5 lira/ton olması gerektiğini düşünürsek, bu miktardaki atığın yaratacağı katma değer yaklaşık olarak 9,5 milyar lira civarında olacaktır. Genel toplamda ise, 13,1 milyar lira civarında bir katma değerden söz ediyoruz. Bu da kentsel dönüşüm sürecinde ortaya çıkacak molozun geridönüşümünün kesinlikle, teşvik edilmeye ve yatırım yapmaya değer bir saha olduğunu gösteriyor.

Ayrıca katma değeri sadece geridönüşümden elde edilecek gelir olarak değil, taş ocaklarıyla doğaya verilen tahribatın bu miktarda önlenmesi ve karbon salınımının azaltımı şeklinde de düşünmek gerekir. Tabii ki verilen bu sayısal değerler şu an için bütünü görmek anlamında genel birer tahmindir. Maliyetler ve fiyatlar yerine göre değişeceği için fizibilite etütleri şarttır. ○

Beton Atığın Niteliğinin Belirlenmesi Nasıl Yapılacak?

Beton atığın kullanılabilmesi için öncelikle, yazıda aktarmaya çalıştığımız deneylerin yapılarak niteliklerinin belirlenmesi mutlak bir zorunluluktur. Bu durumda, moloz konkasörlerden öğütülmüş halde çıkarken belirli periyotlarda (örneğin her 1000 kg'da bir kilo) numune alınarak bu numunenin harmanlanması ve tüm atığı temsil edebilecek bir numune kütle sinin oluşturulması sağlanması gerekiyor. Bu numuneden deneyler için gerekli miktardaki kütle, -100-200 kilogram arasında değişecektir- çeyrekleme yöntemiyle alınıp yapı malzemeleri laboratuvarlarına gönderilmelidir. Numune alım işlemi için, geri dönüşüm tesisi yetkilisi bir inşaat, jeoloji, maden veya malzeme mühendisi ile atık

sahibinin beraber imzalayacağı 'Numune Alım Tutanağı' düzenlenmelidir. Bu tutanakla, Bakanlıkça yetkilendirilmiş bir yapı laboratuvarında ilgili TSE standartlarına göre testler yapılmalı ve atığın niteliği belirlenmelidir. Çıkan sonuçlar, idarenin başka bir yetkilisi tarafından yorumlanmalı, malzemenin nerelerde kullanılabilmesi mevzuata göre tespit edilip tutanağa geçirilmeli ve atık sahibine yazılı bilgi verilmelidir. Bu şekilde oluşturulabilecek bir mekanizma ile kendi içinde nesnel olacak ve adım adım ilerleyecek bir sistem ortaya koyulabilir. Malzemenin gerçekten sınıfına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını yerel yönetimler veya ilgili idare kontrol etmelidir.

Gezi'ye! Sürdürülebilirlikten Bakmak

Çok alametler belirdi ve vakit tamam oldu: Türkiye Gezi Olaylarıyla birlikte 21. yüzyıla girdi. Bildik bütün siyaset ve sosyoloji çerçeveleri, gençlerin beklenmedik yaratıcı karşı duruş ve şenlikli muhalefetiyle tuz buz oldu. Konunun elbette çok farklı boyutları var ama ekoloji, kentsel gelişim ve sürdürülebilir kalkınma çerçevelerinden bakıldığında bile çıkarılacak sonsuz dersler var. Dosya kapsamında çok değerli yazarların görüşleri aracılığıyla, katılımcı demokrasiden sosyal ve beşeri sermayeye, oradan Eko-İnovasyona uzanan bu ilk dersleri sizlerle paylaşıyoruz.

 Barış DOĞRU

Evet, Konu Üç Beş Ağaçla Sınırlı Değil

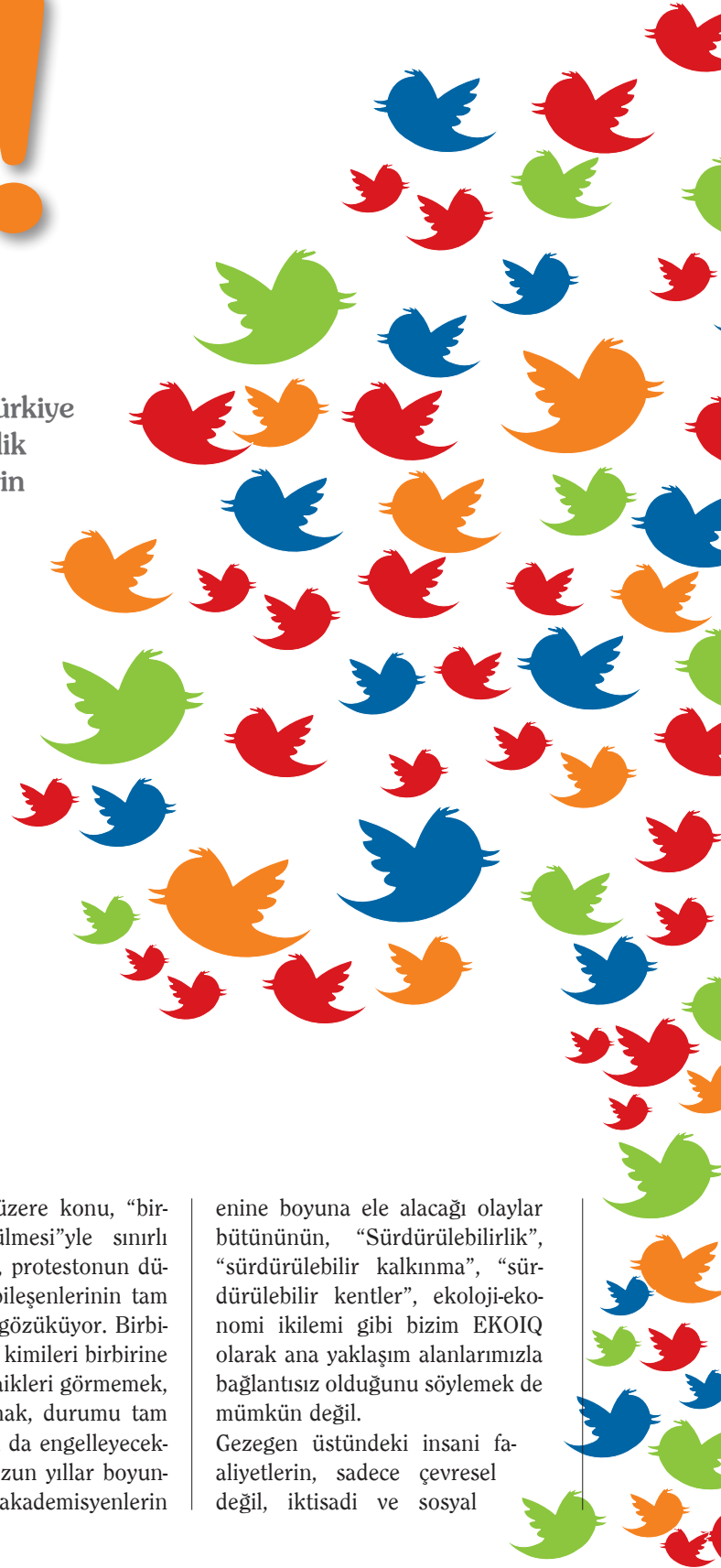
Mayıs ayının son günlerinde Taksim Gezi Parkı'nda, ağaçların sökülerek tarihi Topçu Kışlası'nın yeniden yapılmasıyla ilgili girişimin ve ona eşlik eden, en hafif deyişle "kaba ve saldırgan" müdahalenin sonuçları, olaydan bir gün önce kimsenin tahmin bile edemeyeceği yerlere uzandı.

Başbakan'ın da, protestocuların da

hemfikir olduğu üzere konu, "birkaç ağacın sökülmesi"yle sınırlı değil. Bu noktada, protestonun düşünsel ve pratik bileşenlerinin tam bir analizi de zor gözüküyor. Birbirinin içine geçmiş, kimileri birbirine taban tabana zıt saikleri görmemek, görmemeye çalışmak, durumu tam olarak anlamamızı da engelleyecektir. Ancak, belki uzun yıllar boyunca araştırmacı ve akademisyenlerin

enine boyuna ele alacağı olaylar bütününün, "Sürdürülebilirlik", "sürdürülebilir kalkınma", "sürdürülebilir kentler", ekoloji-ekonomi ikilemi gibi bizim EKOIQ olarak ana yaklaşım alanlarımızla bağlantısız olduğunu söylemek de mümkün değil.

Gezegen üstündeki insani faaliyetlerin, sadece çevresel değil, iktisadi ve sosyal

çinde, iktidarda bulunan siyasi hareketin, özel olarak kent sakinleriyle ve genel olarak da tüm yurttaşlarla, ülkenin geleceğiyle ilgili politikalar konusunda son derece kısıtlı görüş alışverişlerinin yarattığı çaresizlik ve bunalmışlığın, 21. yüzyıla uygun demokratik kanalların yokluğunun da önemli bir rol oynadığını söylemek sanırım hatalı olmaz.

Peki, 21. yüzyıla uygun demokratik kanallar derken neyi kastediyoruz? Artık ne toplumlar ne de kurumlar, Prof. Dr. Murat Belge'nin de son dönemde sıklıkla vurguladığı üzere, **plesibiter demokrasiyle**, yani uzun periyotlarla ortaya konan seçim sandıkları ve bu süreçler sonunda hükmetme yetkisini alan azınlık kadroların çok akıllı kararlarıyla yönetilemez, yönetilmek de istemiyor.

İnanın, kalabalıklar, uygun kanallar kurulduğunda -21. yüzyıl buna çok farklı teknolojilerle izin veriyor ve akabinde bu izin de zaten bu düşünsel arzuyu yaratıyor- tek tek çok akıllı yöneticilerin veya uzmanların mutlak doğru kararlarından çok daha "akıllı" ve "rasyonel" politikalar üretebilir, yaratabilir.

10 yılı aşkın bir zamandır birçok önemli gelişmeye (bunların içinde, askeri vesayetin sona erdirilmesi gibi siyasi gelişmeler yanında, biyolojik arıtma tesisleri, kentlerin altyapılarının yenilenmesi ve modernleştirilmesi, metrobüs ve metro ağının geliştirilmesi, yeni şehirlerarası raylı sistem projeleri gibi toplu ulaşım çalışmaları rahatça sayılabilir) imza atan iktidarın zaten en aksayan bacağı burada tekrar görünür oldu. Ancak bu zaten, demokratik gelenekleri gelişmemiş, kamu alanı deneyimi olmayan, sivil toplumu hep -muhalif veya iktidar olsun- siyasalın filayakları altında ezilmiş Türkiye beşeri coğrafyasının ezel ebet bir sorunu.

Kentsel gelişme ve dönüşümden tutun, nükleer ve termik santrallerin yapımına, GDO'lu ürünlerin üretim ve ithalinden HES'lere kadar ekolojik, ekonomik ve sosyal kararları, kamusal müzakereler yapmaksızın, hep her şeyi bilen bir uzmanlar kliğinin (mühendisler, siyasetçiler, hukukçular hiç fark etmez) büyük aklı tarafından belirlenen bir kamu yönetimi gerçekten bu yüzyılda sürdürülebilir değil. Bu tavrı, birçok önemli projenin, çevresel Etki Değerlendirmesi'nden (ÇED) muaf tutulmasına dair yasal düzenlemeler haline getirmeye çalışmakla da belirgin kılan kamu aklının, ilerle-

olarak da sürdürülemezliğine karşı oluşan, çokdisiplinli bir bakış, araştırma ve pratik alanı olan "Sürdürülebilir Kalkınma"nın ana tartışma alanlarından biri her zaman **diyalogik yaklaşım** ve **paydaş katılımı** olmuştur. Tüketici, çalışan veya seçmen rolleriyle yurttaşların katılımını içermeyen hiçbir yaklaşım ve davranışın gezegenin ve insan varlığının geleceğini garanti altına alacak "Sürdürülebilir Kalkınma" fikriyatının içine sığdıramayacağını bir kere daha vurgulamakta fayda var. Bu genel protesto hareketinin

yen süreç ve dinmeyen protestolar karşısında geri adım atıp, Gezi Parkı ile ilgili adli süreçler olumsuz olsa da bir kentsel referanduma (kimi çevrelere göre bunun **plebisit**, yani sadece bir **eğilim yoklaması** olduğunu yönünde eleştirileri de saklı tutarak) başvurmayı kabul etmesi, hem Türkiye demokrasisi hem de ekoloji mücadelesi açısından önemli bir adım olarak kabul edilebilir.

Bu konuda, uzun yıllardır Türkiye ekoloji hareketi içinde önemli bir rol oynayan **Ümit Şahin**'in **Yeşil Gazete**'de yayınlanan "**Referandum Şansını Elinin Tersiyile İtmek**" başlıkla yazısındaki görüşlerini hatırlatmakta fayda var: "Yerel referandum sadece ekoloji hareketlerinin elindeki önemli bir koz değil, 'soru'nun yereldeki insanlara sorulması anlamına da geliyor. Yani kararların merkezde değil yerelde, bürokratlar, politikacılar ve uzmanlar tarafından değil, halk tarafından alınmasını ima ediyor. Gezi Parkı konusundaki bir referandum da tartışmayı yerele taşımak ve soruyu sadece uzmanlara değil alınacak karardan etkilenen insanlara doğrudan sormak anlamında önemli bir kazanım olurdu". Şahin'in "Türkiye'de çevre ve ekoloji mücadelesi de, demokrasinin bizatihi kendisi de bir katılım meselesi olarak görülmüyor" yolundaki eleştirisinin ışığında, kamu ve yerel yönetimler açısından paydaş katılımının kapısını açabilecek tüm seçenek ve olasılıkların peşine her zaman ve düzlemde düşmenin önemini vurgulamaya devam etmek gerekiyor.

Kamu politikalarının aşırı merkezi kararlarının karşısına, başka uzmanlık alanlarının (meslek odaları, akademi gibi) bilgisini koymak yerine, yeni ve sürdürülebilir bir yaşamı, hayatın her coğrafyasında, işyerlerinde, mahalle ve kentsel yönetim mekanizmalarında, yani tüm kamusal müzakere alanlarında katılımcı-

Gezi Parkı protestolarından çıkarılacak çok ders var.

Sosyal ve beşeri sermayenin rolünden Eko-İnovasyonun olanaklarına, kent hayatının katılımcı bir temelde yeniden kurgulanmasından özel şirketlerin itibarlarının yükseliş veya çöküşüne kadar uzanan bu dersler, Türkiye ve dünyanın geleceği için de son derece önemli.

lık yoluyla inşa etmeye niyetlenmek, hem ekoloji hem de demokrasinin ruhuna çok daha uygun görünüyor. **Dücan Cündioğlu**'nun sözleriyle, "**İstanbul'un tarihinde İstanbul'un yüzü suyu hürmetine gerçekleşen ilk direniş olan**" Gezi Parkı protestolarının ortaya çıkışında, kamusal otoritelerin "**nobranlığı ve iletişim-sizliği**" ile birlikte önemli bir rol oynayan online iletişim olanakları veya bir başka ifadeyle **sosyal medya** da, aslında bu yeni katılımcı aklın ve kamusal müzakerenin önemli bir göstergesi değil mi? Diğer bütün işlev ve rollerinin yanı sıra, 21. yüzyılın "**kamusal alanı**" da olduğu ortaya çıkan internetin (teknolojileri ve bu teknolojilerle geliştirilen sosyal platformları), paylaşımcı ve katılımcı bir toplumsal hayatın kuruluşunda bundan sonra çok daha büyük roller oynayacak gibi. O nedenle **twitter kuşlarını** yok saymak veya yok etmek yerine, yeni bir hayatın ve demokrasinin kuruluşunda nasıl yararlanılabileceği üzerine, sadece kamu yöneticilerinin değil, şirketlerin, STK'ların ve akademi çevrelerinin de çokça düşünmesi gerekecek gibi...

Dosyamızın bütününde göreceğiniz

gibi, Gezi Parkı protestolarından çıkarılacak çok ders var. Sosyal ve beşeri sermayenin rolünden Eko-İnovasyonun olanaklarına, kent hayatının katılımcı bir temelde yeniden kurgulanmasından özel şirketlerin itibarlarının yükseliş veya çöküşüne kadar uzanan bu dersler, Türkiye ve dünyanın geleceği için de son derece önemli. Gezi Parkı, gerçekten bir çırpıda çözülemeyecek kadar çok katmanlı, boyutlu ve bileşenli yeni bir örnek-durum. Ama biz sadece "sürdürülebilirlik" kavramı ve pratiği çerçevesinden baktığımızda bile gelecek için önemli emareler görüyoruz. Çevre sorunlarının artık çok daha fazla dikkate alınmasından başlayarak, her tür iktidar yapısının (hükümet, şirket, STK, yerel yönetimler) giderek daha fazla sorgulanabilir hale gelmesine ve oradan da katılımcılığın ve diyalogik yaklaşımların önlenemez yükselişine kadar uzanan bu emareleri izlemek ve hatta parçası olmak son derece önemli.

Kısacası, **Mevlid**'in yazarı **Süleyman Çelebi**'nin ve serbestçe uyarlayan **Nazım Hikmet**'in dizelerini hatırlamakta fayda var: "**Çok alametler belirdi**".

YEŞİL İŞ
GREEN BUSINESS
SÜRDÜRÜLEBİLİR İŞ BULUŞMASI

Yeşil İş 5. yılında değişimin merkezi oluyor...

Yeşil İş Konferansı beşinci yılında da fark yaratıyor. Değişimi güçbirliği yaptığı tüm paydaşlarıyla birlikte gerçekleştiriyor.

17-18 Eylül
swissôtel THE BOSPHORUS
İSTANBUL

Sürdürülebilir Büyüme
ve Yeni Parametreler

Yenilenebilir Enerji
ve Enerji Yönetimi

Sürdürülebilir Binalar

Sürdürülebilir Finansman

Su ve Karbon Yönetimi

Sürdürülebilir Tarım ve Gıda

Kurumsal Şeffaf Raporlama

Sürdürülebilir Belediyeler

Yeşil İstihdam

İyi Uygulama Örnekleri

ve Diğer Sürdürülebilir İş Modelleri

Çözüm
Ortakları

5.YIL

5. Yılında da Stratejik Çözüm Ortağı

Schneider
Electric

BASF
The Chemical Company

Capatect

REHAU

ve diğer çözüm ortakları

www.yesilis2013.com - www.greenbusinesssturkey.com - info@surdurulebilirlikakademisi.com

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
AKADEMİSİ
SUSTAINABILITY ACADEMY

Sürdürülebilirlik İletişimi İtibar Yaratma Yarışısı mıdır?

“Sürdürülebilir bir yaşamı mümkün kılacak olan, istediğimiz, sevdiğimiz, inandığımız işler için hareket edebilmektir” diyor Sürdürülebilir Gelişim ve İletişim Danışmanı dostumuz Fatmanur Erdoğan.

Günümüzde, itibar kazanarak kârı maksimize etmenin bir yolu, sosyal baskılar dolayısıyla, işletmelerin topluma ve çevreye daha duyarlı davranmasını gerektiren, sürdürülebilirlik anlayışının gelişmesi oldu. Toplumun sesine kulak vermeyen işletmelerin baskıyla karşılaşınca, işletmelerin itibarları yerle bir edilebildiği gibi, operasyonları ve kârlılıkları da ciddi anlamda sekteye vurdu.

Nike örneğinde olduğu gibi Uzakdoğu’da **çocuk işçi** çalıştıran şirketlerin ortaya çıkması; **Coca-Cola** örneğinde olduğu gibi halkın su kaynaklarını kullanması sebebiyle şirketlerin ülkeden çıkmaya zorlanması; **Enron** skandalında olduğu gibi, şirket içi yolsuzlukların ortaya çıkarak şirketin yok olması ve benzeri olaylar nedeniyle, tüketicilerin ve toplumun kurumlara olan güveni sarsıldı. Özellikle uluslararası şirketler için durum daha da içler acısı oldu, çünkü bir ülkede yaşanan sorun, dünyanın diğer yerlerinde de yankı buluyor ve hem kurum itibarını hem de kârlılığı ciddi boyutlarda hasara uğrattıyordu.

İşletmeler kaybettikleri bu güveni ve itibarı geri kazanmak adına çeşitli iyi niyetli girişimlere başladılar; kurumsal yönetim ilkeleri, sürdürülebilirlik gelişim stratejileri, kurumsal sosyal sorumluluk projeleri aldı başını gitti.

Sürdürülebilirlik, yapılması gereken, itibarı yükseltecek, trendy olan

ve dolayısıyla kârlı büyümeye etki edecek çalışmalar zinciri olarak görüldü. Buna, bir nevi, dışsal motivasyon ile yapılan çalışmalar da diyebiliriz.

Şimdilerde, sürdürülebilir gelişimi daha cazip hale getirmek için inovasyonu nasıl körükleyebileceği üzerinde durmaya başladık. Biliyoruz ki, şirketler için inovasyon bir numaralı önem arz ediyor. Üstelik büyük ve köklü şirketlerin artık inovasyon alanında zorlandığı kaçınılmaz bir gerçek. **İnovasyon için sürdürülebilirlik yaklaşımının**, çalışana bir nevi motivasyon getireceğini varsayarken, şirketlere de hem maliyet tasarrufu hem de rekabet avantajı getirebildiğine şahit oluyoruz.

Her ne kadar kurumların sürdürülebilirlik gelişim alanında yaptığı çalışmalar henüz tam olarak içimize sinmese de ve her ne kadar yapılan çalışmalar halen etkin planlama ve anlayış doğrultusunda yapılamıyor olsa da, verilen emeklerin yaşamımızda olumlu etki yarattığı bir gerçek.

Sürdürülebilir Projelere Nasıl Yaklaşmalıyız?

Kurumların sürdürülebilirlik adına yaptıkları iletişim çalışmalarını incelediklerinde şunu fark ediyorum: **Yıkıcı bir çoğunluğu, kurumsal jargonlarla yazılmış**, her söylenenin süzgeçten geçirilerek harmanlandığı ve birbirine benzer kelimelerle anlatı-

Fatmanur ERDOĞAN

Sürdürülebilir Gelişim ve İletişim Danışmanı
IPPA İstanbul Pozitif Psikoloji Akademisi
fati@fatierdogan.com

lan çalışmalardan bahsediyor... Bu bir örnek çalışmaların önüne farklı şirket ve STK isimlerini girebilirsiniz. Durum böyle olunca, ne kurum içinde ne de kurum dışında yaptığımız işler ileriye doğru bir fark yaratabiliyor. Bırakın fark yaratmayı, söylenenler data olmaktan öteye geçemiyor. Çalışmalarımız hakkında bilgilendirmek istediğimiz **paydaşlarımız da inanın artık sıkılıyor**. Yapılan çalışmalar ve verilen bilgiler data bazında kaldığı ve etkisi anlaşılmadığı için yapılanlarla aramızda bir bağ kurmamız da mümkün olmuyor. Bir süre sonra da zaten yapılan çalışmalara duyarsız kalmaya başlıyoruz. Neden mi? Çünkü davranış değişikliği getirebilmek için **iletişim psikolojisinden** anlamamız gerekir. Etki yaratan bir iletişim için de önce projeleri girdi/çıktı (input/output) planlamasından arındırıp, etki (impact) odaklı planlamaya geçirebilmeli ve ölçümlerimizi “yaşam kalitesi” üzerine odaklamaya çalışmalıyız. Etkin bir iletişim stratejisi, önce doğru bir proje planlamasıyla başlar.

Şu jenerik kurumsal anlatımlara ge-

lin hep birlikte bir bakalım:

“Elektrik kullanım oranımızı yüzde 20 azalttık.”

“10.000 çocuğa hijyen eğitimi verdik.”

“Karbon ayak izimizi 2 yılda yüzde 20 azalttık.”

“Enerji faturamızı 10 milyon TL düşürdük.”

Clarke ve Clegg (1998), işletmeler açısından sürdürülebilirliğin, bir şirketin “uzun dönemde gerçek anlamda refah mı yarattığının, yoksa onu tahrip mi ettiğinin test edilmesi” olarak değerlendirildiğini söylüyor. Yukarıdaki örnekte olduğu gibi yapılan iletişim çalışmaları, bilgiden fayda sağlamayı ve edinilen bilgiyi davranış değişikliğine çevirmeyi imkânsız kılıyor. Refahı nasıl yarattığı belli olmuyor. Bireyler her ne kadar rasyonel olsalar da, araştırmalar duyguların rasyonel düşünceyi gölgelediğini gösteriyor, yani datalar davranış değişikliği getirmiyor. Davranış değişikliği getirebilmeniz için, önce verdiğiniz bu datanın ne ifade ettiğini, bireye etkisinin ne olduğunu ve daha sonra da verdiğiniz bilgiyi okuyanın önemsemesi için kendi hayatı ile nasıl ilişkilendirebileceğini net olarak görebilmesi (gösterebilmeniz) gerekir.

Mayıs ayında İstanbul’da yapılan Sürdürülebilir Markalar Konferansı’nda konuşan **Unilever Pazarlama Kıdemli Başkan Yardımcısı Marc Mathieu**, “Sürdürülebilir Yaşam Planı” adını verdikleri çalışmalarını anlatırken tam da bunu yaptı. Dünyanın dört bir yanında hayata geçirdikleri projelerle, çalışmalarının toplum ve bireyin yaşam kalitelerine etkisini gösterdi. İnanıyorum ki, Unilever’in bu başarısının sırrı, sürdürülebilirlik iletişiminin pazarlama fonksiyonuna bağlı olarak ilerliyor olmasından da kaynaklanıyor.

Aynı konferansta konuşan **BASF Kurumsal Marka Yönetimi Başkan Yardımcısı Baerbel Arnold Mauer**,

“Daha iyi bir dünya yaratmak ile daha sürdürülebilir bir dünya yaratmak isteği arasında fark vardır” diyor. Aradaki farkı ise şöyle açıklıyor: “Zaten yaptıklarımızla dünyayı yaşanılır kılmak istersiniz ama sürdürülebilir bir yaşam devamlılık gerektirir ve kriterleri bellidir” diyor. Haksız değil. Çünkü Mauer aslında sürdürülebilir bir gelişim sağlayabilmek için neyi ölçmemiz gerektiğini iyi belirlemeye ihtiyaç duyduğumuzun altını çiziyor.

Organizasyonel Gelişim ve Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirliğin içselleştirilebilmesi için kurumun tüm departmanlarına yayılabilmesi, bunun tek bir departmana bağlı kalmaması önemlidir. Ne var ki, sürdürülebilirlik iletişiminin başarılı olmasında **BASF** ve **Unilever** örneğinde olduğu gibi, Pazarlama ve Marka Yönetimi gibi birimlerin liderliğinde ilerlemesinin ne kadar etkili olduğunu görüyoruz. Bu birimler markalara anlam vermeyi, onların hikâyelerini anlatabilmenin önemini iyi kavriyorlar.

“Gezi Parkı, kurumların çoğunluğunun ne yapacağını bilmez tavrı, sürdürülebilirliğin içselleştirilememiş bir anlayış olduğunu gözler önüne serdi”

Marc Mathieu

Yaptıkları işlere anlam verebilmek için de müşteriyi dinlemenin, beklentileri iyi anlamının ve markanın bireyle bağ kurabilmesi için nasıl bir yoldan gitmeleri gerektiğinin farkındalar. Daha yaratıcı ekiplerden oluşan gruplar olduğu için unvan bazlı değil, yetenek bazlı hareket edebiliyorlar.

Hiyerarşiye dayalı organizasyon yapıları, yetenek bazlı çalışmakta zorlanır, çünkü adı üzerinde, unvana göre hareket eder. Bu da konu hakkında ilgisi, bilgisi ve yeteneği olanlardan ziyade, unvanı gerektirdiği için çalışanların bir araya gelerek çalışmasını zorunlu kılar. Bu da elbette işlerin tutkuyla değil de, yapmak zorunda olduğu için yapılmasına neden olur. Sürdürülebilirlik iletişimi, Kurumsal İletişim departmanlarının altında olduğu zaman bir engele takılıyor. Onlar, belki görev tanımları itibarıyla, belki de bu departmanlara alınanların yetkinlikleri sebebiyle, daha korumacı hareket eden, yaratıcılık ve yeniliklere nispeten daha kapalı ekiplerden oluşuyor. Bu alanda çalışanların görevleri geliştirmekten ziyade olanı korumak olarak tanımlandığında, sürdürülebilirlik iletişimi de tutucu yapılarından öteye gidemiyor. Çeviklik kırılıyor ve proaktif hareket etmekte ciddi anlamda zorlanılıyor. Aynı Taksim Gezi Parkı’nda şahit olduğumuz gibi...

Taksim Gezi Parkı Direnişi ve Toplumsal Sorumluluk

Gezi Parkı direnişinde kurumların çoğunluğunun sessiz, sedasız ve ne yapacağını bilmez tavrı, sürdürülebilirliğin içselleştirilememiş bir anlayış olduğunu gözler önüne serer nitelikteydi. Halk ve Ulusal TV dışında geleneksel medyanın sessizliği; olayları görmezden gelmesi, hükümet tarafından yapılan bir sansür uygulamasının söz konusu olup olmadığının sorgulanmasına neden oldu. Medyanın temel görevini ye-

rine getirmezken, sosyal mecralar yardımıyla, yabancı basının olayları tüm açıklığıyla vermesi, medya mensuplarına ve sektöre inancın ve güvenin kökten sarsılmasına neden oldu. Geç de olsa, Doğu Yayın Grubu CEO'su **Cem Aydın**'ın özür dilemesi, "NTV dengeyi sağlayamayarak hata yaptı" demesi yetersiz olsa da olumlu bir gelişme sayılabilir.

Olaylar süresince tavırlarıyla eleştirilen **Ferit Şahenk**'in medya dışında sahip olduğu Garanti Bankası şirketine yapılan eleştirilerin sonuçları da ciddi boyutta oldu. Bankayı protesto ederek hesaplarını kapatan direnişçiler sonrasında Garanti'de 35-40 milyon liralık mevduat kaçıışı yaşandı. 1500 kişi kredi kartını iptal etti.

Starbucks ve **Mado**'nun direnişçilere destek çıkmayan tavırları, **Starbucks**'ın art arda şubelerini kapalı tutması, toplumun bu kurumlara saygısının dibe vurmasına neden oldu. Starbucks'ın algıyı değiştirmek için, kendi iddiasıyla "bilgi kirliliğini" temizlemek adına "basın bülteni" yayınlaması da yarardan çok zarar getirdi: Eğer Starbucks toplumsal sürdürülebilirlik projelerini eğitime ayırdığı için toplumların itibarını elinde tutabileceğini düşünür, esas topluma duyarlılık göstermesi gerektiği zamanlarda üstüne düşeni yapmakta yetersiz kalırsa, sürdürülebilirliğin proje

yapmakla sağlanamayacağını zorlu yollardan geçerek öğrenecektir. Bu durum sadece Starbucks için değil tüm kurumlar için geçerlidir.

Taksim Gezi Parkı direnişinde takdire şayan duruş sergileyen kurumların başında **Boyner Grubu** ve **Boyner Holding Yönetim Kurulu Başkanı Cem Boyner** geliyor. Cem Boyner'in çalışanlarına e-mail ile verdiği Gezi Parkı mesajı "**Bu, yeni Türkiye'nin habercisi. İnsanlar yaşam tercihlerini aslanlar gibi savunacak. Umut ve heyecanımızı işimize yayalım**" mesajı çevik ve insanı odağına alan bir kurum ve o kurumu temsil eden bir liderin mesajıdır. Bize BRAVO demek düşer. Kurumları sürdürülebilir kılan durumlarıdır. Sessiz kalan kurumların durumu medyanın penguen konumundan çok da farklı değerlendirilebilir mi?

Kurumların toplumsal sürdürülebilirlik alanındaki en önemli testi belki de Taksim Gezi Parkı direnişi süresince hayat buldu. Sizce kaç bu testi geçebildi? Kaç "Toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket etmek temel değerlerimiz arasındadır" dediği halde Taksim Gezi Parkı direnişinde hızlıca işbirliği içinde hareket edebildi? Kısacası, kaç topluma olan sorumluluğunu yerine getirirken rekabetten işbirliğine geçmeyi başarabildi?

Taksim Gezi Parkı'nın İletişimcilere Öğrettikleri

- ❁ Negatif mesajlara odaklanırsan, insanlar seni duymakta zorlanır; olumluya odaklanırsan, kulakların açılır.
- ❁ Beni yapabileceğime inandır, suçluluk duygusuyla baş başa bırakma. Sürdürülebilir davranışı körüklemek için yapabildiklerimizi göstermemize, yeteneklerimizi kullandığımızda birleşerek büyümemize izin ver.
- ❁ Beni ön plana çıkartmaktan korkma. Kurumlar tek bir liderden ve onun yaptıklarından oluşmaz. Kahraman olmama, tanınır olmama izin ver. Eğer bir katkı varsa, küçük ya da büyük, benim de takımın bir parçası olduğumu hatırla. Benim bir sesim var; onu tehdit olarak değil, hedeflerine doğru yol alırken sana güç verecek önemli bir ses olarak gör. Sessizliğin faturası yüksek oluyor.
- ❁ Umutlarımı yok etme. Ben işbirliği ile geliştirim. Hayatın içinde olmak isterim. Bir masaya, unvana, maaşa esir bir çalışana indirdiğimde, seninle bağ kurmakta zorlanırım. Ben özgürüm ve özgürlüğümü sorumluluğumu taşıyorum; tıpkı senin gibi.
- ❁ Sürdürülebilir bir gelişim için yeteneklerim, ilgim ve tutkularım doğrultusunda hareket etmeme ve çözüm sürecine katkı sağlamama izin verecek kurum kültürünü yaratmaya açık ol. Başarısızlıklarımızla değil, nerede başarı kazandığımızla besle bizi.
- ❁ Sürdürülebilirliği anlatırken bana yakın bir dil kullan. Videolar çek, içinde dans eden insanlar olsun; bir belgesel hazırla, içinde bir amaç uğruna hareket edenlerin duyguları olsun; bir hikâye anlat, beni de seninle hareket edecek kadar güç ve cesaretle doldursun.
- ❁ Yaşam mücadele gerektiriyor. Öyleyse, zorlukların üstesinden gelirken, eğlenmeme, sürprizlerle karşı karşıya kalmama, duygu selinde kaybolmama imkân ve izin ver. Yaşamı değerli ve yaşanılır kılan, farklı yeteneklerimizi kullanarak ürettiklerimizi birbirimizle paylaştığımızda ortaya çıkan renk cümbüşünün getirdiği o motivasyondur. Bu içimizden gelen motivasyondur. Zorla değil, sürdürülebilir bir yaşamı mümkün kılacak olan, istediğimiz, sevdiğimiz, inandığımız işler için hareket edebilmektir.

“Dünya Değişti”

Yıl 1992... **Cevern Cullis Suzuki**... Rio de Janeiro’da düzenlenen Çevre ve Kalkınma konulu Birleşmiş Milletler toplantısının “ezber bozan” konuşmasını yapan, o zamanlar 14 yaşında olan Kanadalı... (<http://www.youtube.com/watch?v=oJJGuIZVfLM>) Sürdürülebilir İnsani Gelişim temasının ilk kez uluslararası bir resmi kurumun çatısı altında yolculuğa başladığı bu tarihi toplantıda 14 yaşındaki Suzuki, hükümetleri, devlet başkanlarını, sivil toplum kuruluşlarını, akademisyenleri kısaca tüm dünyayı yok olmakta olan gezegenin sorunlarına karşı çözüm üretmeye davet ediyordu. Ayakta alkışlanan konuşmasında özellikle hükümetlerin gelecek kuşakların yaşam hakkını çalmamasına dikkat çekiyor ve sorumluluk almaları gerektiğini söylüyordu. .

Yıl 2013... Türkiye... Gezi Parkı! Aralarında Türkiye’nin de bulunduğu tüm Birleşmiş Milletlere üye ülkelerinin devlet ya da hükümet başkanlarının altında imza koydukları Rio Bildirisi hükümetler tarafından ciddiye alınmış olsaydı, samimiyetle değerlendirilmiş olsaydı onbinlerce

kişinin sokağa dökülmesinin başlangıcı olan 31 Mayıs eylemlerinin gündemi daha farklı olabilirdi! Dünya değişti. Özellikle enformasyon teknolojilerinin tetiklediği iletişim yönetimi bu gezegenin gerçek değerlerinin neler olduğunu hükümetlerin masalarından sokakların gündemine taşıdı. Dünyanın dört bir tarafından din, dil, yaş, ırk, cinsiyet ve kimlik farkı olmaksızın kendilerine dayatılan “yaşam tarzının” aslında “yaşamak zorunda olmadıkları” bir olgu olduğunu paylaşım açtılar. İnsan hakları, ifade özgürlüğü, çevre, su, kadın, çocuk ve engelliler gibi kategorilerdeki bu paylaşımlar evrensel değerlerin simgesi haline geldi. Değerler üzerinden yönetilen bu etkileşim doğal olarak “sürdürülebilirlik” üst başlığı altında toplanan toplumsal beklentileri hedefliyor. Bu beklentileri hükümetler karşılamakta geç kalıyorlar. Dünya siyaseti hâlâ finans-petrol ekseninde şekillendiriliyor. Oysa sokaklar bunun doğa-insan hakları ekseninde şekillenmesi gerektiğini söylüyorlar. Bunu okuyamayan hükümetler ve liderler tarihin tozlu sayfalarına naklediliyorlar.

Salim KADİBEŞEĞİL

Kurum İtibarı Danışmanı,
blog@salimkadibesegil.com

Özellikle 1990’larda, aslında hükümetlerin öncü rol oynaması gereken yapamadıklarını bu kez “ruhu” **aktivist olan şirketlerin** gerçekleştirdiklerine tanık oluyoruz. Bunlar bir yandan sokaklarda söylenen şarkılara eşlik ederlerken, bir yandan da hükümetlere “sürdürülebilirlik” konusunda neyi, nasıl yapacaklarına dair örnek modeller oluşturuyorlar.

Örneğin **Ben&Jerry**... Dünyanın ilk sosyal raporlamasını 1989 yılında çıkaran şirketi çevre ve insan hakları duyarlılığı gerektiren tüm alanlarda patronları, çalışanları ve tedarikçileri ile birlikte görebilirsiniz. Bir diğeri **Body Shop**. Sadece insanlara değil hayvanlara karşı da duyarlılık sergilememiz gerektiğini politikaları ile anlatabilmiş şirketlerden biri. Bir diğeri **Green&Black**... Adil ticaret kavramı ile tanışmamıza neden olan İngiliz çikolata üreticisi... Halı üreticisi **Interface**’in patronu **Ray Anderson** gibi liderler bu değişimi yarattı.

Sonuç; değişim sokaktan gelmek, aktivist şirketlerle şekillenmek ve hükümetlerce regülasyonlara dönüşmek durumunda. Maalesef!

Gezi Parkı, Sokak Çocuğu, Biz ve Hayallerimiz...

1 7 gün parkta kalıp, yemek pişiren, çöp toplayan, erzak taşıyan arkadaşım yanıma yaklaşıp şunları söylemeseydi belki de bu yazıyı yazacak gücü kendimde bulamayacaktım. Uzun zamandır kelimelerim yetersizdi, her şey o kadar hızlı değişiyordu ki...

Cumartesi günü Gezi Parkı boşaltılmadan önce bir sokak çocuğu, arkadaşşıma **"Abla gitmeyin, siz gidince biz çok yalnız kalıyoruz"** demişti. Bu sözleri bana aktardığında, günlerdir pek çok insan gibi boğazıma yerleşen düğüm geri geldi, bir şey diyemedim.

Yaşlıları sofraya gelen yemeği seçme özgürlüğünü yaşarken, karnını doyumak için çaba göstermek zorunda kalan bu küçük çocuğun dileğinin altında yatan duygunun, hepimizin Gezi Parkı'ndaki ortak ruha duyduğu hayranlığın altında yatanlarla benzer şeyler olduğunu düşünüyorum.

Bizler için düşlerimizin gerçek-

leşmesi gibiydi Gezi Komünü, onlar için de bir düş olmalıydı. Kimsenin umursamadığı, itip kaktığı, kimsele re güvenemeyen, kendini sürekli savunmaktan sertleşmiş bu çocuklar onlarla parkta yatan, aynı yemeği yiyen, oyun oynayan, elindekileri paylaşan, onları dinleyen, güldüren, okşayan insanları sevdiler.

Sokakları evi belleyen bu çocuklar, canı pahasına korumak istediği ağacın gölgesini evi sayan insanların şarkılarını, masallarını dinledi. Belki de ilk kez güven içinde uyudu parkta... Kulağına çalınmış ama pek anlam veremediği **"barış içinde yaşama"**nın ne demek olduğunu gördü.

Va okulda, sokakta ya da televizyonda görmediği bir sürü başka şeyi gördü, yaşadı...

Zor şartlarda da olsa gülünebileceğini...

Dayanışmanın, yardımlaşmanın insanları nasıl birarada tuttuğunu...

Yoga yapanları, saksafon çalanları,

Oya AYMAN

Natınonal Geographic Türkiye editörü,
Buğday Derneği kurucusu,
oia.ayman@gmail.com

karikatür çizenleri, yaralı insanları ve hayvanları tedavi edenleri, çadırının önünü süpürenleri...

Parkta sebze yetiştirilebileceğini, farklı takımı tutanların birlikte halay çekebileceğini, farklı bayrakları taşıyanların ağaçların altında biraraya gelebileceğini...

Kocaman laflar edenlerin, sessiz oturanların, plazada çalışanların,

atölyede ter dökenlerin, lezbiyenlerin, gaylerin, müdürlerin, öğretmenlerin, doktorların, avukatların, milletvekillerinin, işçilerin, memurların, seyyar satıcıların, gazetecilerin, yazarların, çiftçilerin, sinemacıların, reklamcılarının, esnafın, annelerin, babaların, amcaların, teyzelerin, çocukların, gençlerin hep birlikte şarkılar söyleyebileceğini... Belki ilk kez birileri ona resim yapması için kâğıtlar, boyalar verdi, karşılık beklemeden... Onun yaptıklarını alkışladılar, iplere asmaya, sergilenmeye değer buldular...

Taksim'in ortasında binlerce kişiyle **Beethoven'ın sonatlarını** dinledi, parkta **namaz kılanları** rahatsız etmemek için susanları gördü, eşyalarını tanımadığı insanlara güvenle teslim edenlere tanık oldu, **V for Vendetta**'yı izlemese de, Çav Bella'nın anlamını bilmesede onların ardındaki hikâyeyi yaşadı.

Sadece o değil, hepimiz açtık bu güvene, dayanışmaya, şiddetsizliğe, paylaşımaya, katılmaya, lafımızın dinlenmesine...

O çocuklar, gençler ve bizler hiç bir okulun öğretmediği şeyleri gördük, keşfettik, öğrendik...

O dilek ağacını yakmış olsalar da dileklerimiz hiç bitmeyecek.

O sokak çocuğu Gezi Parkı'nda yaşadıklarını, gördüklerini hiç unutmayacak, ağaçların sökülmesine izin vermeyecek, gökyüzünün altında barış ve güven içinde yaşamının mümkün olduğunu bilecek, umutlarında, kurduğu hayallerde hep bir Gezi Parkı olacak.

Ve bizler de o sokak çocuğu gibi yaşadıklarımızı, gördüklerimizi hiç unutmayacağız. Yazmaya, konuşmaya, yaymaya devam edeceğiz.

Ve Gezi'yi sosyal medyadan nasıl meydanlara, parklara taşıdıysak, şimdi de kendi evlerimize, sokaklarımıza, mahallelerimize, işyerlerimize, köylerimize taşımamızın zamanı.

Eğer Gezi Parkı sıradan bir belediye parkı değil, bostaniyla, forumuyla,

“Obezleşen kentleri şişirmek, tüketimden beslenerek yüceltilen kentler yerine sürdürülebilir, kendine yeten yerleşimleri ve küçük çiftçinin kente göç etmemek için direndiği kırsalı desteklemeliyiz”

sanat alanlarıyla, yoga yapanlarıyla, hatta kamp kuranlarıyla herkesin kullandığı bir alan olsaydı insanlar parklarına sahip çıkmak için bu kadar geç kalır mıydı?

Ve şimdi bütün parklarda nasıl bir park, nasıl bir kent, nasıl bir yaşam istiyorsak onu konuşmalıyız...

AVMlerde zaman geçirmek yerine parklarımızda bostanlar yapmalıyız.

Obezleşen kentleri şişirmek, tüketimden beslenerek yüceltilen kentler yerine sürdürülebilir, kendine yeten yerleşimleri ve küçük çiftçinin kente göç etmemek için direndiği kırsalı desteklemeliyiz.

Bize temiz hava veren kutsal bildiğimiz ağacın sökülmesine karşı çıkarırken, iklimi değiştireceği için termik santrallara, nehir yaşamını tehdit ettiği için devasa HES projelerine, tarım yapılan alanları, yeraltı sularını kirlettiği için altın madenlerine, gıda bağımsızlığımızı tehdit ettiği için tohumların tekelleşmesine, sağlığımızı ve biyolojik çeşitliliğimizi

tehdit ettiği için GDO'lara, ormanlarımızı yok ettiği için plansız/vahşi yapılaşmaya da karşı çıkmalıyız.

Ama Gezi Parkı'nda olduğu gibi karşı çıkarken, yerine koymak istediğimizi de göstermeliyiz. Yaşadığımız yeri temiz tutmalı, geri dönüştürmeli, yeniden kullanılmalı, güneş enerjisinde yemek pişirmeli, mahalle bahçelerinde sebze ekmeli, her köşe başında çocukları düşünmeli, bunları yaparken yardımlaşmalı, dinlemeli, halaylar çekmeli, komiklikler yapmalı, şarkılar söylemeliyiz. Aynı Gezi Parkı'nda olduğu gibi kentimize, köyümüze, ormanımıza, nehirlerimize, göllerimize, denizlerimize, tohumlarımıza, gıdamıza sahip çıkmalı, etrafımızda olan biteni daha iyi anlamalıyız.

Ve Gezi Parkı'nda olduğu gibi insanın, hayvanın ve doğanın haklarını birbirinden ayrı görmeden, bu haklar için çalışanlara destek olmalıyız. Belki o zaman her yer Gezi her yer direniş olur...

Belki o zaman sokak çocuğunun dileği gerçek olur...

“Ben Gezi Parkı’ndan Ne Öğrendim?”

Ben Gezi Parkı’ndan üç önemli ders aldım.

1- Genç jenerasyon bence “**social entrepreneurial aspiration**” olarak ifade ettiğimiz “**sosyal girişimci tutku**” konusunda Türkiye’de ve dünyada bir rol model oldu. Bir yeşil alanı yıkımdan korumak adına başlayan bir karşı koyma inisiyatifi, otoriter hükümete karşı son 12 yıldır gerçekleştirilen en güçlü sivil inisiyatife dönüştü. Girişimcilik örneği; bir toplumsal sorunu gördüler, tanımladılar, bir değer önerisi ortaya koydular, bunun için bir ekip, dayanışma gerekiyordu, bunu yaptılar. Ve sonra, kitlelere ulaşmak, seslerini duyurmak gerekiyordu (iletişim) bunu başardılar, daha da anlamlı 12 yıldır iktidar haricinde ilk kez “birileri gündemi takip etmedi, gündem yarattı”. İşte girişimcilik burada yatıyor; bir taraftan değer, bir taraftan fark yarattılar. **Taksim Dayanışması** son yıllarda gördüğüm **en başarılı sosyal inovasyon ve girişim örneği**. Üniversitelerde

birkaç yıl içinde “Vaka çalışmalarına” konu olacak. İyi yönetilmesi gereken ve şu anda zayıf olan tarafı; sürdürülebilir ve iz bırakan bir modele dönüştürmek için gerekli yönetim becerileri.

2- Dayanışma...18 yaşlarında SIKIYÖNETİM sarmalında büyüme sendromu yaşayan, hem sağcıdan hem solcudan dayak yiyerek “ezilen” bir birey olarak ifade ediyorum; Gezi Direnişi, “**Dayanışma ve birlikte seslenme**” kavramlarını Türkiye tarih kütüğüne altın harflerle çaktı. Balyoz etkisi bence budur. Ben 49 yaşındayım, gençliğin kitlelere seslenişini ilk kez bu derece akustik ve etkili bir tonda duydum. Geçen hafta Gezi Parkı’nda eşimle birlikte kahvaltı ederken bir duvar yazısı dikkatimi çekti; şöyle yazıyordu; “**Solidarity from Norway**”. Bu yazının hemen yanında da bir kırmızı “**kalp**” motifi vardı.

3- Yerelleşme’nin önemi... Dünyanın Locavesting (ingilizce “Local” ve Investment) kelimelerinden türetilmiş

Engür RUTKAY

Uluslararası Girişimciler Derneği
Türkiye Genel Sekreteri
engur@eoturkey.org

bir akım) modellerini konuştuğu bir çağda, Taksim Gezi Parkı’nın geleceğine merkezi hükümetin karar veriyor olması trajik-komik bir durum. Taksim Meydanı direnişini çapulculuk olarak tanımlayan bir merkezi iradenin, Kahire-Tahrir Meydanı direnişini demokratik uyanış ve bahar çiçeği olarak görmesi, aslında “merkezden” her şeyin ne kadar tuhaf algılandığını gösteren ilginç bir çelişki değil mi?

1 hayal, 2 öğretmen, 5 ülke, onlarca şehir, yüzlerce köy, binlerce renk, doku, tat, festival, milyonlarca pedal, milyarlarca insan...

"Bisiklet Nedir" diye sorarak başlayan Bisiklet Manifestosu'nun bir yerinde "Bisiklet aşktır: Her bahar sırtınız ürperir" yazar. Bir Mayıs günü başlayan İnci ile Soner'in serüveni, onların da söylediği gibi aşk olmadan olabilecek bir şey değil. Bütün Gezginler öyle değil midir zaten? Her mevsim onlar için bahar değil midir? Sırtlarındaki esinti hiç eksik olmasın.

Aydan Çelik, Bisikletyazanıçizeniseveni

Yaşam Kültürü,
184 sayfa

TÜM KİTAPÇILARDA

www.optimistkitapblog.com
(0216) 481 29 17

Gezi'den Sonra Türkiye'de İnovasyon ve Eko-İnovasyon

Nottingham Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Pelin Demirel, "Gezi Parkı olayları sonucu varlığı açıkça hissedilen çevresel duyarlılığın çevresel talebe kanalize edilmesi, büyüme potansiyelini düşürmeksizin yeşil dönüşüme güç verebilir" diyor.

Gezi Parkı protestolarıyla başlayan süreç daha çok politik çerçevelerde tartışılrsa da, Türkiye'nin inovasyon (yenilik) ve eko-inovasyon (çevresel yenilik) potansiyeli üzerine olan etkisi gözden kaçırılmamalı. Uzun dönemde bu sürecin inovasyon potansiyeline etkisi sürdürülebilir gelişme ve büyüme hedefleriyle doğrudan ilişkilidir. Bir ülkenin inovasyon kapasitesini belirleyen üç önemli öge **fiziksel, beşeri ve sosyal sermayedir**. Fiziksel sermayenin ölçümü kolaydır; makine, teçhizat, AR-GE harcamaları ve tesislere yapılan yatırımlar gibi faktörler teşkil eder. Beşeri sermayenin kaynağı ise yetişmiş ve önemli alanlarda uzmanlaşmış orijinal fikirler ve çözümler üretebilen insan gücüdür. Sosyal sermaye ise ölçmesi ve rakamlara dökülmesi çok daha zor olmakla beraber toplumsal ilişkilerde rahat işleyiş, toplumun her alanına

yayılmış devlet kurumları, endüstri ve üniversiteleri içine alan işlevsel bir ağ ve kurumlara ve adalete olan güvene dayalı bir ortamdır. Temel inovasyon literatüründe sıklıkla ve örneklerle yinelenen sonuçlar göstermektedir ki, fiziksel sermayeye yapılan yatırımlar beşeri ve sosyal sermayenin ihmal edilmesi halinde yetersiz kalmakta, inovasyon ve teknoloji alanında sağlıklı ilerlemeler alınmamaktadır. Buna rağmen, gayrisafi yurt içi hasıladan AR-GE'ye ayrılan pay, okullarda öğrencilerce kullanılmak için alınan tabletler vs. gibi fiziksel sermaye yatırımları sıklıkla gündeme gelirken, beşeri ve sosyal sermayenin durumu ve gelişimi nadiren konuşulmaktadır. Uzun dönemde, Gezi Parkı olaylarının sonrasında oluşmasından korkulan toplumsal yarılmalar Türkiye'nin sosyal sermayesi üzerine tahmini mümkün olmayan zararlar vermek kaydıyla inovasyon

Dr. Pelin DEMİREL

Nottingham Üniversitesi İşletme Fakültesi
Öğretim Üyesi

Pelin.Demirel@nottingham.ac.uk

potansiyelini de ters yönde etkileyebilir. Toplumda var olan farklılıklara yapılacak ötekileştirmeye yönelik her türlü negatif vurgu, toplumsal ilişkilerin temelini oluşturduğu ekonomik ve sosyal ağın zayıflaması sonucunu doğurur. Oldukça kırılğan olduğu ve yüzyıllar süren birikim ve çabalar sonucu olduğu sıkça vurgulanan sosyal sermayenin muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi için topluma verilen mesajların birleştirici, ortak paydaları öne çıkarıcı ve farklılıkları koruyucu olması esastır. Aksi takdirde, ekonomik ağ içerisinde etkileşen aktörler arasında yaşanacak **iletişim kopuklukları**, ino-

vasyonu ve dolayısıyla Türkiye'nin büyüme ve gelişme potansiyelini sektöre uğratacaktır. Ayrıca farklılıkların korunması, beşeri sermayenin geliştirilmesi açısından da çok büyük önem arz eder. Büyük etki yaratan buluşların farklı bilimsel ve kültürel zeminlerden gelen çalışanların işbirliği sonucu ve özgür ortamlarda ortaya çıktığı gözden kaçırılmaması gereken bir gerçektir. Bilim ve teknoloji alanında fiziksel sermayeye yapılan yatırımların etkili olmasının en önemli şartı, doğru politikalarla ve söylemlerle sosyal ve beşeri sermayeyi korumak ve desteklemektir. Bu sebeple Gezi Parkı olaylarını takip eden süreçte topluma verilen resmi ve resmi olmayan mesajlar Türkiye'nin gelişme ve büyüme hızına, inovasyona olan etkisi üzerinden dolaylı olarak etki yapacaktır.

Son olarak, Gezi Parkı olaylarında sıklıkla gündeme gelen çevresel mesajlar Türkiye için sevindiricidir ve toplumda oluşmuş çevre bilincine işaret etmektedir. İlerleyen dönemde bu çevre bilincinin tüketim ve girişimcilik gibi alanlara kanalize edilmesi halinde, yaşanan süreçten pozitif çıkarımlar yapılabilir. **Eko-Inovasyonlar için en önemli itici güçlerden biri toplumsal taleptir.** Çevreci ürün ve hizmetlere olan talep, pek çok ülkede devlet desteği ve kamu kurumlarının çevreci tedarik yapma zorunluluğu olması gibi yöntemlerle desteklenmektedir. Türkiye için de çevreci ürün ve hizmetlere olan talebin çevre sektörünün gelişmesi açısından önemi büyüktür. Ülkemizde Gezi Parkı olayları sonucu varlığı açıkça hissedilen çevresel duyarlılığın çevresel talebe kanalize edilmesi, büyüme potansiyelini düşürmeksizin yeşil dönüşüme güç verebilir ve pek çok gelişmiş ülkede son dönemlerde büyük ilgi gören eko-girişimciliği Türkiye'de de ateşlemek için önemli bir fırsat olabilir.

“Çünkü Biz İnsanlar Doğanın Bir Parçasıyız”

Bizler Taksim Gezi Parkı'ndaki ağaçlara ilk günden beri sahip çıktık. Çünkü ülkemizde ve dünyada doğal varlıklar insanlık tarihinde belki de hiç olmadığı kadar büyük bir hızla yok ediliyor. Parklar, yol kenarlarındaki ağaçlar, hatta balkonlardaki çiçekler, çoğunluğu kentte yaşayan dünya nüfusunun doğa ile kurabildikleri tek bağ. Gezi Parkı'ndaki ağaçların sökülmesi konusunda itiraz ettiğimiz hızla bizden uzaklaştırılan doğa ile aramızda kurduğumuz bir bağın daha koparılacak olmasıydı. Çünkü biz insanlar doğanın bir parçasıyız ancak şu andaki düşünce tarzımız ile bunu unutup doğanın hâkimi gibi davranıyoruz; yaşamak için yaşatmamız gerektiğini unutuyoruz.

Gezi Parkı, bizim için bir ağaç nöbeti olarak başladı; şimdi de Türkiye'deki tüm ekoloji mücadelelerine selam durarak devam ediyor. Toprağı, ormanı, havayı zehirleyen, tahrip eden kimyasal madencilik uygulamalarına, 2B yasası ile orman arazilerinin satılmasına, Yeni Petrol Yasası ile orman arazilerinde petrol aranmasına, 3.

Gökşen ŞAHİN

TEMA Vakfı Çevre Politikaları Koordinatörü
goksen.sahin@tema.org.tr

Köprü, 3. Havaalanı ve Atatürk Orman Çiftliği gibi doğaya ve ormanlara büyük zararlar verecek projelere, topraklarımız, derelerimiz, ormanlarımız, tarım alanlarımız ve ekosistemlerimize geri dönülemez zararlar verecek nükleer, HES ve termik santral projelerine karşı Anadolu'nun her yerinde mücadele eden herkesin sesi Gezi Parkı'nda sembolleşti.

Referandum Şansını Elinin Tersiyile İtmek

Ekoloji hareketlerinin önemli isimlerinden biri olan, Yeşiller ve Sol Gelecek partisinden Dr. Ümit Şahin, “Yerel referandumlar, yerel demokrasiyi canlandıracağı için ve mevcut durumda kazandıracığı birçok somut kazanım nedeniyle çevre ve ekoloji hareketleri olarak bizim savunmamız gereken bir araçtır” diyor.

Gezi Parkı direnişinin en önemli sonuçlarından biri referandum tartışması oldu. Ne var ki sadece bir gün içinde Topçu Kışlası için yerel referanduma gidilebileceği açıklamasının fazla düşünülmeden yapılmış taktik bir öneri olduğu ortaya çıktı. Çünkü hükümet sözcüsü Hüseyin Çelik'in İstanbul çapında referanduma gidilebileceğini söylemesinin hemen ardından Başbakan Erdoğan ve Büyükşehir Belediye Başkanı Topbaş “plebisit”, “belediye kanununa göre halkın görüşünü almak” gibi düzeltmeler yaparak meseleyi sulandırmayı tercih ettiler. Böylece gerçek anlamdaki bir yerel referandum için yasa, hatta anayasa değişikliği yapılması gerekeceği tartışması daha kamuoyunun gündemine bile gelemeden çıkarılmış oldu. Polis şiddetinin artarak devam etmesi de konuyu iyice gündem dışına itti.

Yine de yerel referandum tartışması cinin şişeden çıkması anlamına gelebilir. Dolayısıyla bir ekoloji ve demokrasi hareketi olarak görülebilecek Gezi Parkı direnişinin verebileceği olumlu sonuçlardan birinin halkın karar mekanizmalarından özenle uzak tutulması inadını değiştirebilmesi ve **ademimerkezileşme ve yerinden yönetim** yolunda faydalı bir tartışmaya dönüşmesi olduğunu söylemek hâlâ mümkün. Bu yazıyı tartışmanın ilk günlerinde

Yeşil Gazete’de konuyla ilgili çıkan yazımı biraz kısaltıp, biraz da güncelleyerek oluşturduğum. Çünkü hükümetin samimiyet eksikliği kadar, konuyla ilgili çevrelerin yerel referandum fikrine büyük ölçüde soğuk bakmaları da hâlâ tartışmaya değer bir konu olmayı sürdürüyor.

(...)

Direnişin birinci haftası dolup hükümetle müzakere süreci başlayınca büyük ölçüde hükümet karşıtı gösterilere dönüşmüş olan hareketin orijinal taleplerinin, yani parka kışla yapma dayatmasına karşı verilen mücadelenin tekrar ön plana çıkması doğaldı. Bu geri dönüşü sağlayan şey de hükümetin referandum kartını öne sürmesi oldu. Son kararı referandumla alalım önerisi Başbakan’ın halkın kararlı direnişi karşısında “**siz ne dersiniz deyin, ben o Kışla’yı yaparım**” tavrından geri adım atması, karar sürecinin ilk kez merkezi düzeyden yerele taşınmasının önerilmesi ve dış komplo, faiz lobisi gibi manipülasyonların ardından direnişçilerin bir numaralı talebinin görülmesi anlamına geldi. Referandum kartı sayesinde müzakereler Kışla eksenine geri dönünce, Taksim Dayanışması temsilcilerinin Başbakan’la görüşmesi de mümkün oldu. Hareketin düz bir çizgide yürümemesi son derece normaldi. Elbette bu durum direnişin bir kent ve ekoloji mücadelesi olduğu kadar, bir demokrasi ve özgür-

Dr. Ümit ŞAHİN

Yeşil Gazete Yazarı
umitsa2005@gmail.com

lük mücadelesi de olduğu gerçeğini ortadan kaldırmadı.

Süreç içinde referandum tartışmasının alelacele itibarsızlaştırıldığı görüldük. Ben hem bu tavır, hem de polis şiddetinin müzakereleri takiben tırmanışa geçmesi nedeniyle çok önemli bir şans kaçırıldığımızı, hem çevre ve ekoloji hareketlerinin bu direnişten önemli bir kazanımla çıkması imkânını, hem de yerinden yönetime dair yaygın bir tartışma yapma şansını elimizin tersiyile ittiğimizi düşünüyorum. Başbakan’ın ilk grupla görüşmesinin ardından referandum seçeneği hükümet sözcüsü Hüseyin Çelik tarafından dile getirildiğinde açıklamayı canlı olarak izliyordum. İlk tepkim bunun müthiş bir kazanım olduğunu düşünmek ve hemen “**hodri meydan**” diyen twitler atmak oldu. Ancak referandum seçeneği, ortaya atılmasının üzerinden 24 saat bile geçmeden, aralarında parktaki genç direnişçiler, Taksim dayanışması içindeki meslek odası temsilcileri, sosyalist gruplar, çevre hukukçuları ve bazı değerli akademisyenler de olan hareketin çoğunluğu ve niha-

yet referandum önerisini sulandıran Başbakan'ın kendisi tarafından lime lime edildi. Taksim Dayanışması temsilcileriyle yapılan görüşmeyle birlikte de doğrudan direnişe yönelik bir cevap olarak gündeme getirilen referandum değil, çok önce açılan idari dava süreci çözüm aracı haline getirildi. Böylece bir devrim niteliği kazanacak kadar önemli bir direniş siyaset zemininde hukuk zeminine çekildi.

Meslek odası temsilcileri ve benzer düşünen pek çok kişi genellikle referandumu "bilimsel gerçekleri halkoyuna sunmak" olarak algıladılar. Parkın üzerine kışla yapmak bilimsel şehircilik ilkelerine göre zaten yanlış olarak görüldüğü için bu konuda bir soruyu halka sormak, en temel bilimsel gerçeklerin doğru olup olmadığını halka sormaya benzetildi. Bilimde demokrasi olmayacağına göre burada da olmaz, halkın değil bilimin dediği olmalı demeye getirildi. Konu bir kent politikası ve yerel demokrasi meselesinden bir mimarlık ve şehir plancılığı tartışmasına dönüştürüldü.

Gezi Parkı direnişçileri içinde yaygın olan bir başka görüş ise temel hak ve özgürlüklerin referanduma sunulamayacağı idi. Parkın park olarak kalması (tutkulu bir şekilde) temel bir hak olarak kabul edildi ve bu konu idam cezasının referanduma sunulmasıyla karşılaştırıldı. Başka bazı yorumcular ise referandumun tek başına demokrasi anlamına gelmediğini (haklı olarak) söylediler. Referandumların diktatörlüklerin meşrulaştırılmasına yol açabildiğine dair örnekler de fazlasıyla verildi. Tabii referandum karşıtlığına AKP hükümetine yönelik yaygın güvensizliğin de büyük payı vardı.

Ekoloji Bir Demokrasi Mücadelesi Değil mi?

Ben bütün bu argümanları yıllardır verilen çevre ve ekoloji mücade-

“Dünyada da çevre ve ekoloji hareketleriyle ilgili çok sayıda referandum örneği var. Bugüne dek nükleer referanduma götürüldüğü ve nükleere evet çıkan tek bir ülke olmadı”

lesinin dışından konuşmak olarak görüyor ve daha çok bu nedenle anlaşılır buluyorum. Çok geride kalmış bir örnek vereyim: Yıllar önce, Akkuyu'da nükleer karşıtı mücadelenin yaptığı önemli işlerden biri nükleer santralın yapılacağı Büyükeceli köyünde bir referandum düzenlemek olmuştu. Nükleer karşıtı hareketin öncülerinden Melda Keskin'in bu kampanyayı tekrar anlatması iyi olurdu. O zaman yapılan referandum hiçbir resmi nitelik taşımamasına rağmen büyük bir katılım olmuş, halden nükleerden yana belediye başkanı bile oy kullanmak zorunda kalmış, sonuçta köyden yüzde 86 hayır çıkmıştı. Bu sonuç 90'lı yıllarda hareketin başarıya ulaşmasına çok önemli bir katkı sağladı. Çünkü köyde nükleerle ilgili bir seçim sandığı koymak,

sadece köylülerin nükleere karşı olduğunu göstermekle kalmıyor, meseleyi yerel halkın karar vermesi gereken bir demokrasi sorununa dönüştürüyordu.

Dünyada da çevre ve ekoloji hareketleriyle ilgili çok sayıda referandum örneği var. Bunların en iyi bilinenleri nükleer enerjiyle ilgili olanlar. Bugüne dek nükleer referanduma götürüldüğü ve nükleere evet çıkan bir ülke olmadı. Yerel düzeyde halkın karşı olduğu bir projeyi referanduma götürmek de çevre mücadelesinin yollarından biri olarak görülür.

Yerel referandum sadece ekoloji hareketlerinin elindeki önemli bir koz değildir, "soru"nun yereldeki insanlara sorulması anlamına da gelir. Yani kararların merkezde değil yerelde, bürokratlar, politikacılar ve uzmanlar tarafından değil, halk tarafından alınmasını ima eder. Gezi Parkı konusundaki bir referandum da tartışmayı yerele taşımak ve soruyu sadece uzmanlara değil alınacak karardan etkilenen insanlara doğrudan sormak anlamında önemli bir kazanım olurdu.

Ancak Türkiye'de çevre ve ekoloji

mücadelesi de, demokrasinin biza-tihi kendisi de bir katılım meselesi olarak görülmüyor. Çevre konuları teknik bir meseleye indirgeniyor, uzmanların görüşü en önemli şey haline geliyor. Demokrasi sandık-tan ibaret değil diye normatif bir hat (haklı olarak) korunmaya çalışılırken, (herhalde son üç genel seçimin yarattığı travmayla) sandığın kendisini neredeyse demokrasinin önünde bir engel olarak görmeye başlayan ve halkın doğrudan katılımını küçümseyen bir çizgi baskın hale gelmeye başlıyor.

(...)

Topçu Kışlası konusunda yerel öl-çekte, bütün kurum ve kurallarıyla, bağlayıcı bir referandum yapmak, hareketimiz açısından çok önemli bir kazanım olurdu. Bu örnek sa-yesinde kente dair kararların alın-masında halkın tartışma sürecine katılımı, konunun kamuoyunda enine boyuna tartışılması sağla-nırdı. Bu referandum daha küçük kentlerde, kasabalarda ve köylerde yaşanan benzer ihtilaflarda referan-dum kartını “bizim” öne sürmemi-zin önünü açardı. Çünkü gerçek bir yerel referandum yasa değişikliği gerektirir. Çünkü bir referandumun referandum olabilmesi için öncelik-le YSK (veya il-ilçe seçim kurulları) tarafından yapılan, sorulan sorunun açık ve belli olduğu, her seçmenin oy kullanabildiği, yeterli sürede, ifade özgürlüğü garanti altına alınarak yapılan bir tartışma sürecinin yaşandığı, kapalı oy, açık sayım ilke-lerine uygun bir “seçim” atmosferi oluşması gerekir. Bu tür bir refe-randum, anketle yapılan kamuoyu yoklamasına benzer bir şey olduğu anlaşılabilir ve nedense “plebisit” de-nen şeyden bütünüyle farklıdır.

Ancak bilindiği gibi mevcut anaya-sa, sadece ulusal ölçekte ve sade-ce anayasa değişiklikleriyle ilişkili referandumları mümkün kılıyor. Eğer bu tartışma bir anayasa de-ğişikliğini mümkün kılsa, bundan

“Yerel referandumlar yerel demokrasiyi canlandıracağı için ve mevcut durumda kazandıracağı birçok somut kazanım nedeniyle çevre ve ekoloji hareketleri olarak bizim savunmamız gereken bir araçtır”

böyle yerel ölçekte referandumlar mümkün hale gelmekle kalmaz, halkın yerelde kararlara katılımını mümkün kılan, belediye seçimlerin-de oy vermek dışında mekanizmalar da geliştirilebilir. HES’ler, termik santrallar, madenler, otoyollar gibi konulardaki tartışmalar politikacı-larla üniversite hocaları ve meslek odası uzmanlarının arasında sür-mekten çıkabilir, halk kendi fikrinin sorulmasına alışır, sadece dinlemek ve talep etmekle yetinmez.

Bazı yorumcuların referandum de-yince halkın fikrinin alınmasını de-ğil, diktatörün fikrini onaylatmasını hatırlamasını abartılı bir şüphencilik olarak görüyorum. Tartıştığımız örnekte sorulan soru bir kentsel dönüşüm projesiyle ilgilidir. Başka-nın ömür boyu görevde kalmasını oylatmakla karşılaştırılmaz. Ayır-ca temsili demokrasiyi yetersiz bu-lurken, bir de bilimsel gerçeklerin “temsilcilerini” bu kadar belirleyici hale getirmek bana tehlikeli geliyor. Köylerde, vadilerde, mahallelerde mücadele veren ekoloji hareketleri-nin katılımcı demokrasi talebini gör-mezden gelip meseleyi teknik bir

sürece indirgemek de hareketin kal-binden kopmak anlamına geliyor.

Elbette karar sürecinde geçil-mesi gereken bütün adımları, Türkiye’nin hâlâ imzalamadığı **Aar-hus Konvansiyonu**’nda belirttiği şekilde halkın açık, şeffaf ve her adımda bilgilendirilmesini, görüşü-nün alınmasını, bilimsel etki analiz-lerini ve yargı süreçlerini küçümse-miyor ve yok saymıyorum. Bunlar referandumdan çok daha önemlidir ve doğru uygulandığı takdirde refe-randuma gerek kalması ihtimali çok düşer. Ancak her ihtilafı süreç işlete-rek çözemezsiniz. Bunu varsaymak yerel meselelerde fazlasıyla belirleyici olan güç ilişkilerini ve çatışan çıkarları görmezden gelmek olur. Sonuçta kamusal tartışmanın tıkan-dığı noktada yerel bir referandumu mümkün kılmak hem meşruiyet ze-minini genişletir, hem de katılımcı süreçlerin düzgün çalıştırılmasını sağlar. Yerel referandumlar yerel demokrasiyi canlandıracağı için ve mevcut durumda kazandıracağı bir-çok somut kazanım nedeniyle çevre ve ekoloji hareketleri olarak bizim savunmamız gereken bir araçtır.

**Geleceği Şekillendiren Sürdürülebilir Markalar'ın
iletişim platformu...**

surdurulebilirmarkalar.com
İletişim Platformu

Açılıyor...

**Markalarınızın sürdürülebilirlik ekseninde ortak değer
yaratmaya yönelik çalışmalarını bizimle paylaşabilirsiniz:**

haber@surdurulebilirmarkalar.com

“Halk, Bu Kadar Hızlı Kalkınmak İstemiyor”

Yazılarıyla her kesimin ezberini bozan isimlerden biri olan, felsefeci-yazar Düccane Cündioğlu, Gezi olayları hakkında da son derece dikkat çekici bir yazı kaleme aldı. “Taksim Manifestosu” başlığıyla Hürriyet Pazar ekinde yayınlanan bu uzun ve değerli yazının küçük bir bölümünü dikkatinize sunuyoruz.

(...)

Taksim direnişi, İstanbul'un tarihinde İstanbul'un yüzü suyu hürmetine gerçekleşen ilk direniş olduğu halde, yetkililer ne yazık ki bu doğal tepkiyi anlamakta fevkalade yetersiz kalmış, ne olup bittiğini sağlıklı biçimde okumayı bir türlü becerememiştir, üstüne üstlük demokratik yönetimlere özgü iletişim kanallarının zenginliğinden yararlanmak yerine, iki hafta boyunca halkın karşısına bir tek isimden başkasını çıkarmaya cesaret bile edememişlerdir. Çünkü halkın hayli zamandır, la havle deyü sineye çektiği o tahammülü güç agresyon tablosu, ne pahasına olursa olsun Taksim Gezi Parkı'na Topçu Kışlası (AVM

ve Rezidans) yapılacağı yönündeki meydan okumalarla bu sefer kendilerinin bile kontrol etmekte güçlük çecekleri noktalara ulaşmıştır ve başsız, ayaksız, örgütsüz bir gövdenin o şairane kendiliğindenliğini (gelişigüzellliğini) istismara yeltenen kimi kötü niyetli, şiddet yanlısı grupların veya küçük bir aralıktan da olsa hükümetin ürke ürke uzattığı barış dalını hoyratça geri çevirmek basiretsizliği gösteren kimi oda temsilcilerinin hükümetle yarışan arogant tavrıyla çözüm yolları birdenbire tıkanıvermiştir.

Niçin söylemekten çekineyim ki **direnişin ihtişamı da zaten içtenliğinde, doğallığında ve sadeliğinde.** Sivil oluşu, haklılığının en büyük

Düccane CÜNDİOĞLU

Yazar, Felsefeci

alameti. İlk başlarda şiddetle arasına mesafe koymaktaki başarısızlığı, aleyhine değil, lehine yorumlanmalı. Çünkü bu, Taksim'deki halk iradesinin bir stratejiyle değil, bilakis toplumsal vicdanın yönlendirmesiyle belirlendiğini gösterir.

Unutulmamalı, vicdanın yanılmazlığı, tablonun bütününde ortaya çıkar, yoksa her vicdan bir süreliğine sapma gösterir ve sonunda istikametini bulur, tıpkı iktidarın vicdanının da başına geleceği gibi.

Asıl soru şu:

Burada mesele birkaç ağacın sökülüp sökülmemesi meselesi midir?

Hem evet, hem hayır!

Evet, çünkü **hükümetin bir tek insanların üzerine beton dökmediği kaldı.** Anlaşılmıyor mu, halk, kentsel dönüşüm bahaneleriyle ülkenin betondan bir çöplüğe dönüştürülmüş olmasından ızdırıp duyuyor

artık ve dört bir tarafın devlet eliyle hem de sözde hizmet adına çirkinleştirilmesini kesinlikle istemiyor. Koskoca İstanbul'un ortasında, ellerinde, nasılsa şöyle böyle bir park(çık) kalmış, onun da basiretsiz belediyecilerin, firaseti zayıf yöneticilerin o kerameti

“Burada mesele birkaç ağacın sökülüp sökülmemesi meselesi midir?

Hem evet, hem hayır!
Evet, çünkü hükümetin bir tek insanların üzerine beton dökmediği kaldı”

kendinden menkul kararlarıyla ziyan olup gitmesine bir türlü gönlü razı gelmiyor.

Biraz vulgarize ederek söyleyeyim: Halk, bu kadar hızlı kalkınmak istemiyor. **Biraz teenni, biraz özen, biraz sükunet istiyor.** Bilenler bilir, burasını tartışmayacağım, İstanbul neredeyse bitmek üzere, bu nedenle halk, denetleyemeyeceği ölçülerdeki çılgın hamleleriniz sizin olsun, lütfen biraz nezahet, biraz nezaket, biraz rekaket diyor. Meselâ İstanbul kültüründe, içki içen insanları kastederek ayyaş ve alkolik sözcüklerini kullanmak veya aksırincaya, tıksırincaya kadar içtiklerinden dem vurmak, en hafif tabirle ayıptır, çünkü bu sözcükler genellikle hakaret için kullanılır. Etnos içinde kullanımı meşrû olan ifade ve tabirler, demos söz konusu olduğunda kullanılamaz. Kullanılırsa hubris’in tezahürü olarak algılanır.

Velhasıl, o kadar mı güç, o kadar mı zor, böylesine basit bir tepkiyi anlayamamak?

Ne yazık ki o kadar güç ve o kadar zor! Çekiç olmayagörsün insanoğlu, tüm dünyayı da çivilerden ibaret görür. Toplumu yönetmeye talip olmuş dindar kadroların, türlü engellemeler ve darbeler arasından sıyrılarak ellerine geçirdikleri iktidar koltuğuna tam da alışmaya başlamışken en küçük kıpırtıda olup biten her şeyi bir rejim meselesi haline getirmelerinden, her çatışmayı bir varlık-yokluk kavgası düzeyinde algılamalarından daha doğal ne olabilir?

(...)

Gezi Parkı Eşsiz Olsun

istanbul şehrinin en işlek, kalabalık meydanında yemyeşil, bir zamanlar kuşların cıvılda-dığı, park sakinleri olan kedilerin, köpeklerin ve diğer canlıların yaşadığı Beyoğlu’na nefes aldırın can damarı. Tanık olduğu onlarca, yüzlerce, binlerce, milyonlarca acı tatlı anıya rağmen ağaçlar hayattalar hâlâ ve kalmalılar da. Günlerdir, haftalardır, parkla ilgili gelişmeleri takip ederken şu anda nereden geldiğini anımsamadığım alternatif Gezi Parkı projesi çok ilgimi çekti. Beton yığımlarının arasında adeta parıldayan, sadece Gezi Parkı’nı değil, tüm meydanı da içine alan genişletilmiş Gezi Parkı, yemyeşil ama daha büyük bir park.

Türkiye’de kentsel projeler gerçekleştirilirken, genel olarak dünyadan örnekler verilir ya da varolan örneklerin en büyüğü, en iyisi, en güzeli, vs. diyerek yapılır ve böyle de tanıtılır. Aynen, bu genişletilmiş park fikrinin New York, Londra’daki parklardan esinlenmesi gibi.

Gelin, bu sefer bir değişiklik yapalım; görüp geçirdiği, şahit olduğu tüm olaylara rağmen Gezi Parkı ne bir kopya ne de bir başka parka örnek olsun;

Gezi Parkı Eşsiz Olsun!

Parkin müdavimlerine, turistlere, öylesine gezenlere, havayı koklayanlara sürdürülebilirliği anlatsın, çevreyi anlatsın, Doğayı, doğayla birlikte yaşamayı hissettirsin, Beton ile insan arasında bir köprü olsun, **Sosyal sürdürülebilirliği** yaşasın, yaşatsın, gelecek nesillere aktarsın, bilgilendirsin, Sosyal bir park olsun, dayanışmayı anlatsın,

Özge DOLUNAY

Çevre Yüksek Mühendisi
ozge_dolunay@yahoo.com

Yeni düzenleme, **halkın katıldığı bir yarışmayla** belirlensin, Fidanların, çiçeklerin dikimine sadece belediye işçileri değil, doğaya gönül vermiş herkes katılsın; **herkesin bir ağacı, bitkisi, çiçeği olsun;** Çocuğu, genci, yaşlısıyla **herkes parka el versin,** İçinde barındırdığı canlılara **yuva olsun,**

Park düzenlemesinde **daha fazla yeşil olsun,**

Mizah olsun, sanat olsun, bilim olsun,

Olsun ki; hepsi kalıcı, hepsi umut dolu, gelecek nesillere **ilham verici olsun.**

Metronun kokusundan bunalarak çıkana **oksijen olsun, derman olsun,**

Çimle karışık yasemin kokusu essin, **gülümsetsin,**

Çimler bolca olsun,

Mini botanik köşesi olsun,

okullar ziyaretine gelsinler,

Gezi Parkı’nda **dostluk, kardeşlik olsun, birlik olsun,**

Gezi Parkı Eşsiz Olsun!

Gezi Parkında Bir Çapulcu Teyze

Gezi Parkı hareketinin içinde, EKOIQ okurlarının yakından tanıdığı bir isim de vardı. EMBARQ Türkiye Sürdürülebilir Ulaşım Ağı eski direktörü Sibel Bülay, hareketin başından sonuna kadar, Gezi Parkı'nda yaşadıklarından çıkardıklarını şu cümlelerle özetliyor: “Gezi Parkı Türkiye için yeni bir fırsat oldu. Burada ‘öteki’yi gömdük; farklılıkların buluşmasından sevgi, özgürlük, yaratıcılık, birlik ve beraberliğin doğduğunu gördük.”

iğnçtir; dışa yansıyan şiddet görüntülerine bakıyorum, ben de o şiddete defalarca maruz kaldım ama Gezi Parkı deyince içim sevgiyle doluyor.

Eylem başladığında ayak bileği mi yeni kırmıştım ve gelişmeleri Facebook'tan, Twitter'den izliyordum. Parktakilere sabaha karşı saldırıldığında olaylara yattığım yerden seyirci kalamayacağımı anladım. Ayağa kalkar kalkmaz koltuk değneklerime sarılıp Suadiye'den Gezi Parkı'na gittim. Forum yapıyordu.

Parkta tanıdığım kimseyi göremedim. Oturdum ve etrafımdaki gençleri dinledim, izledim.

Uyku tulumumu serdim, yat-
tım. Sabah kalktım, etrafımda olup bitenleri seyrettim. Böyle iki gün geçtikten sonra gençler baktılar gitmiyorum, bana bir çadırda yer buldular ve böylece Gezi Parkı'na “Çapulcu Teyze” olarak yerleştim. Bu “can” insanlarla 13 gün beraber yedik içtik. Korkuyu beraber yaşadık, çok slogan attık. Bize sinirlenmelere sinirlenmek yerine mizahla cevap vermenin ne kadar güçlü ve keyifli bir yöntem olduğunu öğrendik. Beraber güldük... Hem de çok.

Ve ben bu neslin ne kadar insan olduğunu öğrendim. Zekâlarına, mizah anlayışlarına, çalışkanlıklarına hayran kaldım. Yardımsever, farklılıklara saygılı, özgürlüklerine düşkün olduklarını gördüm. Onlara saygı duydum. Ve ben bu gençleri çok sevdim.

İstanbul'da siteleşme, AVM'ler, TOKİ ve kentsel dönüşüm projelerinin ayırttığı insanlar Gezi Parkı'nda tekrar bir araya gelmeyi başardılar. Kentin batısında yaratılan “**dindar**” mahalleler ve kuzeydeki **bourgeois siteleşmenin**, kent merkezindeki rezidansların yarattığı içe kapanmanın aksine, Gezi Parkı her görüşten, her ekonomik kesimden, her yaşta insanı kucakladı. Aileler çoluk çocuk parka geldiler. “**Gezim Çocuk Atölyesi**”nde çocuklar abiler ve ablalarla resim yaptılar ve resimleri parka asıldı. Ağaçların yıkıldığı yere kurulan Gezi Bostanı'nı gezdiler. Kuşyemi köşesinde parkın kuşlarına ekmeğe attılar, parktaki kuş türlerini tanıdılar. Arkadaşım Soley'e çocuklarını parka niçin getirdiğini sorduğumda, “Oradaki sevgiyi, paylaşım kültürünü görsün istedik. Kitaplardan

Sibel BÜLAY

Sürdürülebilir Ulaşım Uzmanı
sibel.bulay@gmail.com

kitap alsın istedik” dedi. Yorulan anneanneler, babaanneler çadırımızın önündeki taburelerde oturup içlerini döktüler. 12 milyonluk şehrin göbeğinde birbirimize sevgiyle bağlandık.

Anneler her gün sevgiyle bizlere yemek yaptı, taşıdı. Aralarında bazıları, sizler burada yoruluyorsunuz diye çöp toplayanlara saatlerce yardım etti. Çocuklarınızı alın gidin diyenlere İzmir'den gelip kızımın çadırına yerleşerek cevap verdi anne. Parkın en korku dolu gecesinde anneler toplanıp parkta yürüdüler. Korkuya sevgiyle cevap verdiler.

16-17 yaşlarında bir genç yabancı basınıla konuşuyordu. “Biz Çanak-kale ruhuyla büyüdük. Atalarımızın bizler için yaptıklarını okuyarak büyüdük. İlerde çocuklarımız olduğunda artık ben de onlar için bir şeyler yaptığımı söyleyebileceğim” dediğinde söyleyişi yapan kadın çocuğa sarıldı.

“Nasıl Yaşamak İstiyoruz?”

13 gün boyunca hiç koşturmadım. Ve koşturan hiç kimseye de rastlamadım. Tabii ara sıra polis bizleri önlerine katarak gerçekten koştur-

du ama o ayrı bir yazı... Gezi Parkı çevreye, demokratik haklarına sahip çıkmak için bir araya gelen insanlara sığınak oldu. Sevdiklerimiz, destekleyenlerimiz tüm gereksinimlerimizi karşıladılar, bize çok iyi baktılar. (Bu arada belirtiyim... Civardaki 4-5 yıldızlı oteller de tuvaletlerini kullanmamıza izin verdiğinden, söylenenlerin aksine, **TÜM ihtiyaçlarımız hijyenik bir şekilde karşılandı.**) Ağaçların altında, ekmek elden su gölden, günlük kaygılardan uzak kendimize ve birbirimize sorduk: “Nasıl yönetiliyoruz?” “Nasıl yönetilmek istiyoruz?” “Nasıl yaşıyoruz?” “Nasıl yaşamak istiyoruz?”

Burası hiç yıkılmasa, tüm İstanbullular için bir okul olarak kalsa diye konuştuk aramızda. Buraya insanlar gelebilse ve bir hafta koşturmadan uzak oturup kendilerine, orada kalan diğerlerine “Biz dışarda neden hep koşturuyoruz? Neyin uğruna?” diye sorabilse; bunu tartışabilse; toplum olarak ne çok şey kazanırız.

İnsanlar konuşmayı, düşüncelerini, şiirlerini, şarkılarını paylaşmayı

ne çok istiyormuş. Her gün 15:00-18:00 saatleri arasında parkta açık mikrofon programı vardı. Şiddet ve nefret içermeme, herhangi bir grubu hedef almama kaydıyla her isteyene iki dakika konuşma fırsatı verildi. İnsanlar meğer ne kadar dolmuş, özgürce konuşabilmeyi ne çok özlemiş.

Gezi Parkı'nda dinleyen bulunca insanlar açılıverdi: Kendi yazdığı şiirleri kâğıda basıp dağıttılar; sevdiği şiirleri sesli okuyarak aramızda dolaştılar. Duvarlara, dilek ağaçlarına yazdılar, her yer yazı doldu.

Parktakilerin olaylarla ilgili görüşlerini almak için sık sık forumlar yapıldı. Gezi Parkı'nda duyduğum en önemli konuşmalardan biri genç bir

“Gezi Parkı farklı görüşlerde olan çok sayıda (ve çoğu hiç duymadığım) dernek ve kuruluşa kendilerini tanıtmaya fırsatını sağladı. Farklı görüşleri olanları ‘öteki’ olarak silip atmak yerine stantları dolaşıp uzun uzun sohbet ettik”

kadın tarafından yapıldı. Özetle söylediği şeydi: Yerel yönetimleri çok boş bıraktık. Onları seçtik ve sonra çekildik. Onlar her şeye karar verir oldular ve bize danışmıyorlar. Bizim isteklerimizi dinlemiyorlar. Bu yönde mahalle mahalle çalışmalıyız ve kendi yaşantımız ve kentimiz konusunda artık söz sahibi olmalıyız. Toplumun kendisini ilgilendiren konularda görüşünün sadece alınmasını değil (son zamanlarda bu yapılıyor sonra dosya olarak rafa kaldırılıp unutuluyor) çıkan kararlara da yansıtılmasını istiyor.

Genelde kendi görüşlerimizi paylaşanlarla arkadaş olur, görüşlerimizi onlarla paylaşıyoruz. Gezi Parkı farklı görüşlerde olan çok sayıda (ve çoğu hiç duymadığım) dernek ve kuruluşa kendilerini tanıtmaya fırsatını sağladı. Uzun süredir ötekileştirilmekten bıkmış olduğumuzdan mıydı, bilmiyorum ama farklı görüşleri olanları “öteki” olarak silip atmak yerine stantları dolaşıp uzun uzun sohbet ettik. Görüşlerine katılmadıklarımızı da saygıyla dinleyerek birbirimiz hakkında çok şey öğrendik. **LGBT** gökkuşağı renklerini (Türkiye’de belki ilk kez) korkmadan açma fırsatı buldu. **Veganlar** kendilerini anlattı, yürüyüş düzenledi. Biber gazından etkilenen hayvanların gönüllü veterinerlere taşındığını gördük. Onların hakları konusunda duyarlılığımızı arttı. **Feministler ve Müslüman Kadımlar** bir araya gelip manifesto hazırladı, beraber yürüdü. Cinselliğe dayalı olumsuz söylem ve taciz konusunda bizleri bilinçlendirmek için çok çalıştılar. Anarşist Liseliler Atina’dan gelen **Yunanlı Anarşistlerle** ortak bir söyleşi düzenlediler ve 2008 ile 2010 yıllarında Atina’da bir parkta yer alan olayları bize anlattılar. **Devrimci Müslümanların** maddiyatçılığı sorguladıklarını öğrendim.

Gezi Parkı eylemi insanların sosyal ve politik bilinçlenmesinin partilerin hegemonyasından kurtulup

“Çoğumuzu Gezi'ye getiren duygu haksızlıktı. Oradaki gençlere ne kadar vahşice saldırıldığını, ne kadar hırpalandıklarını görünce içimizdeki ses ‘ağaca sahip çıkmanın bedeli bu olmamalıdır’ diye isyan etti”

sivil toplum örgütlerine kaydırılma zamanının geldiğinin işaretiydi. Bizler şiddete maruz kaldıkça, hiç kimsenin din, dil, ırk, yaşam tarzı, cinsel tercih, politik görüş ve herhangi bir görüş ayrımı bahanesiyle şiddete maruz kalmaması gerektiğini anladık. Ve şiddeti bundan böyle hep beraber reddettik. “**Bu bir pasif direniştir. Hiçbir şeye zarar verme**” yazısı parktakilere dağıtıldı, her yere asıldı.

“Burada Siz Bile Kavga Edemezsiniz”

Son Çarşamba'mızmış... Sabah birkaç köpek “aşka gelip” birbirlerine havlamaya başlayınca **Çarşı**'dan bir arkadaş “Burası Gezi Parkı. Burada siz bile kavga edemezsiniz” diyerek köpekleri susturduğunda ne kadar olağanüstü bir yerde yaşadığımızı görüp çok keyiflendik.

Çoğumuzu Gezi'ye getiren duygu haksızlıktı. Oradaki gençlere ne

kadar vahşice saldırıldığını, ne kadar hırpalandıklarını görünce içimizdeki ses “ağaca sahip çıkmanın bedeli bu olmamalıdır” diye isyan etti. Bunu hak etmediklerini düşündük. Ve bu bize “yeter” deme cesaretini verdi.

Bütün bu olaylardan sonra hükümetten arka arkaya gelen “Tweetler incelenecek”, “Doktorlar sorgulanacak”, “Destek verenler araştırılacak” tehditleri artık çok anlamsız. Ve açıkçası bizleri korkutmuyor.

“Evde işim bitti, size dolma sarıverdim” diyerek parka yemek getiren teyzeyi mi araştıracaksınız?

Geçelim artık bunları.

Gezi Parkı Türkiye için yeni bir fırsat oldu. Burada “öteki”yi gömdük; farklılıkların buluşmasından sevgi, özgürlük, yaratıcılık, birlik ve beraberliğin doğduğunu gördük.

Cumartesi akşamı Gezi Parkı'ndan son çıkanlardan biriydim. Karanlıkta, biber gazı bulutu içinde oradan kaçarken yüreğim her şeye rağmen ümit doluydu. “**Güzel günler göreceğiz, güneşli günler.**”

NOT: Gezi Parkı olayları daha çok yeni ve direniş çeşitli şekiller olarak devam ediyor. Bunlar çok incelenecek, çok şeyler öğreneceğiz. Ama

parktan çıkartıldıktan dört gün sonra duygularım bunlar. Bir ay sonra tekrar görüşmek üzere, hepinizi sevgiyle kucaklıyorum.

ULAŞIM NOTU: Taksim haftalardır trafiğe kapalıydı. İstanbul'un trafik sıkışıklığında ciddi bir artış, herhangi bir yerde aşırı şişme görüldü mü? HAYIR! Bu da Taksim'de yapılan altgeçitlere hiç gerek olmadığını gösteriyor. Belediye altgeçitlerin yapımından derhal vazgeçmeli, kamu kaynaklarının israf edilmesini durdurmalı. Yaya öncelikli, toplu taşımaya odaklı yeni bir plan oluşturulmalı.

“Eko-Sistem Temelli Balıkçılık Gerekiyor”

WWF Türkiye bir süredir Kaş Kekova Deniz Koruma Bölgesindeki durumu analiz eden bir proje yürütüyor. Türkiye’de balıkçılığın geldiği son aşamayı gözler önüne seren yeni bir rapor yayımlayan WWF, raporda Türkiye’de balıkçılığın sürdürülebilirliği için “ekosistem” temelli bir balıkçılığın hayata geçirilmesi gerektiğini savunuyor...

 Tolga UNSUN - wwf Türkiye

Son birkaç yıldır Eylül ayına girer girmez Türkiye'nin gündemi bir anda balıklar oluyor. Bu bir tesadüf değil tabii ki. Başta lüfer olmak üzere, Türkiye'de tüketimi yoğun olan balık türlerine ait stokların belirgin azalışı bunun en önemli sebebi. Özellikle **Greenpeace** ve **Slow Food Hareketi**, endüstriyel balıkçılık, yasadışı avlanma ve yine bu yöntemlerle avlanan yavru balıkların satışı hakkında farkındalık yaratan ve son derece ses getiren eylemlere imza attılar.

Bütün bu eylemler devam ederken, WWF Türkiye'de bir süredir Kaş Kekova arasında yer alan özel çevre koruma bölgesinde "Deniz Yönetim Planı ve Uygulaması" adlı bir proje yürütüyor. Proje kapsamında yerel ve merkezi yönetimler, balıkçılar, dalış kulüpleri ve tur tekne sahipleri bir araya gelerek, bir Kaş-Kekova Deniz Yönetim Planı hazırladı bile. Ayrıca WWF Türkiye, yine bölgede yürütülen dalış, balıkçılık ve tur tekne faaliyetlerinin, alanın biyolojik çeşitliliğini koruyacak şekilde düzenlenmesi için zonlama haritasını çıkardı. Kurum, Deniz Yönetim Planı'nın

etkin ve etkili bir şekilde uygulanması için alanda çalışmaya devam ediyor. Proje devam ederken WWF Türkiye bir de yeni bir rapor yayımladı. Sürdürülebilir Balıkçılık için "**Ekosistem Temelli Yönetim**" adlı rapor, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü'nden **Dr. Nazlı Demirel**, yine aynı bölümden **Dr. Volkan Demir** ve WWF-Türkiye'den **Ayşe Oruç, Nilay Akça, Nilüfer Araç** ve **Dr. Sedat Kalem** ortaklığıyla hazırlanmış.

İlk bölümünde dünya genelinde balıkçılığın tarihsel gelişimine dikkat çekilen raporda, balıkçı teknelerindeki teknik donanımların gelişimiyle, 18. yüzyıl sonu itibariyle yakalanan balık miktarındaki büyük sıçrama hatırlatılıyor. Büyüme 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise son derece hızlı yaşanıyor. Yine raporda yer verilen **Dünya Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO)** verilerine göre, 1950 yılında dünyadaki tüm sucul canlı kaynaklarının toplam avcılığı ve yetiştiriciliği, yani genel anlamıyla balık üretimi, 19,3 milyon ton olarak gerçekleşiyor. Bu sayının yüzde 95'ini de doğal ortamdan avlanan deniz balıkları

Dünya Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) verilerine göre, 1950 yılında dünyadaki tüm sucul canlı kaynaklarının toplam avcılığı ve yetiştiriciliği, yani genel anlamıyla balık üretimi, 19,3 milyon ton olarak gerçekleşiyor. 2009 yılına gelindiğinde ise üretim hızlı bir artışla 163 milyon tona ulaşıyor.

oluşturuyor. 2009 yılına gelindiğinde ise üretim hızlı bir artışla 163 milyon tona ulaşıyor. Ancak bu sayının sadece yüzde 40'ının deniz balıklarından oluşması işin endüstriyel kısmının nasıl büyüdüğünü gözler önüne sermesi açısından manidar. WWF Türkiye'nin raporunun ikinci bölümünde ise Türkiye'nin de için de yer aldığı **Akdeniz Havzası'ndaki balıkçılığa** odaklanılıyor. Yüzölçümü olarak dünya deniz ve okyanuslarının binde 8'ine sahip olan Akdeniz aslında ton ve orkinos gibi büyük balıklardan, hamsi ve sardalya gibi küçük balıklara da ev sahipliği yapan yapısıyla son derece zengin bir bölge. Ancak raporda özellikle 1990'lardan itibaren, dip balıklarından hamsiye, Norveç istakozundan, ton ve orkinosa kadar kademeli bir azalışın yaşandığına dikkat çekiliyor.

Yasadışı Avcılığa Dikkat

Raporun üçüncü bölümü ise Türkiye üzerine. 1970'lerden itibaren teknolojik donanımın gelişimiyle beraber Türkiye'de **sanayi balıkçılığına** geçildiğini kaydeden raporda, TÜİK verileriyle durum gözler önüne seriliyor. TÜİK'in 2011 verilerine göre Türkiye'de balık üretiminin yüzde 60'ından fazlası deniz balıkçılığına dayanıyor ve toplam 500 bin tonluk avın yüzde 75'i Karadeniz'den sağlanıyor.

Rapor daha sonra Türkiye denizlerini de ayrı ayrı ele alıyor. Karadeniz'de 1970'lerle beraber **torik ve uskumru stoklarının** hızla eridiği kaydedilirken, Türkiye'de balıkçılığın temel dayanağı olan hamsinin aynı akıbetle karşı karşıya kaldığının altı çiziliyor. Rapora göre Marmara Denizi ise Akdeniz ve Ege'nin önünde olmakla beraber, türler açısından çok açık bir tehditle karşı karşıya.

Peki, bütün bu bilgilerin ışığında Türkiye'de sürdürülebilir balıkçılık mümkün mü? WWF Türkiye'nin raporu son bölümde bu konu hakkındaki önerilerini de sıralıyor. Rapora göre öncelikle avlanacak balığın büyüme başarısı ile ilgili kriterler göz önüne alınmalı. Balığın yıllık olarak boyca ne kadar geliştiği, yumurtlayacak olgunluğa hangi dönemde ulaştığı, kaç yıl yaşadığı temel veriler olmalı. Yani stoktaki her bireyin en az bir kere üre-

12 Adımda Ekosistem Temelli Balıkçılık

- 1** Paydaşları belirleyin.
- 2** Ekolojik bölgeler ve yaşam alanlarını gösteren bir harita hazırlayın.
- 3** Ortakları ve her birinin mevcut ilgi alanlarını gösteren bir harita hazırlayın.
- 4** Ekosistem değerlerini belirleyin.
- 5** Ekosistem değerleri üzerinde en fazla etki yaratabilecek olan temel etkenleri saptayın.
- 6** Ekolojik risk değerlemesi yapın.
- 7** Ekosistemlerin belirli unsurlarına yönelik amaç ve hedefleri belirleyin.
- 8** Balıkçılık çerçevesindeki hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için stratejiler geliştirin.
- 9** İzleme çalışmalarını da içeren etkin bir bilgi sistemi oluşturun.
- 10** Araştırma ve bilgi ihtiyacını ve önceliklerini belirleyin.
- 11** Performans değerlendirmesi ve gözden geçirilmesi için süreçler geliştirin.
- 12** Balıkçılara ve diğer paydaşlara yönelik bir eğitim paketi hazırlayın.

Kaynak: Grieve, C., Short; K. 2007

mesini sağlamak popülasyon dinamiğini sağlamak açısından çok önemli. Uzun dönemde balık miktarını korumak ve hatta artırmak için balıkçılık sahalarının biyolojik kapasitelerinin artırılması, bunun için de deniz habitatlarının iyileştirilmesi ve korunması için ekosistem ölçeğinde korunan alanların oluşturulması rapordaki bir başka öneri. Tabii bütün bunlara yasal süreçlerin de eşlik etmesi gerekiyor. Türkiye'de yeterli olmasa da belli bir takım düzenlemele- rin mevcut olduğunu hatırlatan raporda, ülkede balıkçılığın yaşandığı sorunların çoğunun yasadışı, kayıt dışı ve düzenleme- mesi olmayan balıkçılık faaliyetleri nede-

WWF Türkiye'nin raporuna göre, öncelikle avlanacak balığın büyüme başarısı ile ilgili kriterler göz önüne alınmalı. Balığın yıllık olarak boyca ne kadar geliştiği, yumurtlayacak olgunluğa hangi dönemde ulaştığı, kaç yıl yaşadığı temel veriler olmalı.

Kaş Kekova'da En Büyük Tehlike Fangri'de

Raporun son bölümünde WWF'nin Kaş Kekova Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde yaptığı araştırmanın sonuçlarına yer veriliyor. Türkiye'nin denizel biyoçeşitlilik açısından en zengin bölgelerinden biri olan bölgede en büyük sorun, yasadışı avcılık nedeniyle **orfoz ve lahos popülasyonundaki düşüş** olarak gösteriliyor. Rapora göre sadece ticari avcılıkla ilgili düzenlemeler yeterli değil. Ayrıca Sahil Güvenlik

Bot Komutanlığı ve diğer yetkililere yardımcı olabilecek bir denetleme sistemi de henüz kurulmadı. Bölgede korunması gereken balıklar arasında en belirgin olanı ise **fangri (Pagrus pagrus)** türü. Raporda Dünya Koruma Birliği (IUCN) Kırmızı Listesi'nde tehdit altında olduğu hatırlatılan bu türün popülasyonunda 2002'den bu yana yüzde 95 azalma görüldüğü belirtiliyor.

niyle gerçekleştiği belirtiliyor. Üstelik başta FAO olmak üzere pek çok kuruluşun etkin düzenlemelerine rağmen başarıya ulaşıldığından söz edebilmek oldukça güç. WWF Türkiye'nin raporunda çözüm için de **ekosistem temelli bir yaklaşım** öneriliyor. İçinde bulunulan ortamın, canlı ve cansız tüm bileşenleriyle ve birbirleriyle özgün bir denge içinde ilişkili olduğunu kabul eden bu yaklaşım kısaca şöyle tarif ediliyor: "Doğal yapının ve ekosistemlerin fonksiyonunun ve üretkenliğinin korunmasını amaçlar, kaynağın yönetiminde insan kullanımı ve ekosistem değerleri gibi unsurları da göz önünde bulundurur. Ekosistemlerin dinamik ve sürekli değişim içinde olduğunu kabul eder. Tüm paydaşların ortak görüşünü esas alır, bilimsel verilere ve sürekli öğrenme izleme sayesinde elde edilen bilgilere dayanır." Raporda tüketicilere de denizlerin temizliği ve balıkçılığın sürdürülebilirliği için bazı önerilerde bulunuluyor. Örneğin markette, sofranızda ya da restoranda tüketilen balığın sürdürülebilir balıkçılık yöntemleriyle avlanıp avlanmadığına dair bilgiye ulaşmak önemli. Ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarını ve görev yapan karar vericileri yasa dışı balıkçılık hakkında bilgilendirmek, atıklarla denizin kirlenmesini engellemek, deniz ekosistemini ve deniz canlılarını daha iyi tanıyarak, konuyla ilgili yasal düzenlemeleri takip etmek ve kurullarla uymayanları uyarmak da sıradan yurttaşların görevi gibi duruyor. ○

Konca Çalkıvık
İş Dünyası ve Sürdürülebilir
Kalkınma Derneği Genel
Sekreteri

Yeni Dönem; Yeni Fikirler

SKD'nin 5. Olağan Genel Kurul Toplantısı 23 Mayıs'ta gerçekleştirildi. İçeriği itibariyle farklılık yaratan, katılımcı, interaktif, yeni fikirlerle zenginleştiğimiz bir genel kurul yapmanın gururunu yaşadık.

Yeni yönetim kurulumuz Coca-Cola Türkiye, Kafkasya ve Orta Asya Bölümü Başkanı **Galya Frayman Molinas'** yeniden Başkanlığa seçildi. Eczacıbaşı Holding Kurumsal İletişim ve Sürdürülebilir Kalkınma Grup Başkanı **Okşan Atilla Sanön** ve Brisa Bridgestone Genel Müdürü **Hakan Bayman** Başkan Yardımcısı olurken, Borusan Holding Kurumsal Fonksiyonlar Başkanı **Canan Ercan Çelik** Saymanlığa getirildi. Genel Kurulumuzda öne çıkan konular şunlar oldu:

- SKD 2004'te Türkiye'de iş dünyasının rekabetçiliğini artırmak amacıyla kuruldu ve zaman içinde Türkiye'nin önde gelen 43 şirketini aynı çatı altında topladık.
- Üyelerimiz bugün enerji, su, etiket, inovasyon, tarım, ekosistem çalışma gruplarımızda büyük bir özveri ile çalışıyor.
- Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi'nin (WBCSD) Türkiye'deki

stratejik ortağıyız. WBCSD'nin Vizyon 2050 Raporu aynı zamanda yol haritamızı oluşturuyor.

- Rapor, 2050'de dünyada 9 milyar kişinin yaşayacağını var sayıyor. Eğer bu şekilde yaşamaya devam edersek 2,3 dünyaya ihtiyacımız olacak.
- Raporda neler yapılması gerektiği anlatılıyor ve bunları yaparsak tek dünya bize yetecek.
- Rapordaki hareket planında şu başlıklar var: İnsani gelişim, kadınların toplumdaki rolünün güçlendirilmesi, insanların yaşam değerlerinin daha ecoçesitliliğe dayanarak değiştirilmesi, ekonomik alanda karbon, su, ekosistemler gibi dışsallıkların maliyetlere dahil edilmesi, tarımsal çıktının dünyadaki açlığı yok edecek şekilde ikiye katlanması ama bunun arazi ve su kullanımını arttırmadan yapılması, ormansızlaştırmanın durdurulması, mevcut ormanların verimliliğinin artırılması, düşük karbonlu enerji sistemlerinin geliştirilmesi, sera gazlarının salınımının yarıya indirilmesi, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji sistemlerinin kullanılması, düşük karbonlu mobilite, sıfır enerjili binalar,

kaynak ve malzeme kullanımında iyileştirme yapılması.

Yol Haritamızda Nasıl İlerliyoruz?

Peki, bu yol haritası kapsamında geçtiğimiz dönemde neler yaptık? Türkiye'deki sürdürülebilirlik uygulamaları konusunda, Borsa İstanbul ve PricewaterhouseCoopers (PwC) ile "Türk İş Dünyası'nda Sürdürülebilirlik Uygulamaları Değerlendirme Raporu"nu yayınladık.

Borsa İstanbul ile şirketlerin sürdürülebilirlik performanslarının yatırımcılar tarafından izlenebileceği Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi'ni hazırlıyoruz.

20-22 Haziran 2012'de Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde gerçekleştirilen Rio+20 Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Konferansına katıldık.

Türkiye'nin ulusal raporunda yer alan 24 en iyi uygulama derneğimiz öncülüğünde seçildi.

WBCSD'nin "Küresel Vizyon 2050" raporunu Türkçe yayınladık. TÜSİAD bu raporu temel alarak "Vizyon 2050 Türkiye Raporu" çalışmasını yaptı. Binalarda Enerji Verimliliği Bilirgesini hazırladık ve imzaya açtık. Sürdürülebilirlik Raporları ile Finansal Raporları bir araya getiren Entegre Raporlama konusunda hem üyelerimizi hem de iş dünyasını bilgilendirdik. Borsa İstanbul'un ve değerli üyelerimizin katkılarıyla Türkiye'de ilk kez "Sürdürülebilir Finans Forumu"nu gerçekleştirdik. SKD, Genel Kurulun ardından, "gerçekleştirdiği" ve "yeni dönemde gerçekleştireceği" projeler ile geleceğe umutla bakmaya devam ediyor.

Sürdürülebilir Olmayana Etiket Yok Blue Angel Türkiye’de!

Son günlerin moda deyiimiyle söylersek “Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak.” Eko-etiketlerin en eskisi olan Blue Angel, bu yazdan itibaren Türkiye’de de uygulamaya geçecek. Bağımsız bir jüri tarafından verilen ve son derece kapsamlı kriterlere sahip olan Blue Angel, hem alan hem de satan için faydalı olacak gibi gözüküyor...

Sürdürülebilir bir yaşama doğru giden yol en çok bilinçli tüketimden geçiyor. Tabii bunun önkoşulu da yine ürünlerin bilinçli üretilmesi. Satın aldığımız ürünlerin hammaddesinden tedarik zincirine ve son satış noktasına ulaşana kadar geçtiği süreçlerden haberdar olamamak bu konudaki en büyük engellerimizden biri. Bu konuda çözüm aslında son derece basit. Avrupa’da 40 yıla yakın bir süredir uygulanan eko-etiket uygulaması işte bu görevi son derece başarılı bir şekilde yerine getiriyor. Türkiye’de ise çok az sayıda firmanın birkaç iyi niyetli çabası dışında pek bir hareket yok derken müjdeli bir haber aldık. Dünyanın ilk eko-etiketi unvanına da sahip olan Blue Angel bu yazdan itibaren Türkiye’de de hayata geçmeye başlayacak.

1978’de Almanya’da doğan ve çev-

re dostu ürünler için belirlenmiş kriterler doğrultusunda bağımsız bir jüri vasıtasıyla sürdürülebilirlik standartları belirleyen Blue Angel, temel olarak tüketicilerin çevre dostu ürün ve hizmetleri diğerlerinden ayırt edebilmelerine yardımcı oluyor. Üstelik Blue Angel 1978’den bu yana sürekli sayısı artan son derece yaygın bir ürün yelpazesine hitap ediyor. Bugün artık 1400 firmadan ve 120 ürün kategorisinden yaklaşık 12 bin ürün ve hizmet, son derece yüksek standartları karşılamayı başardıkları için Blue Angel etiketi taşıyor. Blue Angel, 35 yılı aşkın bu süre boyunca bir yandan tüketicileri ve kamu görevlilerini bilgilendirirken, güvenilirliğini de giderek artırdı. Almanya Federal Çevre Bakanlığı, Federal Çevre Ajansı, Çevresel Marka Jürisi himayesinde bulunan Blue Angel, **ISO 14024** (Environ-

mental Labels and Declarations) kriterlerine göre şu anda yeşil pazarlama ve sürdürülebilir iletişim için kullanılabilecek en önemli etiketlerden biri. Aslında bu etiketi verimli kullananların pazar fırsatlarını güçlü bir şekilde değerlendirebildikleri de örneklerle ispatlanmış durumda. Halkla ilişkiler, marka iletişim çalışmaları ve satış promosyonları da bu eko-etikete beraber çalıştıklarında önemli sonuçlar alabiliyor.

Etiketin tüketici davranışı ve kararları üzerinde olumlu bir etkisi de, bu etikete sahip şirketlerin aslında sonunda farkındalık ve belli bir güvenilirlik kazanmaları.

Sürdürülebilir Tüketim İçin Rehber Olacak

Blue Angel’ı küresel anlamda kullanan şirketlerin desteklenmesi amacıyla Almanya Federal Çevre

Bakanlığı, Almanya İklim İnisyatifi ortaklığıyla bir de araştırma projesi yürütüyor. İlk projeler, **Birleşik Krallık, Türkiye ve Hindistan**'da başladı bile. Önümüzdeki günlerde Türkiye'de de gündeme gelecek etiketin tanıtımında, bu yaz etiketi buradaki ürün tanıtımlarında kullanmaya başlayacak olan **Siemens** de yer alacak. Blue Angel'ın sürdürülebilirlik konusuna bütünlüklü ve çok boyutlu baktığına **değinen Siemens Kurumsal İletişim Genel Müdürü Vera Meyer**, "Bu etiket, ürünlerimiz için sadece enerji tüketimi gibi basit taleplerde bulunmakla yetinmiyor. Hammaddenin çevreye zararlı olmamasına, geri dönüşebilirliğine, doğal kaynakların korunup korunmadığına ve yine benzer diğer çevresel ve sağlıkla ilgili özelliklere de dikkat ediyor. Bu nedenle fazlasıyla önemsiyoruz bu etiketi" diyor.

Blue Angel her ne kadar Almanya çıkışlı olsa da, Almanya'nın önde gelen çevre kuruluşları tarafından onaylanmış yüksek güvenilirliği sayesinde bugün artık uluslararası

Oeko-Institut'un sürdürülebilir tüketim uzmanı Siddharth Prakash, "Türkiye, Hindistan, Polonya ve Büyük Britanya'daki yerel partnerlerimizle birlikte, iklim ve çevre dostu ürünlerin market payını yükselteceğiz" diyor.

sı arenada da son derece yaygın. Blue Angel'ı kullanan şirketlerin yüzde 22'sinin, Almanya dışındaki şirketlerden oluşması da bunun en önemli göstergelerinden biri.

Türkiye'nin en çok bilinen sürdürülebilir yaşam portallarından biri olan **Yeşilist**'in kurucularından **Ergem Şenyuva Tohumcu** da, Blue Angel etiketinin kullanımının faydalarını sıralıyor. Tohumcu, "Blue Angel, Türkiye'de ürünlerle bağlantılı çevresel korumayı sağlamak adına önemli bir katkı sunacak. Bu etiket, tıpkı Almanya'da olduğu gibi Türkiye'de de çevre dostu ürünlerin gelişimi ve tedariki konusunda, son derece titiz bir şekilde ve bilimsel olarak belirlenen kriterler kullanarak, çevre dostu ürünler için önemli bir itici güç olacak. Bu nedenle Blue Angel sürdürülebilir bir tüketim için anlamlı bir rehber niteliğinde" diyor.

Blue Angel ayrıca bu yaz İstanbul'da bir atölye çalışmasıyla da tanıtılacak. Avrupa'nın en köklü araştırma ve danışmanlık enstitülerinden biri olan Öko - Institute (The Oeko-Institut), Yeşilist ve Almanya Federal Çevre Bakanlığı'nın ortaklaşa düzenleyeceği atölyenin temel önceliği ise, Türkiye'deki şirketlerin onların sürdürülebilirlik ve pazarlama yöneticilerini, kamu sektörünü, STK'ları ve kanaat önderlerini, bir ekolojik etiket olarak Blue Angel'ın faydaları hakkında bilgilendirmek olacak. Atölyeyle çevre dostu ürünlerin, Türkiye ve Almanya pazarlarında güçlendirilmenin yolları da tartışmaya açılacak. Atölyede ayrıca ekolojik etiketin yeşil pazarlamadaki kullanımına örnek olarak da internet üzerinden sesli iletişimin öncülerinden ve Blue Angel etiketine sahip olan Siemens de en iyi uygulama örneği olarak yer alacak.

Blue Angel hakkında ayrıntılı bilgi için: www.blue-angel-international.com. ○

Worldview Thinking Kurucusu John Marshall Roberts: “Belki de Çocuklarla Konuşmalıyız”

ABD merkezli Worldview Thinking danışmanlık şirketinin kurucusu John Marshall Roberts bir davranış bilimci. Ana çalışma konusu ise değişim. Dünyayı dolaşp bu konuda çeşitli konferanslar veriyor, danışmanlık hizmetleri sunuyor. Roberts'ın müşterileri arasında Beyaz Saray da var, Unilever de. Johnson&Johnson da var medya grubu Time Warner da. 16-17 Mayıs'ta İstanbul'da gerçekleştirilen Sürdürülebilir Markalar Konferansı'nın konuklarından biri olan Roberts'ın sunumunun konusu “Toplumsal Değişim ve İş Dünyası için İletişim Stratejisi”ydi. Roberts, kilitli zihinler ve açık zihinler üzerine konuşuyordu. Normal şartlarda kilitli zihin sahiplerinin şirketler olduğu düşünülür ama burada esas vurgu sürdürülebilirlik savunucularıydı. “Nasıl yani?” dediniz değil mi? Haklısınız, biz de aynen öyle dedik ve ortaya çok keyifli bir sohbet çıktı.

 Balkan TALU Özgür GÜVENÇ

Sunumunuzda kilitli zihinlerden ve bu zihinlerin nasıl dönüştürüleceğinden söz ettiniz. Sürdürülebilirlik söz konusu olduğunda zihinler nasıl kilitlenebiliyor?

Burada esas mesele tam da sürdürülebilirlik savunucuları olabiliyor. Acı ama gerçek. Tamam değişim istiyorlar ama sabırsızlar. Bu yüzden muhatapları olan iş yöneticileri de savunmaya geçiyor. Bu yüzden sürdürülebilirlik savunucuları da daha açık fikirli olmak zorundalar. Yöneticileri direnç göstermeye iten şey ise paradır. İş dünyasına “Parayı bırakın, sürdürülebilir olun” diyemezsiniz açıkçası. Aynı anda hem para kazanıp hem de yeşil olabileceğini anlatmak zorundasınız. Bütün yöneticiler şirketlerinin ve markalarının başarısı ilk önce sağlam bir inovasyon yapabilmeyi ve ondan para kazanabilmeyi öngörür. Siz onlara “parayı umursamıyoruz” diyemezsiniz?

Peki, hiç pozitif bir örnek oldu mu? Mesela pesimist bir sürdürülebilirlik savunucusunu dönüştürmeyi başardınız mı hiç?

Bugüne kadar 100’e yakın sürdürülebilirlik lideriyle çalıştım. Bu konuda küçük şirketlerle çalışmayı daha çok seviyorum, çünkü daha esnek oluyorlar. Yakın zamanda büyük bir firmayla bir araya geldik. CEO, şirketi sürdürülebilir bir rotaya sokmak istiyordu ama diğer yöneticiler, aynı zamanda mühendis olduklarından, sadece işlevsellik üzerine düşünüyorlardı. Biz de şirket bünyesinde yapılan bir beyin fırtınası sırasında farklı senaryolar ortaya koyduk. Opsiyonları görünce insanların zihnindeki engeller de kalkmaya da başladı ve ortaya bir vizyon çıkarmaya başladık. Üstelik çıkış noktamız sürdürülebilirlik değildi. Esas soru “Çalışanlar için nasıl daha insani şartlar sağlanır”dı. Sürdürülebilirlik savunucuları söz konusu

Marshall Roberts, iklim değişikliği politikaları açısından Obama’nın da mükemmel bir çizgi izlemediğini söylüyor ama “Takdir edersiniz ki Bush’tan katbekat daha iyi” demeyi de ihmal etmiyor.

olduğunda iş biraz değişiyor. Bu anlamda benden danışmanlık veya yardım isteyen bir STK falan olmadı. Onlar genelde pek akıl almak istemiyorlar. Bu yüzden oralarda kaleyi biraz içeriden fethetmek, karşılıklı etkileşime açık olmak gerekiyor. Ne de olsa ben de her farklı müşteride yeni bir şey öğreniyorum.

Sürdürülebilirlik çalışmalarıyla ilgili en fazla söylenen şeylerden

biri de bunun uzun soluklu bir yolculuk olduğu. Şirketler bu anlamda uzun vadeli düşünmeyi becerebiliyorlar mı sizce?

ABD şirketleri uzun vadeli düşünmeyi hiç sevmiyorlar. Bunun sebebi de gene sürdürülebilirlik savunucuları. Çünkü sürekli bir “her şey çok kötü olacak” imajı yaratılıyor. Şirketler de diyor ki madem gelecek o kadar kötü, benim de o kadar uzun soluklu düşünmeme gerek yok.

“İlk etapta çok umutlu değilim. Yaklaşık bir 15 seneye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Bu zaman dilimi içinde de geçmişte görmüş olduğumuzdan çok daha büyük sert iklim felaketleriyle karşı karşıya kalacağımızı düşünüyorum”

ama olsun. Şu andaki süreç biraz ite kaka da olsa ilerliyor. Zaten sürdürülebilirlik de başı sonu olan bir süreç değil.

Sizce değişimle ilgili bir dönüm noktasına girdik mi?

Bunu gerçekten bilmiyorum. Bir sonraki adımda ne olacaktan ziyade, şimdi ne oluyor diye soran bir kişiyim. Değişimi “gelecekte değil şimdi başlatalım”ı savunuyorum. Bu yüzden ilk etapta çok umutlu değilim. Yaklaşık bir 15 seneye ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Bu zaman dilimi içinde de geçmişte görmüş olduğumuzdan çok daha büyük sert iklim felaketleriyle karşı karşıya kalacağımızı düşünüyorum. New Orleans’tan bin beter felaketler olacak. Bir yandan da, en iyisi çocuklarla konuşmak galiba, çünkü çocuklarımız bizden kesinlikle daha akıllı. Ben yeni kuşağın ebeveynlerine laf anlata mıyorum, çünkü onların dünyası istikrarlı, sabit seyirde giden bir dünyaydı. 11 Eylül’den sonra hayatımızda istikrar diye bir şey yok. Genç kuşak sürekli istem üzerinde. Onun için de kaynaklar tükeniyor, dünya ısınıyor falan dediğinizde hemen anlıyorlar. Öte yandan şu anda biz herhangi bir kısıntı yaşamaya başlamadığımız için bu konuda sonuç almamız biraz vakit alabilir. ○

Şu anda hangi sektörler sürdürülebilirliğe daha sıcak yaklaşıyor? Özellikle ABD’de petrol şirketlerinin şüphyle yaklaştığını biliyoruz. Bu durum değişti mi?

Enerji alanında oyun tekrar kuruyor. Başta biyoyakıt olmak üzere alternatif kaynaklar daha fazla değerlendirilmeye alınıyor. Petrolcüler de artık kaynaklarının tükendiğinin farkındalar aslında. Onun dışında en çok atılım yapan sektörlerden biri de gıda. Bu arada kâr amacı gütmeyen kuruluşlar da giderek daha fazla ön plana çıkıyor.

ABD’de devletin tavrı nasıl?

Obama mükemmel bir yönetici değil tabii ama takdir edersiniz ki Bush’tan katbekat daha iyi. Bush yönetiminin bu taraklarda hiç bezi yoktu. Obama iş başına geldiğinde Beyaz Saray’da çok dramatik bir değişim yaşandı. Barack Obama, -Steve Jobs da öyledir- mucitlerin zihin kurgusuna sahip. Mucit karaktere sahip insanlar geleceği yeniden yaratmayı düşünürler ama bazen yoldan sapabilirler. Hedefle olan bağları gevşer. Hatta arada sırada kibirlere de yenik düşerler

Gürültünün İlacı da Yeşil

Çevre ve sürdürülebilirlikten bahsederken es geçtiğimiz başlıklardan biri de gürültü. Beraber yaşamaya ne kadar alışsak da gürültü insan ve doğal hayat için son derece zararlı. Bir yandan kalkınırken ve gelişirken özellikle metropollerde gürültü kaynağı sayısı da artıyor. Ve Yıldız Teknik Üniversitesi'ndeki Şehir ve Ses Kulübü'nden bir grup öğrenci bunun izine düştü bile. Öğrenciler, İstanbul'un ses silüetini nasıl çıkardıklarını ve kentin kimliğiyle sesler arasında kurdukları ilişkiyi EKOIQ'ya anlattılar...

— Özgür ÇAKIR

Tam gürültü kirliliğiyle neredeyse kimse ilgilenmiyor derken, Yıldız Üniversitesi Şehir ve Ses Kulübü güzel ve ilgi çekici bir çalışmaya imza attı. Beykent, İstanbul Teknik ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi öğrencilerinin de yer aldığı Şehir Bölge Planlama ve Mimarlık bölümlerinden öğrenciler, “Şehir ve Ses” adlı bir atölye çalışmasıyla İstanbul’un “ses silüetini” oluşturdu.

iklım değişikliği, yenilenebilir enerji, fosil yakıtlar, atık yönetimi, GDO’lu gıdalar, temiz üretim... Ekoloji üzerine okuyacağımız makalelerde ve haberlerde muhtemelen en çok bu ve benzeri anahtar kelimelerle karşılaşacaksınız. Bu kavramlar, ekoloji ve sürdürülebilirlik bağlamında elbette ki her zaman gündemde. Ancak gelin meseleye bir de şöyle bakalım. Diyelim ki çevre ve sürdürülebilirlik konularında son derece meraklı, duyarlı birisiniz. (Elinizde şu an EKOIQ olmasından belli zaten.) Peki, bu yazıyı okurken nasıl bir ortamdasınız? Sizi rahatsız eden ya da artık gündelik hayatınıza devam ederken beraber yaşamaya alıştığımız gürültüler neler? Bir liste yapmaya kalkışmayın deriz çünkü ekoloji üzerine kafa yorarken yine doğrudan ekoloji ve sürdürülebilir bir yaşam ve canlı sağlığıyla ilgili bir noktayı es geçiyoruz: Gürültü kirliliği. EKOIQ’nun daha önce Kasım 2012’de yayınlanan 23. sayısında buna benzer olarak ışık kirliliği ve bu kirliliğin olumsuzlukla-

rından uzun uzun bahsetmiştik. Özellikle yaşadığımız kentler, çalıştığımız ofisler ve diğer işyerlerini düşündüğümüzde kaçınılmaz bir kirlilikle karşı karşıyayız. Öyle ki, Dünya Sağlık Örgütü’ne göre, gürültü kirliliğine maruz kalan insanlar “**uykularında bile**” stres altında yaşıyor. Üstelik gürültü kirliliğinin çeşitli kalp rahatsızlıkları nedeniyle ölümcül bile olabileceği de ortaya konulmuş durumda.

Araştırmalar yüksek sese maruz kalanların vücudunda, yüksek oranda stres hormonu bulunduğunu yıllar önce tespit etti bile. Duyma kaybı, kardiovasküler etkiler, yüksek tansiyon, psikolojik bozukluklar, uyku bozuklukları ve tabii bunlara bağlı performans düşüklüğü en önemli etkileri oluyor.

En kaba tarifıyla, insanlar üzerinde olumsuz etki yapan ve istenmeyen seslere deniyor gürültü. Tabii ki burada, özellikle sanayileşmenin ardından insan eliyle yaratılan ve kapsamı giderek genişleyen organik olmayan seslerden bahsediyoruz.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) de onay verdiği kriterlere göre bu sesler, 30-65 desibel arası konforsuzluk, rahatsızlık, sıklıkla duyulması, kızgınlık, konsantrasyon ve uyku bozukluğuna neden oluyor. 65-90 desibel aralığı, kalp atışının değişimi, solunum hızlanması, beyindeki basıncın azalmasına, 90-120 desibel metabolizma da bozukluk, baş ağrısına, 120-140 desibel iç kulakta bozukluğa, 140 ve üzeri de kulak zarının patlamasına neden oluyor. Sadece Avrupa'da nüfusun üçte ikisi, yani yaklaşık 450 milyon insan, Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği seviyelerin üzerinde bir gürültüye maruz kalıyor. Gürültü kirliliği konusuna hassas yaklaşan Avrupa Birliği, standartların çerçevesini günden güne genişletiyor. Türkiye'de ise bu konuda net bir rakam yok. Sadece Çevre Kanununun 14. maddesi gürültüyle ilgili bir takım düzenlemeler barındırıyor.

İstanbul'da Gürültünün Maketi

Tabii ki dünya bizden ibaret değil. İnsan kaynaklı gürültü doğal hayatı da etkiliyor. Örneğin sadece deniz kaynaklı yaratılan gürültü, daha doğru ifadeyle sonik gürültü, balinaların yollarını şaşırmasına neden oluyor. Karadaki gürültü kirliliği ise daha vahim durumda. Kent gürültüsünün kuşların üreme süreçlerini olumsuz etkilediği de bilimsel olarak kanıtlanmış durumda.

Tam da Türkiye, Taksim Gezi Parkı'ndaki ağaçlar için başlayan direnişi ve Tabiat Kanunu Tasarısı'nda yapılacak değişikliklerin yaratabileceği olumsuzlukları tartışırken ve halk "gürültü" çıkarırken, dolaylı da olsa gürültü kirliliğinin önemi her zamankinden daha fazla artacak gibi görünüyor.

Türkiye'de yasalarla düzenlenmiş bir takım desibel sınırlamalarını, yavaş şehir (cit-ta slow) unvanı kazanan birkaç ilçenin güzel çabalarını ve sınırlı sayıdaki akademik çalışmayı saymazsak, gürültü kirliliğiyle neredeyse kimse ilgilenmiyor derken, Yıldız Üniversitesi'nden Şehir ve Ses Kulübü güzel ve ilgi çekici bir çalışmaya imza attı. Beykent, İstanbul Teknik ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi öğrencilerinin de arasında bulunduğu Şehir Bölge Planlama ve Mimarlık bölümlerinden öğrenciler,

İstanbul'un Ses Haritası

Yıldız Teknik Üniversitesi'ndeki Ses ve Şehir Kulübü'nün ses silueti araştırmasına göre bölgelere göre gürültü oranları şöyle oluştu:

İTÜ - Levent - Zincirlikuyu Hattı:	5
Kadıköy - Moda Hattı:	3.58
İstiklal Caddesi:	3.46
Karaköy - Galata Köprüsü - Eminönü Hattı:	3.18
Kuzguncuk - Üsküdar - Salacak Hattı:	3.16
Kumkapı - Beyazıt - Laleli Hattı:	2.16
Sarıyer Hattı:	1.98

(En düşük ses 0, en yüksek ses 5 olarak kabul edildi)

Atölye çalışması kapsamında öğrenciler önce yedi gruba ayrılarak yedi farklı bölgeye ayırdıkları İstanbul'un ses kayıtlarını topladı. Ses kayıtlarından yapılan ölçümlerin sonuçlarına göre, en gürültülü bölge Maslak, en sessiz bölge ise Sarıyer olarak çıktı.

"Şehir ve Ses" adlı bir atölye çalışmasıyla İstanbul'un "ses siluetini" oluşturdu. Atölye çalışması kapsamında öğrenciler önce yedi gruba ayrılarak yedi farklı bölgeye ayırdıkları İstanbul'un ses kayıtlarını topladı. **Kadıköy, Üsküdar, İstiklal Caddesi, Maslak Büyükdere Caddesi, Eminönü-Karaköy, Laleli-Beyazıt ve Sarıyer**'de alınan 30'ar dakikalık ses kayıtları daha sonra incelenerek, bölgenin kimliği, ses çeşitliliği ve seslerin şiddetlerini yansıtan maketlere dönüştürüldü. Ses kayıtlarından yapılan ölçümlerin sonuçlarına göre, **en gürültülü bölge Maslak**, en sessiz bölge ise Sarıyer olarak çıktı.

Gürültü de Dönüşüyor

EKOIQ olarak üniversitede sergilenen maketleri hem kendi gözlerimizle gör-

Araştırmaya imza atan öğrencilerden Ceren Özcan, "Beklenmedik sonuçlar çıkan yerler de oldu. İstiklal'in en yüksek çıkacağına düşünüyorduk. Ancak orada doğal, organik ses çok fazla. Organik sesin farklı bir etkisi oluyor" diyor.

mek, hem de Şehir ve Ses Kulübü'nden öğrencilerle çalışmayı ilk ağızdan dinlemek, sonuçlar üzerine sohbet etmek için öğrencileri Yıldız Teknik Üniversitesi'nde ziyaret ettik. Kulüp üyelerinden biri olan mimarlık öğrencisi **Görkem Verdi**, "Bu yedi bölgenin ses üzerinden birer analizini yapabilir miyiz diye düşündük" diyerek yola çıktıklarını söylüyor.

Kulübün diğer bir üyesi, Şehir ve Bölge Planlama öğrencisi **Ceren Özcan** da, ses kayıtları alırken hem şehrin merkezini, hem de doğaya yakın farklı yerleri gözettilerine dikkat çekiyor. "Örneğin Beyazıt farklı bir alan. Bir yandan turistlerin ve esnafların sesi var; bir yandan da Kumkapı'ya doğru atölyelerin sesi geliyor. Duymak istediğimiz yerleri de göz önüne aldık. Sarıyer'i de örneğin, 'İstanbul'da böyle bir yer de var' demek için seçtik. Fikir etrafında birleştikten sonra herkes bir

ucundan tutmaya başladı. Profesyonel bir cihaz yapabilir miyiz diye araştırdık önce. Daha sonra iPhone'larla ve benzeri ses kayıt cihazlarıyla kente dağıldık."

Ses silueti çalışmasında, daha sonra sesleri kaydedilen bölgeler arasında bir karşılaştırma yapılmış. Bölgeler arasında en gürültülü yer unvanı Maslak'ta. En sessiz bölge ise Sarıyer çıkmış. Ceren gürültü oranlarını hesaplarken uyguladıkları yöntemi ise şöyle açıklıyor: "Çalışma sırasında seçilen bölgeler arasında **Moda**, kent içinde olmasına rağmen gürültü açısından biraz daha yaşanabilir bir vaziyette gibi görünüyor. Öncelikle bütün alanların ses kayıtları üzerine de oranlama yaptık ve 1 ile 10 arasında puanlama yaptık. Maslak 5 küsur puan ile birinciydi mesela. Arkasından Kadıköy ve İstiklal geldi. En sessiz çıkan ise Sarıyer oldu. Kuzguncuk mesela. Duvarların yüksek olması nedeniyle sesin yüksek çıktığı gördük. Beklenmedik sonuçlar çıkan yerler de oldu. İstiklal'in en yüksek çıkacağını düşünüyorduk. Ancak **İstiklal'de doğal, organik ses çok fazla**. Organik sesin farklı bir etkisi oluyor. Maslak'taki araç ve metalik ekipmanlar ile onların çıkardığı rüzgâr, gürültü rakamlarını yükseltiyor. Beyazıt'a baktığımızda ise Kumkapı tarafında atölyelerden yüksek ses bekliyorduk ama oralar artık otellere doğru bir dönüşüm yaşandığı için o sesi alamadık."

Görkem söze girerek, gürültü kirliliğinin bazen haber kanalları tarafından haber yapıldığını hatırlatıyor ve ekliyor: "Amacımız bu değildi. Biz bu bölgelerin gürültülü olduklarını zaten biliyorduk. Gürültünün insan ve şehir üzerinde ve o bölgelerin kimliksel yapısı üzerindeki etkileri bizim için önemliydi. Tabii bir de organik ve inorganik seslerin etki farkı önemli bizim için. Örneğin **Galata Köprüsü'nde ses ayrılmış durumda**. Köprünün alt kısmına insan, martı, tabak ve çanak sesleri hâkim. Üst tarafta ise yapay bir gürültü var. Altı organik üstü yapay bir ses zarı oluşturmuş köprü."

Aynı Cadde, Farklı Gürültüler

Gürültünün önüne geçmek için kent planlamasının önemi ise gün gibi ortada

asında. Öğrenciler bu konuda da oldukça dertli. Şehir Bölge Planlama öğrencisi **Pınar Korel** de onlardan biri. Ses silueti projesi için arkadaşlarıyla başarılı bir işe imza atıkların kaydeden Pınar, çözümün çok basit olduğuna dikkat çekiyor. “Ağaçlar ve yeşil alanlar kent planlamasında önemli bir yer teşkil ediyor. Yeşil akşların kullanıldığı koruma bantları gürültüyle mücadelede en önemli araçlar. Örneğin apartmanların önlerine konulan ağaçlar bile yapay sesi doğal olarak izole ediyor.” Kent planlamasını şu an sadece bazı akademisyenlerin ve öğrencilerin dert etmesinden yakınan Pınar, “İstanbul’un kuzeyi Başbakan’ın belediye başkanlığı döneminde çevre planı açısından koruma alanı olarak işaretlendi. Şimdi yapılanlar ve planlanlar ise tam tersi” diyor.

Pınar ses silueti çalışması sırasında Maslak hattında yaşadıkları ilginç ya da son derece açık olan durumu da şöyle aktarıyor: “En çok AVM, belki Maslak yolu üzerindeki Levent’te var. Öte yandan yolun karşı tarafında da Levent Çarşısı var. Caddenin iki yakası arasında belki sadece 100 metre bulunuyor ama çarşıyla AVM’ler tarafı arasında gürültü diyagramı o kadar büyük bir farklılık gösteriyor ki. Levent Çarşı tarafında, toplamda araba ve insan kaynaklı gürültüdeki düşüş çok net **çünkü o tarafta yeşil ve ağaç var**. İnsan olarak yapay bir çevre yarattık. Yeşil ve ağacın kente karışması çok önemli.”

Pınar ve Ceren gürültünün kent içindeki kimliklerle ilişkisinden de bahsediyorlar. **Sulukule** örneğini vererek bölgede eskiden kadınların ve çocukların sokaklardaki organik sesinin inşaat sesleriyle yok edildiğine dikkat çekiyorlar. Öğrenciler, bölgede yeni inşa edilen kapalı sitelerin de bir tür sessizliğe büründürüldüğünü ve ileride kendi yaptıkları türden araştırmaların araçların duvarlara çarparak oluşturduğu sestən başka ses çekemeyeceklerini öngörüyorlar.

Gürültü kirliliğinin sürdürülebilir kentler açısından önemli bir göstergesi olduğunu kaydeden Görkem ise Taksim’de yapılması planlanan AVM ve benzeri yapılara da bu çerçeveden bakıyor. “İlk soru şu; oranın bir AVM’ye ihtiyacı var mı? Orada

Desibel Sınırları

Gürültü Kontrol Yönetmeliği’ne göre farklı mekanlardaki desibel sınırları şöyle:

Otel yatak odası:	30
Hastaneler:	35
Yatak odası:	35
Oturma odası:	60
Mutfak, banyo:	70
Uzay roketleri:	170
Motosiklet:	110
Kabare müziği:	100
Şehir içi trafik:	65

daha fazla gürültü çıkaracak bir şey yapmaya gerek var mı? Gürültüden başka bir şeye yaramayacak çünkü. Kaldı ki Gezi Parkı, o bölgenin son yeşil alanı. Bu insanlar anlamadığım bir şekilde son yeşil alanları da gürültüye çeviriyorlar. Kentin geleceği için bu anlamıyla iyimser değiliz. 3. Köprü mesela, ya da su havzaları ve kuş yolları üzerinde yapılacak havaalanı. Yeni gürültü kaynağı örneklerini artırabiliriz. Halbuki kentlerin imar planları var ve kentlerin gelişimi belli periyotlarla bu planlar üzerinden sağlanıyor. İstanbul çevre düzeni planında Kanal İstanbul, 3. Köprü ve havaalanı ok. Mekanizma ‘ben yaptım olacak’ şeklinde işliyor. Bir yandan da İstanbul iktidarın sembolü olan bir yer. Her iktidar kendi izni bırakmak istiyor. Bizans’tan beri böyle.”

Bu arada öğrenciler bu projeden sonra boş durmaya da niyetli değiller. Ekim ayında bu çalışmayı Yıldız Teknik Üniversitesi’nin Tarihi Yarımada çalışmasına katılarak, daha dar ölçekte ancak daha bilimsel ve çözümler sunan bir tarzda geliştirmeyi düşünüyorlar.

Yıldız Teknik Üniversitesi’ndeki Ses ve Şehir Kulübü’ndeki öğrencilerin çabaları küçük gibi gözükse de, kentin geleceği ve yaratacağı gürültü kirliliği açısından son derece önemli bizce. Hele sürdürülebilir bir kent için planlamanın önemine yaptıkları vurgu, belki de hiç kimsenin kulağından çıkmamalı... ○

Gürültü kirliliğinin sürdürülebilir kentler açısından önemli bir göstergesi olduğunu kaydeden Görkem Verdi, Taksim’deki AVM ve benzeri yapı projeleri için şöyle diyor: “İlk soru şu; oranın bir AVM’ye ihtiyacı var mı? Orada daha fazla gürültü çıkaracak bir şey yapmaya gerek var mı? Gürültüden başka bir şeye yaramayacak çünkü.”

GRI 2013 Küresel Sürdürülebilirlik ve Raporlama Konferansı

Raporlama Nereye Gidiyor?

22-24 Mayıs 2013 tarihlerinde Amsterdam, sürdürülebilirlik çalışmaları açısından son derece önemli bir konferansa ev sahipliği yaptı. Sürdürülebilirlik Raporlamasının en önemli küresel organizasyonu olan GRI Global Reporting Initiative, 2013 Küresel Sürdürülebilirlik ve Raporlama Konferansı'nı gerçekleştirdi. Enformasyon - İnovasyon - Entegrasyon temalı, sürdürülebilirlik raporlamalarında devrimsel değişiklikleri gerçekleştiren konferansı, Sercom Danışmanlık'tan Elif Özkul Gökmen de izledi ve izlenimlerini bizlerle paylaştı.

 ELİF ÖZKUL GÖKMEN
Sercom Danışmanlık

İklim kesinlikle değişiyor...

65 ülkeden 1.150 kişi ile birlikte eski ABD Başkan Yardımcısı Al Gore'un da katıldığı ve GRI'nin G3 rehberinin lansmanının yapıldığı 2006 yılı Ekim ayındaki ilk küresel GRI konferansına katılamamıştım. Al Gore yaptığı konuşmada sürdürülebilirlik raporlamasının 'niş' bir konu olmaktan çıktığını vurgulamış ve 'değer'in eski yöntemlerle ölçülmesinin, anlamamız ve takip etmemiz gereken geniş kapsamlı anlayışla uyumsuz olduğunu belirtmişti.

Yine 1000'in üzerinde katılımcıyla gerçekleşen, 'Bugün Sürdürülebilirlik Raporlaması: Okuyucuların Değerlendirmesi' temalı 2008 GRI Konferansı Mayıs ayının ikinci haftasında gerçekleşmişti. Türkiye'den en fazla beş katılımcı vardı.

Amsterdam'da o hafta ortalama sıcaklık **33 derecenin** üzerindeydi.

Ürdün Kraliçesi Rania Al-Abdullah GRI'nin G3 rehberine övgüler düzmüş ve rehberi temel alan raporların güven verdiğini belirtmişti. Konferans sırasında stantlarda ciddi sayıda basılı raporlar ve rapor özetleri dağıtılmıştı. Bunun yanında akıllıca tasarlanmış flash disk raporlar da, gelecek yıllarda yayımlanacak raporların paylaşım formatının ilk örnekleri olmuştu.

BBC'den **Nik Gowing**'in sunduğu *How accountable is business?* (İş dünyası ne kadar hesap verebilir?) isimli program konferanstan canlı olarak yayımlanmış ve "şeffaflık ve kârlılık birlikte gerçekleşebilir mi?" tartışması yankı uyandırmıştı.

26-28 Mayıs 2010'da 77 ülkeden 1200'ün üzerinde katılımcıyla gerçekleşen 3. GRI Konferansının teması *Rethink. Rebuild. Report* (Yeniden Düşün - Yeniden İnşa Et-Raporla: Sürdürülebilir Bir Ekonomiye Doğru) idi. Türk katılımcılar yaklaşık 10 kişiydi.

Amsterdam'da o hafta ortalama sıcaklık **20 derece** civarındaydı.

2008'de otel ortamında yapılan ve

oturumların yapıldığı salonlarda yeterli yer kalmadığından insanların (neyse ki halı kaplı) yerlerde oturmayı göze aldığı konferans sonrasında GRI ekibi, konferansı RAI Convention Center'a taşımıştı. RAI'ın büyüklüğünden mi, öğle yemeğinde sunulan soğuk sandviçlerden miydi bilemiyorum ama Konferans bana 2008'e oranla soğuk ve içerik olarak da zayıf gelmişti. Yine dağıtılan basılı malzeme 'sürdürülebilirlik' temalı bir konferans için gereğinden fazlaydı.

Diğer taraftan konferanstan çıkan **iki somut stratejik hedef** önerisi; **1.** OECD ülkeleri ve gelişmekte olan büyük ekonomilerdeki tüm büyük ve orta ölçekli şirketler için, 2015 yılına kadar ESG (Environmental, Social and Governance) - Çevresel, Sosyal, Yönetişim raporlamasının zorunlu hale getirilmesi ve eğer yapmıyorlarsa neden yapmadıklarını açıklamaları ve **2.** Finansal raporlamayı ve ESG raporlamasını etkin şekilde entegre edecek ve uluslararası platformda kabul görececek bir

GRI G4 ve IIRC Entegre Raporlama Rehberi İlişkisi

Şirketlerin gelecekteki değerlerine yönelik daha net fikir vermesini hedefleyen ve yatırımcıların değerlendirmeleri için hazırlanacak entegre raporlara giden yolun daha kolay aşılmasında, G4 rehberinin önemli rol oynayacağı öngörülmüyor. Konferans boyunca üzerinde durulan en önemli konulardan biri de doğru ve etkin sürdürülebilirlik raporlaması süreçlerine sahip olmayan şirketlerin entegre raporlama yapmalarının mümkün olmayacağı şeklindeydi.

Prof. Mervyn King de lansman konuşmasında entegre raporlama ile ilgili yanlış algılamalar olduğunu, finansal

raporların uluslararası muhasebe standartlarına göre ve sürdürülebilirlik raporlarının bundan sonra G4'e göre yapılması sonucunda, şirketlerin yönetim kurulları tarafından hazırlanması gereken entegre raporları besleyecek bilgilerin yarısının tamamlanmış olacağını belirtti. Raporların hiçbirinin birbirinin yerini tutamayacağını ve daha işlevsel hale getirilmesinin önemini vurguladı. Bu konuşmanın sonunda GRI Yönetim Kurulu Başkanı Herman Mulder, Profesör King'e "Birkaç yıl önce size verdiğimiz sözü yerine getirdik" diyerek G4 rehberini sahnede sembolik olarak bir posterle kendisine teslim etti.

standardın 2020 yılına kadar hazırlanması yönündeydi. Bu ikinci hedef aslında bugün IIRC-International Integrated Reporting Council'in pilot çalışmalarını yürüttüğü 'Entegre Raporlama' rehberinin ilk adımıydı.

Geldik Bugüne:

2013 GRI Konferansı

22-24 Mayıs 2013'de 80'in üzerinde ülkeden 1500'ün üzerinde katılımcıyla gerçekleşen 4. GRI Konferansı yeni G4 raporlama rehberinin lansmanı sebebiyle de oldukça iyi organize edilmiş ve renkli bir buluşma oldu. Türkiye'den katılım yaklaşık iki katına çıktı ve 21 kişiyi buldu. Türkiye'de şirketlere sürdürülebilirlik ve raporlama konusunda destek veren yetkin ve az sayıdaki danışman şirketin ve Türk iş dünyasında sürdürülebilirlik kapsamında en iyi uygulamalara sahip şirketlerin temsilcilerinin birbirini hemen bulması ve tüm konferans boyunca yakın iletişim halinde olması çok keyifliydi.

Amsterdam'da o hafta hava sabah saatlerinde 4-5 derece olmak üzere ortalama 8 derecedeydi. İlkbaharın son haftasında, sonbahar, hatta kış soğuşunu hissettiğimizi söyleyebilirim.

Sürdürülebilir Şehir Amsterdam'da iklim kesinlikle değişmişti ama sabah konferansa giderken bisiklet trafiği her zamanki yoğunlukta devam ediyordu.

Konferansın Teması ve Amacı

2013 GRI Konferansının ana teması ise **Enformasyon - İnovasyon - Entegrasyon** olarak belirlenmiş. Amacı ise, yaklaşık 2,5 yıldır GRI, iş dünyası, akademisyen, STK ve kamu temsilcilerinin yoğun çalışması sonucu hazırlanan **G4 Sürdürülebilirlik Raporlama Rehberi**'nin lansman kutlamasıydı. GRI ekibi, çalışma gruplarının ve tüm dünyadan geribildirim veren binlerce bireyin üzerinde çalıştığı yaklaşık 1000

Konferansın Sürdürülebilir Küresel Ekonomiye Bakış isimli ilk oturumunun moderatörlüğünü, Guardian Sustainable Business'ın baş editörü Jo Confino yaptı.

adet taslak sonucunda daha basit ve işlevsel olması hedeflenen rehberi geliştirdi ve kutlanmaya değer bir süreç yönetti.

G4 ile ilgili değişiklik ve gelişmeleri katılımcılara aktarmak konusunda biraz zayıf kalan ilgili oturumlar genel olarak *'ne kadar çok çalışıldığı ve ne kadar kullanıcı dostu, basit, şirketlerin çok daha iyi ve kolay raporlama yapmasına imkân verecek bir rehber hazırlandığı'* mesajlarını veriyordu.

Dünyaca tanınmış kurumların çok değerli temsilcilerinin de bulunduğu bazı oturumlar içerik olarak beklentileri karşılayamadı. Yine de tüm ana oturumlarda öne çıkan konuşmacıların ve etkileyici mesajlarını ilerleyen bölümlerde paylaşacağım. Konferansın **Sürdürülebilir Küresel Ekonomiye Bakış** isimli ve Guardian Sustainable Business'ın baş editörü Jo Confino'nun moderatörlüğünü yaptığı ilk oturumunda, **UNGC, Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi Başkanı Georg Kell** *"Bugüne kadar dünyada fi-*

nansal krizleri aşmak için devletlerin yarattığı bütçelerin maalesef hiçbir sosyal krizi aşmak için yaratılmadığının" altını çiziyordu.

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) Genel Sekreteri **Sharan Burrow** ise, "Gönüllülükten uyuma geçme zamanı gelmiştir. Eğer kurumlar çalışan hakları ve çevrenin korunmasına yönelik standartları ana iş modellerine entegre etmiyorlarsa, kanunlar bu uyumu sağlayacak nitelikte olmalıdır. 20 yıldır (tahminimce Rio'dan bu yana) bir davranış değişikliği olmadıysa bu değişikliğe mecbur kalınacak düzenlemeler getirilmelidir" diyerek hükümetleri aksiyon almaya davet etti.

GRI'nin CEO'su Ernst Ligteringen de sözlerine, "Günümüzde iş dünyasının, toplumun ve insanlığın yüzleştiği en büyük sorun sürdürülebilirliktir" diyerek başladı. "Sürdürülebilirlik strateji gerektirir. Raporlama da stratejik ve hedefi olan bir çalışma olmalıdır, kontrol listesinin başındaki kutucuklara işareti

koymakla yapılamaz” diyerek sahiplenilmeden hazırlanan raporlara gönderme yaptı.

Ligteringen, “GRI ve rehberi, küresel bir sürdürülebilirlik raporlaması dili yaratmayı hedeflemiştir ama bunu tek başına yapamaz. Küresel bir işbirliği gerektiren bu iş, sosyal, ekonomik ve ekolojik sistemlerle ilgilidir; lütfen bunu ‘ego’ sistemlerine çevirmeyelim” diyerek konuşmasını tamamladı.

Konferans boyunca öne çıkan yaklaşımlardan biri de tüm dünyada hükümetlerin sürdürülebilirlik konularında yeterince inisiyatif almadığı ve konunun yönetiminde yetersiz ve hatta tutarsız kaldıkları yönündeydi.

Şirketleri Neler Bekliyor? Değişiklikler ve Yenilikler...

Bu bölümde sizlere aktaracaklarımın ancak yüzde 50’si konferans sırasındaki sunumlarda net olarak açıklandı. Ağırlıklı olarak **GRI OS-Organizational Stakeholder / GRI Kurumsal Paydaş Programı** üyelerine özel yapılan toplantılarda edindiğim ve herkesin merakla beklediği pek çok sorunun yanıtlarına, araştırma ve incelemelerim sonucu ulaştım.

G4 rehberi, birbirini tamamlayan toplam 360 sayfalık iki bölümden/dokümandan oluşuyor. Rehberin ilk bölümü raporlama prensiplerini ve standart açıklamaları içerirken, “**neyi raporlamalı**” sorusunu yanıtlıyor. İkinci bölümü ise raporlama süreçlerinin nasıl yönetilmesi gerektiğine yönelik detaylı adımları aktarıyor ve “**nasıl raporlamalı**” sorusuna yanıt arıyor.

Mevcut GRI uygulama seviyelerinin (A, B ve C) yerini **Core-Temel** ve **Comprehensive-Kapsamlı** olarak iki yeni raporlama seviyesi alıyor. Mevcut seviyelerle karşılaştırılacak olursak **Core**; C ve B arası bir seviye, **Comprehensive** ise B ile A arası bir seviye diyebiliriz. C seviye rapor

Konferans’taki Yenilikler

Konferansa kayıttan itibaren her adım katılımcılar için kolaylaştırılmıştı. GRI ekibi teknolojiyi en verimli şekilde kullanıp birden ciddi bir kâğıt tüketiminin önüne geçerken diğer yandan kullanıcılara zaman kazandırdılar. G4’ün online versiyonu da akıllı PDF olarak tasarlanmış ve aranan konulara hızlı ulaşım kolaylaştırılmış.

GRI 2013 Konferansı Akıllı Telefon Uygulaması ile tüm oturumlarla ilgili detaylı bilgi edinmekten kendi özel programınızı oluşturmaktan tutun, canlı eşzamanlı oylamalara (live - polls) ve anketlere katılmak mümkündür.

RAI Convention Center’da tüm oturumlar salonlar açısından çok iyi organize edilmişti. Etkin bir networking ortamı yaratılmıştı. Standlarda dağıtılan basılı malzemeler oldukça sınırlıydı ve bir çeşit de olsa öğlenleri katılımcılara sıcak yemek sunuldu!

hazırlamak zorlaşırken, A seviye rapor hazırlamak kolaylaştırılmış ya da yeniden düzenlenmiş demek mümkün.

Core-Temel için tespit edilen her stratejik konuda en az bir performans göstergesi yanıtlanması gerekiyor, **Comprehensive-Kapsamlı** raporlamada tespit edilen her stratejik konuyla ilgili tüm göstergelerin yanıtlanması gerekiyor. Standart açıklamalar ve performans göstergeleriyle ilgili “tam” ve “kısmen” raporlamanın yerini “G4’e göre” açıklaması alıyor. Eğer kurumun mevcut verileri yeterli değilse G4 rehberindeki ‘eksiklerin nedeni’ açıklamalarına uygun olarak beyanda bulunması gerekiyor.

Raporlama Süreçleri Yeniden Tarif Ediliyor

Paydaş katılımı ve **materiality** (stratejik önem ve önceliğe sahip sürdürülebilirlik konularının ve bunların sınırlarının belirlenmesi) ile ilgili süreçler yeni G4 rehberi kapsamında her iki seviyede de olmazsa olmaz hale geldi. Yani artık şirketler raporlarının içeriğini akıllarına gelen ve/veya zaten takip ettikleri tüm konular kapsamında değil, gerçekten kurum ve paydaşları için önem ve öncelik sahibi olan konuları belirleyip, bu kapsamda oluşturmak durumundalar.

GRI aslında, G4 ile daha önceden de var olan 4 raporlama prensibinin tüm raporlarda uygulanmasını garanti altına almış. 1. sürdürülebilirlik çerçevesi (sustainability context), 2. önceliklendirme (materiality), 3. bütünlük (completeness) ve paydaş katılımı (stakeholder inclusiveness). Bunu da bu prensipleri süreçlerle ilişkilendirerek yapmış;

1. **Identification** (Şirketin etki alanındaki tüm potansiyel konuların tanımlanması)

2. **Prioritization** (Bu konuların şirketin önceliklerine ve paydaşların

şirketle ilgili karar almalarındaki etki potansiyeline göre öncelik sırasına koyulması)

3. **Validation** (Konuların kapsam, sınır ve zaman boyutlarında değerlendirilmesi, üst yönetim onayı ve rapor içeriğinin oluşturulması)

Paydaş katılımı yukarıdaki üç sürecin herbirinde uygulanması gereken bir prensip.

4. **Review** (Rapor yayımlandıktan sonraki değerlendirmeleri ve bir sonraki raporlama dönemi için yapılacak hazırlıklar)

Materiality konusunun G4'ün odak noktası haline gelmesiyle yeni rehber, **daha az yeşil aklama (green-wash) içeren, daha iyi, daha derin, daha kısa, daha anlaşılır ve daha karşılaştırılabilir** raporlar üretilmesine fırsat tanıyor.

Örneğin bir akaryakıt şirketinin emisyon kontrolü yerine genel merkezindeki geridönüşüm uygulamasına öncelik vermesi anlamlı olmayacak. G4 öncesi de değildi ama buna benzer pek çok örnek raporlarda vardı. Diğer taraftan sadece hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir şirketin tedarik zinciriyle ilgili göstergeleri yanıtlaması gerekmiyor.

Burada kurum raporlamak istemediği konular için “Bu konu benim için stratejik değil” diye beyan edip ilgili göstergeleri raporlamayabilir. GRI'nın bunun için net bir önlem aldığı söylenemez ama aslında GRI bir kontrol mekanizması da değil. Diğer taraftan GRI sektör ekleri ile en az 10 sektörün mutlaka dikkate alması gereken stratejik konuları da tespit etmiş durumda. Şirketlerin gerçekten önemli olmayan konulara raporlarında sayfalarca yer vermesinin, raporların ve dolayısıyla da şirketin samimiyet algısını da olumsuz etkilediği herkes tarafından kabul ediliyor zaten.

Öncelikli olarak da **Finansal Hizmetler** ve **Metaller/Madencilik** sektör eklerinin G4'e uygun olarak revize edilmesi planlanıyor.

Next Generation Competition

GRI, Enformasyon - İnovasyon - Entegrasyon olan 2013 Konferansı temasını temel alan, sürdürülebilir küresel ekonomiye geçişte kişileri ve kurumları motive edecek, basit, net ve akılda kalıcı mesajlar veren ve farklı bir poster hazırlanması için, 30 yaşın altındaki tüm öğrenci ve profesyonellerin katılımına açık bir poster yarışması düzenledi. Finale kalan üç çalışma konferans sırasında, konferans akıllı telefon uygulaması ile katılımcıların

değerlendirmesine sunuldu. Deniz kıyısında toplanmış çöplerin içinde dolaşan iki keçinin yer aldığı görsel üzerine yazdığı mesajla doğrudan ve herkese hitap eden Avustralyalı **Philip Pazcynski**'nin birincilik ödülü, konferansın kapanış oturumunda beş dakikalık ilham veren bir konuşma yapmaktı ve bunu gerçekleştirdi. Pazcynski'nin ödül alan mesajı “Bu konuda neden birileri birşey yapmadı diye hep merak ettim... Sonra fark ettim ki o kişi benim” oldu.

Genel standart açıklamalarda 'etik ve doğruluk' gibi yeni başlıklar ve sorular eklenirken, çevre, işgücü uygulamaları ve insan hakları başlıkları altında özellikle **tedarik zincirindeki etkilerin yönetimi** ile ilgili yeni performans göstergeleri eklenmiş. G4'teki tüm performans göstergeleri OECD ve UNGC (BMKİS) gibi BM inisiyatifleriyle bağlantıları kurulmuş ve uyumlu hale getirilmiş. **Yönetim Yaklaşımı Açıklamaları** (Disclosures on Management Approach-DMA's) bölümünde ise şirketlerin, rehberdeki ekonomik, çevresel ve sosyal göstergelerin altında yer alan başlıklardan 'material' olarak tespit ettiklerinin herbiri için, o başlığı şirket için stratejik hale getiren etkilerin neler olduğunu tarif etmesi, bu etkilerini nasıl yönettiğini ve yönetim yaklaşımını değerlendirirken hangi mekanizmaları kullandığını aktarması bekleniyor. Daha önce A, B veya C seviye raporlara (+) olarak yansıyan **dış denetim** konusunda GRI yine bir gereklilik öngörmüyor. Bu konu yine şirketlerin inisiyatifine kalmış bir konu olarak belirtiliyor. G3 ve G3.1'den G4'e geçiş için iki yıllık bir süre öngörülüyor. 31 Aralık 2015 tarihinden sonra yayımlanacak raporların G4'e uygun hazırlanması bekleniyor. 2013 Eylül ayında yapılacak GRI Yönetim Kurulu toplantısında mevcut uygulama seviyelerinin kontrolüne yönelik verilecek hizmetin ne kadar devam edeceğine dair bir karar verilecek. 'Temel' ve 'Kapsamlı' raporlama için bir uygulama seviyesi kontrolü hizmeti verilir verilmeyeceği de henüz belirsiz.

Sürdürülebilir Ekonomi İçin Değişimin Tetikleyicileri

Üç gün boyunca onlarca oturum yapıldı ve maalesef hepsinin detaylarını burada vermek mümkün değil. Fakat tüm konferansın en etkileyici, en gerçekçi ve en somut paneli ka-

panıştan hemen önce yer alan ana oturumdu. Bloomberg Businessweek editörü **Eric Roston** tartışmayı kıvrak zekâsı ve can alıcı sorularıyla müthiş keyifli hale getirdi. Konuşmacıların esprili yaklaşımları da dinleyicilerin tartışmaya odaklanmalarında çok etkili oldu. Panel konuşmacıları **WBSCD Başkanı Peter Bakker, Singapore Exchange Limited Direktörü Jane Diplock, NASDAQ OMX Group Başkan Yardımcısı**

Meyer S. Frucher ve Deloitte Küresel Sürdürülebilirlik Lideri David Pearson'dı.

WBSCD Başkanı Peter Bakker, tüm dünya olarak sistematik bir krizin içinde bulunduğumuzu, hem ekonomik, hem sosyal hem de çevresel sorunlarımızın olduğunu fakat hükümetlerin bu sorunların çözümünde yetersiz kaldıklarını ve dolayısıyla da değişimin liderlerinin iş dünyası olması gerektiğini savun-

Türkiye Bölgesel Sunumu

Konferansın kapanış oturumundan sonra da bazı bölgesel ve eğitim içerikli oturumlara devam edildi. Bunlardan biri de, **Akçansa Genel Müdürü Hakan Gürdal ve Coca-Cola İçecek'ten Atilla Demir Yerlikaya**'nın sunumlarını paylaştığı **Türk İş Dünyasında Sürdürülebilirlik Raporlaması** isimli paneldi. Yöneticiler raporlarında yer verdikleri sürdürülebilirlik çerçevesindeki iyi uygulamalarını aktardılar. Konferansın kapanışının yapılmış olması ve katılımcıların geri dönüş seyahat programları sebebiyle panele katılım oldukça azdı ama Türkiye'den gelen tüm ekip tabii ki oradaydı.

“GRI’ın Yönetim Kurulu Başkanı Herman Mulder’in, kapanış gongunu çalmak için eline aldığı tencere ve kepçe, bir hafta sonra güzel ülkemizde yaşayacaklarımızın habercisi gibiydi”

Kapanış Konuşmaları; Tencere ve Kepçe

Kapanış oturumunun ve hatta tüm konferansın şüphesiz ki en etkileyici konuşmasını, merkezi Chicago’da bulunan Northern Trust’ın KSS’den Sorumlu Başkan Yardımcısı **Connie Lindsey** yaptı. Müthiş özgeçmişine ek olarak, kurumsal sorumluluk, liderlik, kişisel ve profesyonel güçlenme üzerine profesyonel bir konuşmacı olan Lindsey’in ilham verici konuşmasını salondaki diğer katılımcılar gibi nefesimi tutup dinledim.

Kapanış konuşmalarından sonucunu GRI’ın Yönetim Kurulu Başkanı **Herman Mulder** yaptı. “İstedığımız Gelecek’ (Rio +20 UN Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı teması) yeterli değil, ‘İhtiyacımız Olan Gelecek’ için herkes üzerinde düşen görevi yerine getirmek üzere çalışmalıdır” dedi.

Herman Mulder’in, kapanış gongunu çalmak için eline aldığı **tencere ve kepçe**, bir hafta sonra güzel ülkemizde yaşayacaklarımızın habercisi gibiydi.

Taksim-Gezi dönüşünde topladığım enerji ile yazmaya başladığım bu yazı boyunca bir yandan sosyal medyayı takip ettim, bir yandan haberleri... Konsantre olmakta oldukça zorlandım ama umarım konferansın tadını biraz olsun verebilmişimdir. Sürdürülebilir ve özgür yaşam tarzlarıyla renklenmiş yaşanabilir bir dünya için mücadele eden kişi ve kurumların artması dileğiyle... ○

du. Bunu yaparken de iş dünyasının kısa vadeli bakış açısını terk edip, daha uzun vadeli düşünmesinin önemini belirtti. Muhasebe oyununun kurallarının değiştiğini ve artık **sermayenin de finansal, sosyal ve doğal** olarak üç başlık altında değerlendirilmesi gerektiğini, **gerçek maliyet** ve **gerçek değer**in ancak bu şekilde belirlenebileceğini söyledi.

Mayıs ayı başında Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası’nın (EBRD) İstanbul Kongre Merkezi’nde düzenlediği “Uluslararası Finans Merkezi Olarak İstanbul” başlıklı panelde de konuşmacı olan, NASDAQ OMX Group Başkan Yardımcısı Meyer Sandy Frucher, “**İkna olmuş kişilerle konuşmak eğlencelidir** ama inandıklarımızı anlatırken üç tip davranış şekli ile karşı karşıya ka-

labiliriz: İkna olmuş, şüpheli ve muhalif kişiler. Belki hiçbir suretle ikna edemeyeceğimiz kişilerle karşılaşacağız ama kendi etki alanımızdaki kişilere ulaşmak için ne gerekiyorsa yapmalıyız’ diyerek iş dünyasının politik görüşleri dahi etkileme gücü olduğunu vurguladı. ‘Yapacaktık ve yapabiliydik’ söylemlerini bırakmalı ve artık bir şeyler yapmalıyız’ diyerek sözlerini tamamladı.

Oturum sonuna doğru tamamlanan ankette “**Sürdürülebilir küresel ekonomiye geçişin lideri kim olacak?**” sorusuna gelen yanıtlarda ilk sırada açık ara “İş Dünyası”, ikinci sırada ise “Hükümetler” yer aldı. Bu da bir anlamda salonda katılımcıların büyük çoğunluğunun bu konuda iş dünyasına büyük görev düştüğünü düşündüğünü gösterdi.

50
YIL
TÜRKİYE FOTOGRAF MERKEZİ

GfK

GfK Türkiye Fotoğraf Yarışması 2013

TEMA

YOLCULUK

Son Katılım: 13 Eylül 2013

Katılım için: <http://e-gfkturkiye.com/foto/>

BİRİNCİ : NIKON D5200 DSLR PROFESYONEL FOTOĞRAF MAKİNESİ

İKİNCİ : SONY XPERIA SP AKILLI TELEFON

ÜÇÜNCÜ : MEDIA MARKT 1000₺ HEDİYE ÇEKİ

Tüm Kazananlara 1 Yıllık Photo World Dergisi Aboneliği

JÜRİ ÜYELERİ

Prof. Nihal Kafalı / Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv. Fotoğraf Bölümü Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Çetin Ergand / Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv. Fotoğraf Bölümü Öğretim Üyesi

Zeynep Boneval Atılgan / Hepsi Hikaye / www.yolculukterapi.com

Muammer Yanmaz / Fotoğraf Sanatçısı

BAŞVURU VE KATILIM KOŞULLARI

Başvurular <http://e-gfkturkiye.com/foto/> web adresine yapılacaktır. Başvuran kişi kurumsal e-posta adresi ile kayıt olarak ve zorunlu bölümleri doldurarak fotoğraflarını yükleyebilir. Her katılımcı en fazla 2 fotoğraf ile başvurabilir. Fotoğraflar jpeg/jpg uzantılı ve boyut olarak 1MB ile 5 MB aralığında olmalıdır. Yarışma tüm iş dünyasına açıktır, tüm çalışanlar katılabilir. GfK Türkiye yarışma koşullarını gerekli gördüğünde değiştirme hakkını saklı tutar.

Daha fazla bilgi için: www.gfkturkiye.com

ÖDÜL SPONSORLARIMIZ

Nikon

KARFÖ
KARACASULU
300 Yıllık A.Ş.

XPERIA
Sony Smartphone

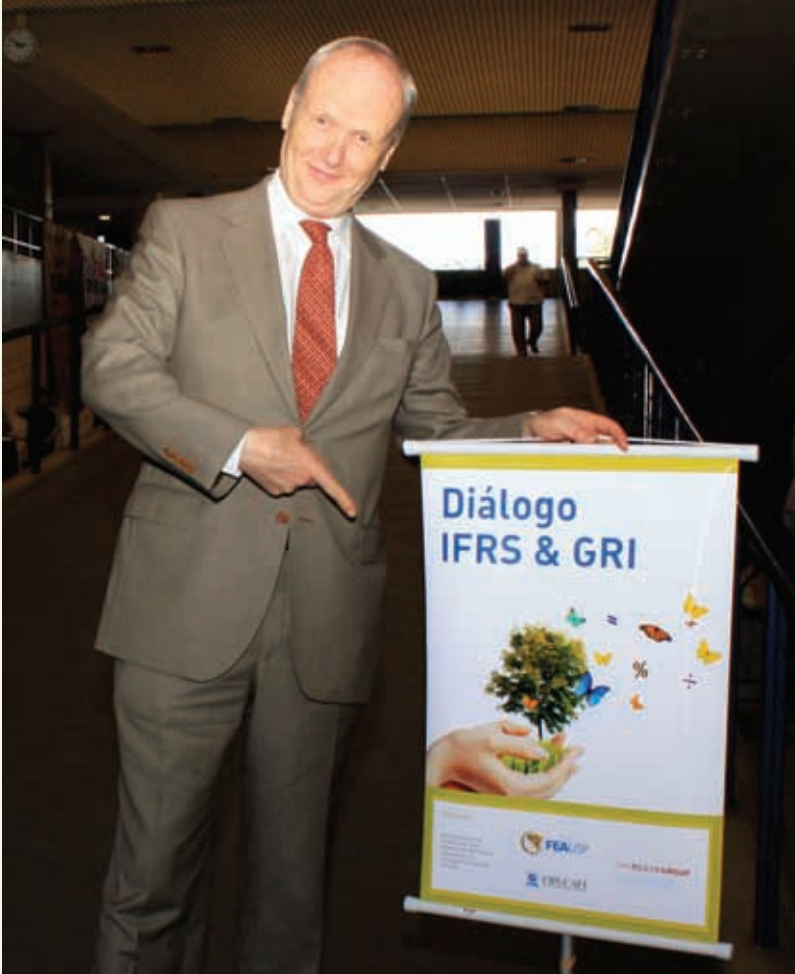
MediaMarkt

PhotoWorld
FOTOĞRAF MERKEZİ

Sürdürülebilirlik Raporlaması Devrimi

Sürdürülebilirlik raporlaması çok yol katetti ama bu bize yetmez. Küresel Raporlama Girişimi'nin (GRI) başkanı Ernst Ligteringen, Guardian Sustainable Business Blog'daki yazısında, yeni G4 raporlama çerçevesinin sürdürülebilir bir ekonomi yaratacağını ifade ediyor ve ekliyor: "Onay kutucuklarına işaret atılarak yapılan raporlama günleri artık bitti." Duyduk duymadık demeyin...

 Ümit ŞENSOY

Vatandaşların, tüketicilerin ve yatırımcıların, bir kurumun çevre, ekonomi ve toplum üzerindeki etkisi hakkında hiçbir bilgisi olmadığı bir dünya düşünün. Bir şirketin çevresel ayakzinden, insan hakları kaydından, tedarik zincirlerinden veya cinsiyet eşitliği taahhüdünden tamamen bihaber olduğumuzu hayal edin. Şeffaflığın ve hesap verebilir olmanın gereksiz ayrıntılar olarak görüldüğü bir dünya düşünün. Kısacası, tek bildiğimiz şeyin hiçbir şey bilmediğimiz olduğu bir dünya hayal edin.

İçinde yaşadığımız internet sonrası dünyada ve mali kriz sonrası dönemde, böyle bir ortam hayal etmek neredeyse imkânsız. Ama şirketlerin çevre, ekonomi ve toplum üzerindeki etkilerinin raporlanması kısa zaman öncesine kadar sadece bir fikirden ibaretti. 20 yıl önce, Küresel Raporlama Girişimi (GRI) yoktu ve hiçbir şirket sürdürülebilirlik raporu yayımlamıyordu. Bundan 10 yıl sonra ilk öncüler ortaya çıktı. Beş yıl öncesinde bile, dünyanın en büyük şirketlerinin liderleriyle görüştüğümde konuyu kavrayış seviyelerinin en iyimser tabirle "karışık" olduğu söylenebilirdi.

Durum şimdi değişti. O zamanlara dönmek artık düşünülemez bile ve durumun böyle olması sürdürülebilirlik raporlamasının çok kısa sürede ne kadar yol katettiğini gösteriyor. Dünyanın en büyük şirketlerinin yüzde 80'ini içeren 4000'den fazla kurum GRI kılavuzlarını kullanarak sürdürülebilirlik performansını ve etkilerini raporluyor.

Dünyanın dört bir yanından 1500'den fazla fikir lideri ve uygulayıcı, sürdürülebilirlik ve raporlama üzerine düzenlenen GRI'nın Küresel Konferansı için Amsterdam'da bir araya geldi. Bu arada, sadece iş dünyası için değil, yatırımcılar, hükümetler ve sivil toplum dahil olmak üzere çok çeşitli aktörler için de şeffaflık ihtiyacının gündemin ilk sırasında geldiği oldukça açık. Ama hâlâ gidecek çok yol var. Bu nedenle soru artık "raporlamalı mıyız" değil, "piyasaları ve ana paydaşları daha iyi bilgilendirmek için nasıl daha fazla raportör edenebilir

ve GRI ilkelerini kullanarak nasıl daha iyi raporlayabiliriz” olmalıdır.

Öncelikle, **iyi bir rapor nasıl olur?** Elbette, güvenilir, sağlam, doğru ve daha pek çok sığata sahip olmalıdır ama esas unsur **amacına uygun ve stratejik** olmasıdır. Bu, doğru insanlar için doğru bilgileri içermesi anlamına gelir. Geçen ay **Bangladeş** giysi fabrikasındaki trajik kayıp, sürdürülebilirlik raporlarında çalışma koşulları hakkında özel durum açıklamasına yer verilmesinin ne kadar önemli olduğunu ortaya koyuyor. Bir sürdürülebilirlik raporunda bu bilginin yayınlanması, sürecin başı ve sonu olmamalıdır. **Raporlama bir yolculuktur** ve bu da değişimi üretim bölümünden yönetim kurulunun toplantı odasına kadar, kurumun her tarafında başlatmak demektir.

Daha fazla raportör olması GRI'nin en önemli önceliklerinden biri olmaya devam edecek. Yalnız ve birlikte hareket eden devletler, menkul kıymetler borsasıyla beraber, değişimin dinamiklerini oluşturuyor. **Danimarka, Fransa ve Hindistan** hükümetleri ile **Brezilya, Güney Afrika ve Çin borsaları** tarafından benimsenen “**raporla veya açıkla**” yaklaşımı, politika yapımcılar tarafından atılan basit ama son derece etkili bir adım oldu. Şirketler sürdürülebilirlik raporları yayınlamak veya yayınlamamayı seçerlerse bunun nedenini açıklamak zorundalar.

Avrupa Komisyonu'nun, AB içindeki büyük şirketlerin yıllık raporlama döngülerine sürdürülebilirlik bilgilerini de dahil etmeleri yönünde geçtiğimiz ay verdiği teklifi son derece olumlu bir gelişmedir ve gelecek için iyiye işarettir.

Daha iyi raporlama yapılıması daha fazla raportör olması kadar önemli. Pek çok kişi yeşil göz boyama (**greenwash**) hakkında endişeli ve ben de bu insanlardan biriyim. Herhangi bir alanda, örneğin devlette, şeffaflıkla ilgili bir sorun olduğunda buna verilen karşılık **şeffaflığı ve hesap verebilir** olmayı ortadan kaldırmak değildir. Bunun yerine, daha fazla ve daha iyi şeffaflık uygulanması istenir. Kurumsal sektör için de bu farklı değil.

Bugün GRI'nin küresel sürdürülebilirlik konferansında kullanıma sürülen dördün-

cü nesil GRI kılavuzları, yani **G4**, sürdürülebilirlik raporlamasını çeşitli önemli açılardan yönlendirecek. Bunların dayandığı ilke, **önceliklendirme (materiality)** üzerine daha fazla odaklanması ve bunun sonucunda da daha odaklanmış sürdürülebilirlik raporları ortaya çıkmasıdır. Daha odaklı raporlar da istenmeyen etkilerin kamufle edilmesi veya gözden kaçırılması olasılığını azaltacaktır.

Önceliklendirmeyi daha iyi başaran raporlar, aynı zamanda bir şirketin gerçekten ne kadar sürdürülebilir olduğuna dair daha kapsamlı bir üçboyutlu resim sunarken, piyasaların ve yatırımcıların süreç içinde daha doğru ve kıyaslanabilir sürdürülebilirlik bilgileri edinme taleplerine de cevap verecek. Piyasalar, yatırımcılar ve diğer paydaşlar karşılaştırma yapmak ve sektör çapında analizler gerçekleştirmek istiyor. Ama bugüne dek şirketlerin sürdürülebilirlik performansı ve etkileri üzerine, kritik küttele kıyaslanabilir veri bulunmuyordu.

Sürdürülebilirlik raporlaması olduğu yerde kalmaz ve raportörlerin, kullanıcıların, yatırımcıların ve diğer paydaşların ihtiyaçları yönünde evrilmek zorundadır. GRI, radikal bir vizyona sahip: **Sürdürülebilir bir küresel ekonomi**. Onay kutucuklarına işaret atılarak yapılan raporlama günleri artık bitti. Raporlama devrimindeki bir sonraki evre ve sürdürülebilir raporlamada yayınlanmış uygulama G4'tür. ○

Bangladeşli askerler geçtiğimiz ay çöken bir giysi fabrikasında hayatını kaybeden 1.127 kişi için yapılan dua törenini izliyor. Bu olay, çalışma şartlarının sürdürülebilirlik raporlarında ele alınmasının önemini vurguluyor.

GRI G4 “Paydaş Beklentilerini Kararlarınıza Dahil Edin” Diyor!

GRI 2013 Konferansı Network Partneri CSR Consulting Turkey’in Yönetici Ortağı Özlem Çevik Koper, GRI 2013’te lansmanı yapılan G4 raporlama sistemini EKOIQ için değerlendirdi. “G4’le sürdürülebilirlik raporları daha odaklı, güvenilir ve kolay okunur olacak” diyen Koper ekliyor: “Gelecek nesil olarak algılanan ‘entegre’ (finansal ve sürdürülebilirlik) raporlama sürecine daha da yaklaştık”.

 Özlem ÇEVİK KOPER, ozlem@csrconsulting.nl

GRI Sürdürülebilirlik Raporlaması İlkelerinin yeni sürümü G4, şirketinizin ana faaliyet konusu ne ise onunla birebir ilgili sürdürülebilirlik temalarını stratejik bir yaklaşımla tespit etmenizi bekliyor. Bu temaları **masa başında değil**, kilit paydaşların beklentilerini bizzat dinleyerek belirlemeniz isteniyor. Bu da dolayısıyla, raporda sürdürülebilirlik başlığı altında yer alabilecek tüm bilgilere yer vermek yerine, ana mesajı odaklanmayı beraberinde getiriyor. Bir başka deyişle GRI ve pek çok paydaş artık laf kalabalığı yapmayan, kısa ve öz ve sadece kritik konulara odaklanmış raporlar talep ediyorlar. GRI G4’in en önemli özelliklerinden biri, finansal raporlamada olduğu gibi sadece öncelikli ve önemli (material) konulara yer veren raporları “zorunluluk” haline getiriyor olması. Sistematik yaklaşımla rapor üretenler bilirler, “**önceliklendirme**” GRI için yeni bir kavram değil, ancak G4 ile artık raporlamanın “ön koşulu” olacak diyebiliriz.

Bu yaklaşım ilk bakışta kurumlara neyi raporlayacakları konusunda aşırı serbesti tanıyor gibi algılanabilir. Ancak iyi ve kötü raporu birbirinden ayırabilen okuyucu sayısının giderek arttığını göz önüne alırsak, G4 sayesinde zamanla, **reklam broşürü izlenimi veren raporların** yerini iyi düşünülerek ve paydaş diyalogu sonucunda hazırlanmış, güven uyandıran, şeffaf ve bilgilendirici yayınların alacağını ummak yanlış olmaz.

Sürdürülebilirlik raporlamasında önceliklendirme ve paydaş katılımı kavramlarına bir örnek verelim: HES santral faaliyetiniz var ve bunun çevre ve sosyal yaşam üzerindeki etkileri söz konusu. Raporunuzda biyo-çeşitlilik üzerindeki etkiniz, iklim değişikliği yönetimi, yöre halkı ile kurduğunuz diyalogu ve bu konuları nasıl yönettiğinizi anlatmanız beklenmektedir. Raporunuzda bu konular yerine sadece kaç ağaç fidanı diktiğinizden bahsederseniz kamuoyunu çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği ciddiye aldığınıza inandırmanız biraz zor olacaktır.

“+” Kaldırılması Olumlu

GRI A, B, C uygulama seviyelerinin ve bağımsız denetim için rapora verilen artının “+” kaldırılması olumlu gelişmeler. Okul karnesini çağrıştıran A, B, C uygulama seviyesi sistemi, yeknesak şekilde denetlenmediği için raporlayan kurumlar arasında haksız rekabete sebep olabiliyor. Başka bir deyişle her A seviyesi rapor, gerçekten A seviyesinde olması gereken özellikleri taşımayabiliyor. G4’te bunun yerine **“GRI uyarınca”** ibaresi kullanılacak ve raporlar **“temel”** ve **“kapsamlı”** şeklinde sınıflandırılacak. Bu iki kategori arasındaki en önemli fark ise G4’teki “kurumsal yönetim” ve “strateji” temaları ile ilgili verilen bilgiler olacak.

Ayrıca bağımsız denetimden geçmiş raporlara verilen artı “+” artık uy-

“Artık sadece fabrika duvarları içinde değil, tedarik zincirinin çevresel etkileri, çalışma koşulları, insan hakları gibi konulardaki performans da raporda yer vermek gerekiyor”

glumadan kalkıyor. Bunun yerine GRI endeksi tablosunda bir dış denetim sütunu açılacak, eğer rapordaki bir veri denetlenmiş ise onunla ilgili GRI göstergesinin yanına açıklama yapılacak. Böylece okuyucu raporda tam olarak hangi bilgi ve verinin bağımsız dış denetimden geçtiğini kolaylıkla takip edebilecek. Bu uygulamanın sonuçlarını hep birlikte göreceğiz ancak ilk etapta ülkemizde sürdürülebilirlik raporu denetimi yapan kuruluşların G4 denetimi için kapasite geliştirmeleri gerekecek ki bu da biraz zaman alabilir.

Telaşa Gerek Yok: Zaman Var

31 Aralık 2015’ten sonra hazırlanacak raporların GRI G4’uyumlu olması gerekiyor. O nedenle telaşa gerek yok. Halihazırda G3 veya G3.1’e göre rapor üreten kurumların G4’e adapte olmaları için zamanları var. GRI, ilk kez rapor hazırlayacak kurumlara G4’ü baz almalarını salık veriyor. Ancak G4 kolay bir süreç değil. Kurumun üst yönetim kadrolarının konuyu iyi anlaması, raporda yer alacak öncelikli konulara stratejik şekilde yaklaşması ve yapılacak detaylı ön hazırlıklarda ihtiyaç duyulacak kapasitenin oluşması için maddi ve manevi desteği vermesi gerekecek. Aksi takdirde G4’e uyumlu ve nitelikli raporlama önceki versiyonlara göre daha zor olacak.

Tedarik zincirinin performansını rapora dahil etmek pek çok kurumu zorlayabilir.

G4’ün getirdiği bir başka önemli değişiklik, sadece fabrika duvarları içinde (direkt) değil, tedarik zincirinin (indirekt) çevresel etkileri, çalışma koşulları, insan hakları gibi konulardaki performansına da raporda yer verme gereği. Eğer ürün ve hizmet tedarik zincirinde en önemli çevresel ve sosyal riskleri satınalma süreçlerinizde iyi yönetiyor ve denetliyorsanız bunu raporlamanız da kolay olacaktır. Zaten **ihtiyatlı risk yönetimi** anlayışı da bunu gerektirmektedir.

GRI G4 ile sürdürülebilirlik raporlarının daha stratejik, odaklı, güvenilir ve kolay okunur olmasını bekliyoruz.

Yeni nesil sürdürülebilirlik raporlarında “önceliklendirme” ve “paydaş diyalogu” daha da önem kazanacağı için kurumlar raporlamaya daha stratejik yaklaşacaktır. Böyle bir sürdürülebilirlik raporu daha odaklı, güvenilir ve kolay okunur olacak ve bu sayede gelecek nesil olarak algılanan “entegre” (finansal ve sürdürülebilirlik) raporlama sürecine daha da yaklaşmış olacaktır.

Özetle G4’ün ileride paydaş katılımı odaklı stratejik bir sürecin “sonuç belgesi” olan raporlarda ve kurumsallaşma süreçlerinde güçlü bir katalizör etkisi olacağını düşünüyoruz.

CSR Raporlaması ve Türkiye'nin Liderleri

GRI 2013 Konferansı'na takip eden oldukça kalabalık bir gazeteci-blogger de vardı. Onlardan biri de Hollandalı blogger Menno Kuiper'dı. www.mvoplossingen.nl/ adresinde sürdürülebilirlik raporlaması konusunda yazılar yayınlayan Kuiper'in Konferansın Türkiye oturumlarını değerlendiren yazısını sizlerle paylaşıyoruz.

Yazılarımı takip edenler, "tanışma" sürecinin önemini ısrarla vurguladığını bilirler. CSR raporlamasına başlayan birçok şirket, okuyucularının kendilerinin kim olduğunu, hangi pazarda çalıştıklarını, hangi ürün veya hizmeti sunduklarını bilmelerini beklerler. Meselenin özüne gelmeden önce, okuyucularınıza kim olduğunu anlatın. Bu yazımda, GRI 2013 Konferansında Türkiye bölgesel oturumunda, iki CSR Raporlama lideri Coca-Cola İçecek ve Akçansa'dan öğrendiğim bazı bilgileri sizlerle paylaşmak istiyorum.

Coca-Cola İçecek CSR Raporu

Coca-Cola İçecek (CCI), 2008 yılında C Seviyesinden CSR Raporlamasına başlayan ilk Türk şirketi. Dört yıl sonra, GRI onaylı A+ Rapor hazırlamayı başarmış. Bu da CCI'nin CSR Raporlamasındaki tartışmasız liderliğini kanıtıyor. Ancak ne yazık ki G4, CCI'nin en yüksek basamağa tırmanmayı başardığı seviye uygulamasına son verdi. Kurumun temsilcisi Atilla Yerlikaya'ya, G4 ile birlikte A+ yolunun kapandığını yönetim kuruluna açıklama konusunda nasıl bir sorunla yüzyüze kaldığını açık bir şekilde sordum. Yerlikaya, "Evet G4 ve özellikle de raporlama seviyelerinin kaldırılması, hazmetmek zorunda olduğumuz bir yenilik. Ve evet, bunu yöneticilerimize anlatmak da epey zor olacak. Ancak zorluklar, yeni fırsatlara yol açar" diyor. Akıllı ve iyimser bir arkadaş Yerlikaya! CCI, çok açık bir biçimde hangi konuların raporlama açısından önem taşıdığının farkında. 18 ayrı grup sosyal paydaşla çalışmışlar. Sonuç olarak da, dürüst bir şekilde şu taahhütlerde bulunmuşlar: Çevre: Paketleme, su ve enerji kullanımımızı azaltarak, karbon ve su ayak izimizi minimize edeceğiz.

Pazar: Tutarlı bir şekilde en yüksek kalitede ve gıda güvenliğine uyumlu içecekler üreteceğiz.

İşyeri: İnsan haklarına saygılı ve işyeri haklarına tam olarak uyumlu, güvenli bir çalışma alanı sağlayacağız.

Topluluk: Çalışan gönüllülüğünü destekleyerek ve kurumsal katılım sağlayarak yaşadığımız yerel topluluklarda fark yaratacağız.

CCI'nin İkilemleri Yönetme Yöntemi

Benim görüşüme göre en etkileyici yan, CCI'nin ikilemlere yönelik vizyonu. Yerlikaya, "ikilemlerinizi sonsuza kadar gizleyemezsiniz" diyor: "Dolayısıyla onları anlamalı ve okuyucularınıza paylaşmalısınız". Bu oldukça yeni bir bakış açısı ancak CSR Raporlarında tek bir ikilem bulamadım. Bu, biraz hayal kırıklığı oldu.

Sorumlu Reklamcılık

CCI, ayrıca pazarlama yaklaşımında da liderlik gösteriyor. "CCI'da, biz çocuklarının yeme alışkanlıkları konusunda kararları ebeveynlerinin almaları gerektiğine inanıyoruz. Dolayısıyla, 12 yaşın altındaki çocuklara yönelik reklam veya pazarlama çalışmaları yapmıyoruz. 2010-2011 akademik yılından itibaren ilkökul çocuklarına yönelik gazli içecek aktif satış operasyonları yapmıyoruz."

Akçansa CSR Raporu

Heidelberg Cement Group'la birlikte faaliyet gösteren dev bir firma Akçansa ve Hollanda'da aklımızın ucundan geçmeyecek miktarlarda çimento üretiyor. Bu endüstri kolu, hem kaynaklar hem de enerjiye devasa ihtiyacıyla biliniyor. Aşağıdaki grafik, tedarik zincirlerindeki etkiyi gösteriyor.

Toplumsal Sözleşme Olarak CSR Raporlaması

Firmanın Genel Müdürü **Hakan Gürdal**, CSR raporlamalarına başlamalarının, şirketi yönetme yöntemlerini baştan aşağı değiştirdiğini anlatıyor bize. Eskiden sadece kısa dönemli para akışıyla ilgili konularla ilgilenirmiş. Raporlamaya başlamaları ona, 10 yıldan bu yana yeni bir yönelim kazandırmış: "Raporumuz, davranışlarımız konusunda toplumsal bir taahhüt olarak kabul edilmeli". Bana göre, Gürdal'ın söyledikleri daha da öteye gidiyor: Bir toplumsal sözleşme olarak Sürdürülebilirlik Raporlaması.

Akıllı Ekonomilere Yolculuk

Sürdürülebilirliğe odaklanma, onları akıllı ekonomiler yoluna götürüyor. Dolayısıyla da çok miktarda para ve kaynağa. Türkiye, enerji arzı konusunda büyük çapta dışa bağımlı bir ülke. Bu durum, akıllı ekonomilere olan dikkati artırıyor:

Kamyon sürücülerine daha iyi sevkیات rotaları
Hızı düşürmek için kamyon sürücülerine teşvikler verme
Bu akıllı ekonomilerin yardımıyla tasarruf edilecek paranın, CSR raporlamasına yönelik dikkat ve kabulü artıracığını düşünüyorum.

Endüstriyel Liderlik

Akçansa'nın, edindiği bilgiyi rakiplerine aktarma isteği beni gerçekten şaşırttı. Rekabet avantajlarını korumak yerine Akçansa, best practice'lerini paylaşmak istiyor. İşte bu gerçek liderliktir...

Prof. M. Levent KURNAZ
Boğaziçi Üniversitesi
Fizik Bölümü
mlkurnaz@gmail.com

Bize Park Gerek!

Seçilmiş temsilcilerin, hizmetlerin yerine getirilmesi hususunda halka danışmaya gitmesinin ne derece gerekli olduğuna değinmeden, gündemimizde olan çevresel üç ana anlaşmazlık üzerinde durmaya çalışacağım.

Öncelikle, ağaç en temel karbon yutağıdır. Yani, biz termik santrallerimizle, arabalarımızla, kombilerimizle havaya karbondioksit saçarken ormanlar bu karbondioksitin atmosferden geri emilip toprağa geri dönmesine yardımcı oluyor. Sırf bu noktadan bakmak bile çevreye verdiğimiz zararın bir kısmını azaltmak için var olan ağaçları azaltmak yerine artırmanın gereğini göstermeye yeterli.

Bu sebeple bir yerdeki ağaçların kesilmesine karşılık olarak bir başka yere ağaç dikilmesine geldiğinde iklim açısından nötr kalmamız gerekiyor. Yani Taksim Gezi Parkı'ndaki ağaçları kesip bunun yerine Karadeniz kıyısında ek 10 bin ağaç dikmek

iklim açısından kaybettiklerimizin diyeti olarak görülüp kabul edilebilir. Ancak, şehir içindeki bir parkı yok edip onun yerine beton bir yapılaşmaya gitmek şehrin ısı adası özelliğini kötüye götürerek şehirde hem yaz hem de kış sıcaklıklarının artmasına neden olacaktır. Sırf bu sebep bile şehir içindeki tüm yeşil alanları oldukları gibi korumamız için yeterli bir sebeptir.

Londra geçtiğimiz günlerde **Heathrow Havaalanı**'nın genişletilmesini görüştü. Uzun süren tartışmalar sonunda uzun vadede havayolu

“Şehir içindeki bir parkı yok edip onun yerine beton bir yapılaşmaya gitmek şehrin ısı adası özelliğini kötüye götürerek şehirde hem yaz hem de kış sıcaklıklarının artmasına neden olacaktır”

taşımacılığının iklim değişikliği ve yakıt fiyatlarındaki artışa bağlı olarak azalmaya başlayacağı düşünülerek havaalanının büyütülmesine karar verildi. Aynı günlerde İstanbul'un kuzeyinde üçüncü bir havaalanı yapılmasına karar verilerek çalışmalara başlandı. Bu kararın inşaat sektörüne faydası tartışılmaz ama öncelikle bu inşaat sırasında kesilecek iki milyondan fazla ağacın, sonra da inşaat sırasında kullanılacak tonlarca çimento üretiminden kaynaklı karbondioksitin iklime yapacağı etki yadsınmaz. Bunun önümüzdeki birkaç sene için ekonomimize katkısı olabilir ama İstanbul'un iklimini ve tatlı su kaynaklarını uzun vadede kötü etkileyeceği neredeyse kesindir.

Benzer şekilde İstanbul'un trafik sorununun çözümü, toplu taşımının kalitesinin artırılması ve özendirilmesi dururken üçüncü köprü ve çevre yolu yapımı ile binlerce ağaç kesilmesini çevreci bir çözüm olarak görmek mümkün değildir. İstanbul'un kuzey kesimi şehrin yaşanılır olmaktan çıkmasını engelleyen son desteklerdir. Burada bir çevre yolu ve havaalanı yapmak gereksiz olmasının yanında İstanbul'u uzun vadede yaşanmaz hale getirecektir.

Biliyorum hepimiz saatlerimizi köprü trafiğinde geçiriyoruz ve bunun azalması için neredeyse her şeyi yapmaya hazırız. Ama madem her şeyi yapmaya hazırız, bunun yolu üçüncü köprüye “evet” demektense **toplu taşımaya “evet” demekten** geçiyor.

Dragon Rouge Başkanı
Dorothy Mackenzie:

“Başarı Ölçütü Artık Sadece Kâr Değil”

1984 yılından beri marka yönetimi alanında faaliyet gösteren küresel bir tasarım ve inovasyon kuruluşu olan Dragon Rouge’un Başkanı Dorothy Mackenzie, 16-17 Mayıs 2013’te gerçekleştirilen Sürdürülebilir Markalar Konferansı için İstanbul’daydı. Sürdürülebilir Markalar Küresel Platformu kurucusu KoAnn Vikoren Skrzyniarz’ın, tanıtım metninde uluslararası markalara devrimi başlatma çağrısında bulunduğu Konferans’ta Mackenzie’ye, sürdürülebilirlik geleceğinde markaların rolünü sorduk.

 Balkan TALU

 Özgür GÜVENÇ

Danışmanlık süreçlerinde, şirketlerin sürdürülebilirliği gündemlerine almalarına nasıl ikna ediyorsunuz?

Sürdürülebilirlik daha önce teknik bir kavram ya da kamusal denetime ait adımlar olarak görüldü. İşin markalar ve pazarlamayla ilgili ayağını ise sadece son iki yıldır konuşuyoruz. Bizim bu noktadaki katkımız tüketiciler nezdinde markaların neler yapıp neler yapmadığına dair bir duyarlılık oluşturmak ve şirketlerin güncel sorunlara yönelik yaklaşımlarını ölçmek. Sonuçta tüketiciler de bu dünya için doğru olanı yapmak istiyorlar ve markaların da bu konuda kendilerine yardımcı olmalarını umuyorlar.

Ama bir yandan da fiyat konusu hâlâ belirleyici olabiliyor. Sizce tüketicilerin sürdürülebilirlik konusundaki bilinç düzeyi ne durumda?

Belki tüketici "illa yeşil ürün almalıyım" diye düşünmüyor ama kendilerini kötü hissettirecek bir şey de almak istemiyorlar. Ben gene de bu noktada bütün yükü tüketicilere yüklemenin yanlış olduğunu düşünüyorum. Üreticiler de, herkesin ekonomik olarak erişebileceği sürdürülebilir ürünler yapmakla yükümlüler. Eninde sonunda bunun bir yolunu bulmalılar.

Sizler Dragon Rouge bünyesinde işbirliği köprüleri de oluşturmaya çalışıyorsunuz. STK'lar ve kamu kuruluşları şirketlerle işbirliğine ne kadar açıklar?

Geçmişte olduklarından çok daha fazla açıklar. Eskiden bu konularda özellikle STK'lar çok daha şüpheliydi. Şimdi STK'larla şirketler aynı ortak amaç etrafında buluşabiliyorlar. Çözüm odaklı çalışabiliyorlar. Öte yandan STK'ların hâlâ farkındalık oluşturmaya alakalı olarak çok ciddi bir işlevleri var. Bu arada özellikle şirketleri faaliyetleri konu-

"Body Shop gibi başından beri bu kıstasları gözeten şirketler var ama birçoğu da sürdürülebilirliği yeni yeni keşfediyor"

sundaki sorgulama misyonları da devam ediyor.

Sunumunuzda sürdürülebilir marka olmanın beş tane kriterinden bahsettiniz. İlki Entegrasyon. Şirketler sürdürülebilirliği bünyelerine ne kadar entegre edebiliyorlar? Patagonia gibi, Body Shop gibi

başından beri bu kıstasları gözeten şirketler var ama birçoğu da sürdürülebilirliği yeni yeni keşfediyor. Burada markalar neyi hedefler sorusu tekrar gündeme geliyor. Bu noktada şirketler yeni markalarını kurgularken, lansmanını yaparken, bu noktada sürdürülebilirlik bağlamında, hangi taahhütlerini yerine getirebileceklerini düşünmeleri gerekiyor. İkinci adım olarak da bu markaların genel tüketiciye nasıl ulaşabileceğini çözebilmeleri lazım.

İkinci kıstası "Merak" olarak koymuşsunuz. Sizce şirketlerde üst düzey yöneticiler çalışanlarının sürdürülebilirlik heyecanını paylaşıyor mu? Aynı soru tersten de geçerli.

CEO'lar sürdürülebilirliğin ne olduğunu ara birimdeki çalışanlardan daha iyi algılayabiliyorlar. Öte yandan orta ve uzun vadede çok fazla şey değiştirmeleri gerektiği için de

korkuyorlar. Ama esas iyi fikirler, orta kademedeki daha çok genç kuşak CEO'lardan çıkıyor.

Sunumunuzda dillendirdiğiniz "Zarif" ve "Klas" kriterlerini birleştireceğim izninizle. Sizce sürdürülebilirlik adımlarını atmaya uğraşan kuruluşlar yeterince yaratıcı mı?

Bu çok iyi bir soru. Biz küresel bazda çok ciddi bir sorunla uğraşıyoruz ve bu sorunlara çözüm üretmek için yaratıcılığımızı yeterince kullanmıyoruz çünkü değişimi katarabilmek için köklü bir zihniyet değişimine ihtiyaç var. Bu noktada teknolojinin olanaklarını da yeterince etkin kullanabildiğimizden şüpheliyim. Teknolojiyi çok daha fazla değişime hizmet edebilecek hale getirebiliriz.

Son olarak "Başarı" ve "Zenginlik" hangi kalemleri kapsıyor? Ortaya çıkacak olan refah pastasından kimler pay alacak sizce?

Kurumlar sürdürülebilirlik alanında hedeflerine ulaştığı zaman ortaya çıkan refahtan herkes payını alabilir. Tabii burada başarı kelimesini tekrar tanımlamak gerekir. Başarı sadece firmanın ne kadar satış yaptığı ya da elde ettiğiniz kâr bilançosu değil artık. Çevre için faydalı ne yapıyorsunuz? Toplum için faydalı ne yapıyorsunuz? Çalışanlarınız için faydalı ne iş yapıyorsunuz? Esas soru bu.

Kategorizasyonunuda son kriter "Refah". Peki, biz yakın zamanda konvansiyel fiyatta sürdürülebilir ürünler göreceğ miyiz?

Evet, insanların ekonomik olarak karşılayabilecekleri kaliteli ve sürdürülebilir bir hayat yaşayabilmelerini sağlamak hepimizin görevi. En yoksullar bile temel ihtiyaçlarını sürdürülebilir yollarla karşılayabilmeli. Şu anda karşı karşıya olduğumuz en büyük meydan okuma da bu zaten. ○

“Yola Değer Katmaya Çalışıyoruz”

Son 50 yılda ikiye katlanarak 7 milyar barajını geçen dünya nüfusunun 2050’de 12 milyara ulaşması bekleniyor. 2030 yılında ise toplam nüfusun yüzde 60’ının şehirlerde yaşayacağı öngörülüyor. Peki, şehirci ve şehirlerarası yollarda bu trafiği nasıl yöneteceksiniz? Gündemdeki en önemli sorulardan biri de bu. Uzun yıllardır trafik sıkışıklığı sorununa karşı akıllı çözümler geliştirmeye çalışan Siemens dünya üzerinde, aralarında Berlin ve Londra gibi büyük metropollerin de olduğu 900 şehirde 1000’in üzerinde Akıllı Ulaşım Sistemi projesini hayata geçirdi. Güncel akıllı sistemlerini Intertraffic İstanbul 2013 fuarında tanıtan Siemens Altyapı ve Şehirler Sektörü Ulaşım ve Lojistik Birimi’nin İş Birimi Yöneticisi Barış Saraç’la CNR EXPO’da bir araya geldik.

Balkan TALU

Volkan MERT

Siz Siemens olarak bu trafik kontrol sistemlerini Türkiye bazında da kuruyorsunuz. Kurduğunuz otomasyon sistemlerinin sürdürülebilirliğe katkısı ne düzeyde?

Biz Siemens'in Altyapı ve Şehirler Sektörü'nün altında Ulaşım ve Lojistik Birimi'nde çalışıyoruz. Biz ulaşımı iki ana ekseninde ele alıyoruz. İlki demir tekerlekli ulaşım. Diğeri de plastik tekerlekli ulaşım. Ben plastik tekerlekli ulaşım birimindeyim. O da ikiye ayrılıyor, biliyorsunuz. Şehir içi ulaşım ve şehirlerarası ulaşım. Şehir içi trafiğinde belli algoritmalar dahilinde ölçümler yapılıyor. Ondan sonra belli otomasyon yazılımları vasıtasıyla çözümler üretiyoruz. Şehirlerarası yollarda ise otoyollar, tüneller ve köprülerle işteğal ediyoruz. Otoyollarla ilgili **Ulaştırma Bakanlığı** ve **Karayolları Genel Müdürlüğü**'nün çok ciddi yatırımları var. Tünellerin de yakıt tasarrufunun yanı sıra çevresel etki anlamında da çok pozitif katkıları var. Köprülerin de güvenlik sistemleri ve elektrik sistemlerini kuruyoruz. Peki, İstanbul gibi trafik sorunu olan bir yerde nasıl uygulamaya geçireceksiniz? Ben buraya karşıdan geldim. Evden 10 dakika geç çıktım. Bu bana bir yarım saate mal oldu. Normalde yol durumuna belli aplikasyonların yardımıyla bakabiliyorsunuz. Bizim Siemens olarak yaptığımız şey **yola değer katmak**. Bizde yanlış algılanan bir şey var. Akan trafik son sürat giden bir trafikmiş gibi algılanır. Bu yanlıştır. Akıcı trafik demek sabit bir hızda, dur kalka gerek kalmadan gidebilmek demektir. Biz bu hedefi sağlayabilmek adına hem hardware hem de software çözümlere sahibiz.

Biraz önce tünellerden bahsettiniz. Tünellerin çevresel etkiyi azaltmaya nasıl bir katkısı oluyor? Tüneller sonuçta fiziksel bir engeli ortadan kaldırmaya yarayan bir

“Karanlık bastırıldığında tünellerin iç bölgelerinde aydınlatma şiddetini yarı yarıya azaltma imkânımız olabiliyor. Bu da yarı yarıya enerji tasarrufu anlamına geliyor”

yapı. Bununla ilgili verilebilecek iyi örneklerden biri **Bolaman Perşembe Tüneli**. Bu tünel 1980 metredir ve Türkiye'nin en uzun tüneldir. Normalde **Bolaman Burnu**'nun virajları çok keskindir. Çok yoğun bir kamyon trafiğinin yanı sıra çok yoğun bir ağır yük trafiği de vardır. Tamam, çamlar arasından denizi gördüğümüz keyifli bir yoldur ama o burnu dolanmanız da saatler sürer. Tünel bu süreyi dörtte birine, beşte birine indirdi. Bu da aracımızın karbon salımını epey azaltıyor.

Tünellerdeki aydınlatma, ısıtma ve soğutmayla ilgili ne tür tedbirleriniz var?

Tünellerde özellikle sürücü güvenliği açısından kurulması zorunlu sistemler var. Bunlar çok fazla elektrik

sarf ediyor ve sürekli açık kalmaları gerekiyor. Bizler de içerideki trafik yoğunluğuna göre şoförlerin emniyetini tehlikeye atmayacak şekilde enerji tasarrufu sağlayacak optimizasyonlar yapıyoruz. Karanlık bastırıldığında tünellerin iç bölgelerinde aydınlatma şiddetini yarı yarıya azaltma imkânımız olabiliyor. Bu da yarı yarıya enerji tasarrufu anlamına geliyor.

Sanırım trafik kontrolü dışında hava durumunu da ölçümleniyoruz...

Ulaşım sistemlerine dair Türkiye'de ne kadar bileşen varsa şu anda A'dan Z'ye hepsi uygulanıyor. Biz bunun enerji temini ve dağıtılmasından acil enerji sistemleri (UPS ve jeneratörler) acil çağrı sistemleri, yangın uyarı ve söndürme sistemlerine kadar bütün bileşenleri belli bir otomasyon dahilinde kontrol eden sistemler geliştiriyoruz.

Türkiye haritası dahilinde ne kadarlık bir alanı kapsayabildiniz?

Örneğin tüneller bağlamında şu anda bitmiş on tane projemiz var. Söz konusu sistemlere donattığımız

tünelleri uç uca ekleyince 60 km'lik bir uzunluğa eriştik. Karadeniz Sahilyolu'nda 350 km'lik bir yay dahilinde 29 tünelde bu otomasyon ve akıllı yol sistemlerini uyguladık. Bu yay Trabzon'un biraz gerisinden başlayıp Sarp Sınır Kapısı'na kadar gidiyor. O bölgedeki her şey Trabzon'daki bir kontrol merkezinden denetleniyor.

İstanbul'daki özel araç yoğunluğunu dikkate alırsak bu otomasyon sistemlerini en etkili şekilde nasıl kullanabilirler? Nelere dikkat etmeliler?

Öncelikle İstanbul gibi zorlu şehirlerde yollara kurulan akıllandırma sistemlerine verilen değer artmalı. Mesela trafik uyarı levhalarının tam yola giriş noktalarında değil, şoförlerin daha erken aksiyona geçmelerini sağlayacak yerlere konulması gerekiyor. Onun dışında İstanbul şehir trafiğine günde 500 ayda 15 bin özel araç katıldığı söyleniyor. Kaliteli bir toplu ulaşımın biraz daha yaygınlaştırılması gerekiyor. Son olarak mesela Londra gibi şehirlerde şehir içine giriş ve çıkışlar elektronik çipler vasıtasıyla ücretlendiriliyor. Burada bizim de işin içinde olduğumuz **Low Emission Zone** isimli bir uygulama var. Bu projenin akıllı takip sistemini biz yaptık. Burada araçların karbon salımı ölçülüp fazla emisyon yapanlara ceza verilmesi gibi bir uygulama var. Türkiye'de de böyle bir uygulamaya geçilmelerini isterim.

Toplu ulaşımaya yönelik sizin de bazı uygulamalarınız var. Örneğin bazı ülkelerdeki hızlı tren projelerini siz yaptınız. Türkiye'de de böyle bir şey var mı?

Ben raylı sistemlere bakmıyorum çok detaya giremem ama yakında Türkiye'de de hızlı tren projesinin bazı ayaklarını yer aldığımızı göreceksiniz. ○

“Akan trafik son sürat giden bir trafikmiş gibi algılanır. Bu yanıltır. Akıcı trafik demek sabit bir hızda, dur kalka gerek kalmadan gidebilmek demektir”

Londra'da Düşük Karbon Bölgesi

Londra Belediyesi'nin 2008 yılından beri uyguladığı **Düşük Karbon Bölgesi (LEZ)** projesinin temel amacı çevreyi en çok kirleten dizel araçların daha temiz hale gelmesini sağlamak. Araç sahiplerinden ya devlet onaylı fitrelerden birini kullanmaları ya da LPG'ye geçmeleri isteniyor. Son seçenek de, saldıkları karbonun parasını ödemek. Belediye, 2015 yılına kadar **“ultra emisyon tasarruflu” Euro VI** otobüslerini hizmete sokmaya hazırlanıyor. 600 tane hibrid otobüs de yolda. Proje özellikle ağır vasıtalar üzerinde duruyor. Özel arabalar proje kapsamına alınmış değil ama otobüslerden kamyonlara, ticari araçlardan, minibüslere ve çekicilere kadar hemen hemen bütün kategorileri kapsıyor. LEZ Projesi'nin çıkış kaynağı Londra Belediyesi'nin 2010 yılında kamuoyuna sunduğu **Londra Hava Kalitesi Stratejisi**. Zira Londra'daki hava kirliliği bu şekilde devam ederse yılda 4 bin kişinin ölümüne yol açabilir. Bu yüzden Londra'daki hava kalitesinde bir

an önce AB hedeflerinin tutturulması gerekiyor. Hava kirliliğinde en büyük kaynaklardan biri **Partikül Maddeler (Particulate Matter - PM₁₀)**. **Great London Authority (GLA)** tarafından yapılan araştırmalara göre PM₁₀'un en büyük kaynağı şehir içi ulaşım. Londra Belediyesi, aldığı tedbirlerle 2015 yılına kadar **azotoksit (NO_x)** salımlarında yüzde 35, PM₁₀ salımlarında ise yüzde 31 azaltım hedefliyor. Bu yüzden şehir merkezine giriş yapan araçlar akıllı sistemlerle takip edilerek karbon limitini aşan araçlara ceza uygulanıyor.

Sizi 26 önemli insanla tanıştıracacağız. Sürdürülebilirlik konusuna kendisini adanmış, bu anlamda hiç de küçümsenemeyecek çalışmalar yapmış tam 26 önemli insan. Listemizin ikinci sırasındakiyle 22. sırasında yer alan isimler arasında herhangi bir klasman farkı yok. Zekâ, merhamet, kendini adama, liderlik ve etki gücü söz konusu olduğunda bu isimlerin hiçbiri diğerinden geride kalmıyor. Liste, Kaliforniya merkezli GreenGoPost.com'un kurucusu, editor, yazar ve danışman Leon Kaye'e ait. Bu sayımızda bu önemli 26 kişinin ilk 13'ü arzı endam ediyor. Kalanlar gelecek sayıda...

 Binnaz KIRMANLI PIKE

Elaine Cohen

“Şarkı Söylemek İsterseniz Mutlaka Bir Tane Bulursunuz”

Elaine Cohen ne iş yaptığını soranlara şöyle cevap veriyor: “CSR (Corporate Social Responsibility) Kurumsal Sosyal Sorumluluk danışmanı, muhabetçi, insan kaynakları uzmanı ve dondurma bağımlısıyım! Hayattaki parolam ‘şarkı söylemek isteyen insan mutlaka bir şarkı bulur’. Sosyal adalet, saygı ve sorumluluk ile insanlar, toplum ve çevre için daha iyi bir dünya yaratılabileceğine inanıyorum.” Elaine’in sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirliğe dair kurumsal bilgi ve tahlilleri, kendisini bu alandaki liderler sıralamasında üst sıralara yerleştiriyor. İsrail’de yaşıyor ve internetteki bloglarında sürekli sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik üzerine yazılar paylaşıyor.

Herkesi Göreve Çağırıyor

Mary Capozzi, elektronik araç perakende zincirlerinin dev ismi Best Buy’ın sürdürülebilirlik ve KSS’den sorumlu üst düzey kadın yöneticilerden biri. Şirketinin öncülüğünü yaptığı ve geliştirdiği elektronik atıkların geri dönüşümü konusunda, diğer satıcılara ve imalatçılara aynı yolu takip ettirmekte oldukça etkili bir strateji izliyor. Tam beş senedir devam ettiği görevinde, sürdürülebilirlik konusunda yenilikçi tüm girişimlerin başını çekiyor. Mary, verdiği röportajlarda, sürdürülebilirlik konusunda uzman olsun ya da olmasın tüm insanları göreve çağırıyor ve “Hepimizin evrende küçük bir fark yaratabilecek ve onu çok daha eğlenceli bir yer haline getirebilecek gücü var” diyor.

Mary Capozzi

Adam Elman

A Sınıfı Bir Planın Yararı

Dünyanın sürdürülebilirliğe en çok önem veren en büyük şirketlerinden olmayı hedefleyen Marks&Spencer, Plan A adını verdiği çığır açan bir strateji ortaya koyuyor. 2007 Ocak ayında lanse edilen plan, 2010’da genişletilerek son şeklini aldı. Hiçbir satıcının Marks&Spencer’in Plan A’sına yetişmek konusunda, çok istekli olmamasının nedenlerinden biri de **Adam Elman**. Elman, hem bu plan doğrultusundaki sürecin gelişiminden hem de iş hayatında sürdürülebilirlik konusunda yeni yöntemler oluşturmaktan sorumlu. M&S’da dağıtımın başındaki bu isim, şirketi, etik ve ekolojik yönden lider kurumlar arasına yerleştiriyor.

Hedef Yükseltiyor

Peter Graf, yazılım çözümleri ve uygulamalarının dev ismi SAP'ın güvenlikten sorumlu yeni başkanı. Graf, şirketin iletişim ve iş sisteminin güvenliğinden sorumlu olmakla kalmayıp aynı zamanda bütüncül gazetecilikte de büyük bir adım atıyor. SAP'ın sürdürülebilirlik çözümleri konusunda genel başkan yardımcılığı görevini üstlendiğinden beri, şirketin hedeflerini yükseltirken dünyayı da daha güzel bir yer haline getirmenin mümkün olduğunu, 16 yıldır aynı şirkette çalışmasına rağmen kendisi için en heyecan verici dönemin esas şimdi başladığını söylüyor. Graf'ın ekonomik ve ekonomik olmayan bağlantıları arasındaki performanslarına hâlâ inanmıyorsanız, SAP'ın son yıllık raporunu gözden geçirmelisiniz.

Peter Graf

Jim Hanna

Karton Bardaklara Kafayı Takmak

Starbucks'ın Çevresel Etkililik ve Global Sorumluluk Yöneticisi olan **Jim Hanna**, dünyanın en büyük şirketini, ekolojik alandaki şahane fikirleriyle, diğer şirketler arasında farklı bir konuma getiriyor. Jim Hanna'nın meydan okumaları, tamamen geridönüşüme ve yeniden kullanmaya uygun ürünler yaratma amacına hizmet ediyor. Öngörüsü sayesinde el atmadığı proje yok gibi. Bunlar arasında en göze çarpanları ise enerji verimliliği yüksek, yeşil bina projeleri ve tabii ki belalı karton bardaklara çözüm bulmak. Görülen o ki, Hanna'nın izlediği stratejiler, şirketin performansını önümüzdeki yıllarda daha da arttıracak.

Yeşil Yarınlar İçin Mücadele

1997'de başladığı Avon'daki görevinde **Susan Arnot Heaney**, global iletişim ve mobilizasyon programları geliştirmek ve uygulamaktan sorumlu. Şu sıralar "Merhaba Yeşil Yarınlar" "**Hello Green Tomorrow**" çevre programına odaklanmış durumda. Susan aynı zamanda, Avon'un kurumsal sorumluluk konusunda yetkili müdürü. Dünyada kadın haklarını geliştirmek sözkonusu olduğunda, Avon'un piyasa lideri olarak ortaya çıkmasının da sebebi gene aynı kişi. Avon'un. " Kadınlar ve Adalet", "Avon Göğüs Kanseri İçin Yürüyor", "Aile İçi Şiddete Sessiz Kalmayın" kampanyalarında ve bu kampanyaların çok ses getirmesinde Heaney'nin payı kesinlikle yadsınmaz.

Susan Arnot Heaney

Adam Lowry ve Eric Ryan

Temizlik Malzemelerinde Devrim

Bir zamanların en kirli sanayi kolu olan temizlik malzemeleri endüstrisi, **Adam Lowry** ve **Eric Ryan** adlı ikili sayesinde yeşil bir yola yöneldi. **Method** adlı şirketlerinin bitki bazlı malzemeleri içeren aydınlık şişeleri temizlikte çığır açtı. Şimdilerde şirket okyanustaki çöpleri ambalaja dönüştürmenin yollarını araştırıyor. Bütün bu yeniliklerde imzaları olan bu iki eski oda arkadaşı, ısrarla kahraman olmadıklarını söylüyor. Aslında doğru. Onlar zehirli maddelere karşı savaşarak güçlerini kazanan iki “**süper kahraman**”. Eric, insanların lavaboların altına gizlemek zorunda olmayacakları temizlik ürünleri istediğini; Adam ise temizlik malzemelerini, içlerinde kirlilik olmadan imal etmenin yolunu biliyordu. Güçlerini dünyayı kurtarmak ve çamaşır suyundan daha güçlü bir ev bakım ürünü bulmak için birleştiler.

Tekstil ve Sürdürülebilirlik

H&M'in sürdürülebilirlik başkanı **Helena Helmersson**, hazır giyim konusunda dünya lideri olan şirketini, organik pamuk satın alma konusunda da dünya birinciliğine yerleştirdi. Cesur meydan okumalarıyla, Helmersson bu moda devini sorumluluk içeren bir yola sokuyor. Helmersson şirket politikasını anlatırken, “Başarımıza katkısı olan herkese ve yaşadığımız çevreye karşı derin bir sorumluluğumuz olduğuna inanıyorum. Artık günümüz moda tüketicileri seçimlerini yaparken daha bilinçli. Satın aldıkları ürünlerde iyi kalite ve iyi tasarımın yanısıra, sürdürülebilirlik de arıyorlar. H&M bu konuda tüm moda endüstrisine örnek olmayı amaçlıyor.” diyor.

Helena Helmersson

Sorumluluk Devrimi İçin Yol Haritası

“Attığımız her adımda, aldığımız kararların bizden sonraki yedi kuşak üzerindeki etkisini hesaba katmak zorundayız.” **Jeffrey Hollender**, Bill Breen'ile birlikte kaleme aldığı ve EKOIQ kitaplığından yayımlanan **Sorumluluk Devrimi** adlı kitabında bu ifadeye yer veriyor. Seventh Generation gibi çok başarılı, aynı zamanda insanlığa ve doğaya yararlı bir şirketin kurucuları arasında yer alan ve başarılı bir yazar olan Hollender, yaşam boyu gerçek anlamda sürdürülebilir bir marka yaratmak peşinde olduğunu ve bundan asla vazgeçmeyeceğini söylüyor.

Jeffrey Hollender

Dr. Marcy Murningham

Sürdürülebilirliğin İlk İsimlerinden

The Murningham Post'un kurucusu, editor ve yazarı olan **Dr. Marcy Murningham**, henüz bu hareketler duyulmadan önce dahi, çevresel sürdürülebilirlik, şeffaflık ve insan haklarını önemseyen iş dallarının savunuculuğunu yapıyordu. Çalışmalarını 30 yılı aşkın bir süredir, politika ve sivil ahlakın entegrasyonu üzerinde yoğunlaştıran Murningham, faaliyetlerini yazar, eğitmen ve girişimci olarak devam ettiriyor. 1970'lerden bu yana özellikle düşük gelirli kadınlara fırsat ve güç eşitliği sağlamak adına programlar geliştiriyor. The Murningham Post'daki görevinin yanı sıra, **AccountAbility**'de kıdemli bir araştırma görevlisi olarak aylık trend raporları ve çeşitli makaleler yazıyor.

Sürdürülebilir İş'in Profesörlerinden:

Hunter Lovins, Natural Capital Solutions'un (**Doğal Sermaye Çözümleri**) başkanı ve kurucusu. Kendini, daha pek çoğumuzun üstünde bile konuşmaya çekindiği zamanlarda insan kaynakları ve doğal kaynaklar yaratmaya adanmış Lovins, daha sürdürülebilir olma arayışı içinde olan dünyanın pek çok büyük şirketiyle çalışmalar yapıyor. Lovins aynı zamanda, şirketler, toplumlar ve ülkeler için yenilikçi ve pratik sürdürülebilirlik projeleri oluşturmayı kendine amaç edinen üst düzey yöneticiler yetiştiriyor. Bir sosyolog ve avukat olan Lovins, Bainbridge Graduate Institute, Bard College ve Denver Üniversitesi'nde sürdürülebilir iş yönetimi profesörlüğü de yapıyor.

Hunter Lovins

Kim Marotta

“Arpa Tarlasından Teslimat Kamyonuna”

Eski bir avukat olan **Kim Marotta**, şimdilerde bira üreticisi **MillerCoors**'da Sürdürülebilirlik Yöneticisi. Su yönetimi konusunda yaptığı atılımlarla tanınır. 2012'de yayımlanan sürdürülebilirlik raporuna göre, şirketi, Marotta'nın sosyal ve çevresel sorumluluk içeren uygulamaları sayesinde kendi sektöründe lider konumunda. Şirket, su-bira oranındaki performans verimliliğini sürekli ölçüyor ve yapılan çalışmalarla, 2012 yılında, 2011 yılına göre yüzde 6,1 su azaltımı sağlamayı başararak bir rekora imza atıyor. Marotta, 2015 yılı için şirketinin hedeflerini “**arpa tarlasından teslimat kamyonuna**” başlıklı bir raporda açıklıyor. Marotta, arpa çiftçilerinden perakendeci raflarına kadar, sürdürülebilir bir politika izlenmesi gerektiğini, bunun için de doğru enerji ve su yönetiminin şart olduğunu vurguluyor.

“İklim Gerçeği”ni Al Gore’dan Dinlemek...

14-16 Haziran’da İstanbul, iklim değişikliği konusunda önemli bir etkinliğe ev sahipliği yaptı. The Climate Reality Project ve Bölgesel Çevre Merkezi’nin işbirliği ile gerçekleştirilen “Climate Reality Leadership Corps” eğitimine katılan 600 kişi artık “İklim Lideri” olarak kendi yaşam ve çalışma alanlarına bu bilgiyi aktarmaya hazırlanıyor.

 Gökçe VAHAPOĞLU
gokce.vahapoglu@gmail.com

Geçtiğimiz ay, 14-16 Haziran 2013 tarihlerinde İstanbul’da 26’ncısı gerçekleştirilen “**Climate Reality Leadership Corps**” eğitimine katılma fırsatı oldu. Nobel ödüllü Al Gore’un kurucusu olduğu The Climate Reality Project ve Bölgesel Çevre Merkezi’nin işbirliği ile gerçekleştirilen eğitimin burada gerçekleştirilme nedeni, İstanbul’un Avrasya bölgesinin merkezinde olması ve iklim değişikliğinden en çok etkilenecek bölgelerden biri olmasını.

Eski Amerika Birleşik Devletleri Başkan Yardımcısı Al Gore, küresel ısınma ve iklim değişikliği konusunda uzun zamandır yaptığı çalışmalarla biliniyor ve bu kapsamda hazırladığı “**Uygunsuz Gerçek**” (**Inconvenient Truth**) adlı belgeseli ile 2007 yılında En İyi Belgesel Film Akademi ödüllünü almıştı. Benim de 2007 yılında WWF Türkiye’nin düzenlediği bir gala davetiyle izlediğim ve o günden beri bu konuya ilgi mi perçinleyen söz konusu belgesel, The Climate Reality platformunun

çıkış noktasını da oluşturuyor.

Al Gore’un bizzat katıldığı bu ücretsiz ve ayrıcalıklı eğitime, 94 ülkeden 600 kişi kabul edildi. Dünyada yaklaşık 4000 kişinin katıldığı eğitimin İstanbul ayağında Türkiye’den 150 kişi vardı. Türkiye’den sonra en çok katılımcı sağlayan ülkeler **ABD, Birleşik Krallık, Endonezya, Hindistan, Pakistan ve Güney Afrika**’ydı. Eğitim sonunda, aralarında benim de bulunduğum “**iklim lideri**” olarak sertifikalarını alan 600 kişi, eğitime katılmak için niyet mektubu, özgeçmiş ve sonraki dönem planlarının detaylıca istendiği bir başvuru ve seçilme sürecinden geçtik. İklim liderleri olarak, eğitim sonrasındaki bir sene içinde, gönüllü olarak kendi çevremizde ve etki alanımızda “İklim Gerçeği”ni yaygınlaştırmak için en az 10 adet bilgilendirme toplantısı yapmaya söz verdik.

Dünyayı değiştirmek ve iklim değişikliği konusunda bir şeyler yapmak isteyen “iklim liderleri” söz konusu eğitim aracılığıyla iklim liderliğinde

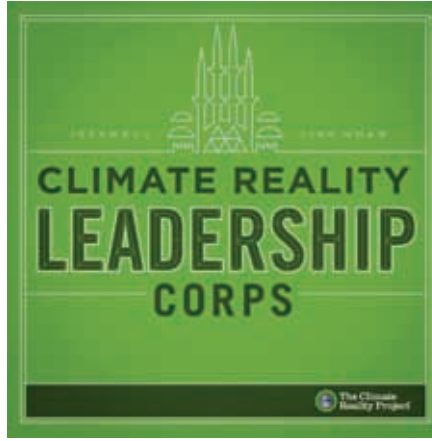
ve iklim değişikliğinin giderek kötüleştiği günümüzde karar vericileri etkileme konularında bilgi, yetenek ve kapasitelerini artırabilme imkânına sahip oldu.

Eğitimin birinci günü, projenin ortakları projenin amaçlarını aktardıktan sonra, **Apple, MasterCard, Pfizer** ve **Oracle** gibi şirketlere ve 2007 yılından beri de bu projeye danışmanlık veren **Executive Influence** şirketinin direktörü **Anthony Wilson**, “Etkili İklim İletişimi” konusunda detaylı bir eğitim verdi. Sonrasında, bu eğitimin önceki mezunları kendi hikâyelerini anlattı. Şimdiye kadar bu projeye Türkiye’den katılmış olan tek İklim Lideri Yeşilist’in kurucusu **Ergem Şenyuva** finans sektöründen iklim konularına geçiş hikâyesini anlatırken, bu eğitimin İstanbul’da olmasından ve ülkemizden yeni İklim Liderleri yetişmesinden duyduğu memnuniyeti aktardı.

Eğitimin ikinci günü Al Gore, açılış konuşmasını yapmak üzere sahneye davet ettiği Başbakan Yardımcısı

Ali Babacan'ı sahnede oturduğu koltuğundan ilgiyle dinledi. Ali Babacan konuşmasında iklim değişikliğinin küresel bir sorun olduğunu ve bu nedenle küresel çözümler bulunması gerektiğini; ülkelerin kalkınma hedefleriyle sürdürülebilirliğin el ele ilerlemesinin önemini vurguladı. Gelişmekte olan bir ekonomi olarak Türkiye'nin iklim değişikliği ile mücadelede önemli katkı sağladığını, "Türkiye ekonomisinin karbon yoğunluğu 1990 ile 2008 yılları arasında 0,6'dan 0,4'e geriledi. Bu dönüş enerji, sanayi, ulaşım, orman ve atık yönetim alanlarında hayata geçirilen projelerle sağlandı" diyerek ifade etti. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu'nda ülkemizi temsil eden Ali Babacan, Türkiye'nin bulunduğu coğrafya itibarıyla iklim değişikliğinden en fazla etkilenebilecek ülkelerden birisi olduğuna dikkati çekerek, iklim değişikliğini kalkınma ajandasının üst sıralarına koyduklarını ve yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği eylem stratejileri hazırladıklarını belirtti. Ayrıca, önümüzdeki 10 yıl içinde izleyecekleri yol haritasını ortaya koyan İklim Değişikliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nı hazırladıklarını aktardı ve 2014-2018 yıllarını kapsayan Kalkınma Planı'nda küresel çevre sorunlarının aşılabilmesi için Türkiye'nin hayata geçireceği eylemlere yer verdiklerini vurguladı.

İkinci güne damgasını vuran **Al Gore'un görülmeye değer sekiz saate yakın süren sahne performans**ı idi. Yüzlerce slayttan oluşan İklim Gerçeği sunumunu iki saatte hızlıca geçerken, kendisini dinleyen Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'a da politikacıların bu konuda daha cesaretli olmaları ve acil aksiyon almaları konusunda mesaj gönderdi. Al Gore, sahne performansının kalan altı saatinde ise, geleceğin İklim Liderleri için sunumdaki tüm slaytların'ların üzerinden teker teker

geçti ve her birinin amacı ile bunlar aracılığıyla verilmesi gereken mesajların altını çizdi. Sunumda verdiği ana mesaj; fosil yakıt kullanımının karbondioksit salımı artışına, bunun da yeryüzünün ısınmasına ve geri dönüşü olmayacak doğal felaketlere sebep olacağı; bu nedenle devletlerin öncelikle alternatif enerji kaynakları kullanılması konusunda politikalar geliştirmesi ve hızlıca aksiyon almaları gerektiği. Eğitimin son günü büyük ölçüde **REC Türkiye ekibinin önderliğinde** gerçekleştirilen panellere sahne oldu. Bu panellerde iklim değişikliğinin ekonomiye, işletmelere

"Etkili bir iklim iletişimi için teknoloji, inovasyon ve sosyal medyanın kullanımı konusunda verilen bilgilerin ardından, aldığımız sertifika ile resmen 'İklim Liderleri' olduk"

ve çevre güvenliğine olan etkileri tartışıldı. **REC Türkiye Direktörü Sibel Sezer Eralp**, iklim değişikliğinin **küresel maliyetinin yaklaşık 1,2 trilyon dolar** olduğunu belirtti. Bu panellerde verilen ortak mesaj, bazı sektörlerin ve hükümetlerin iklim değişikliğine çözüm üretme konusunda geciktiği ve potansiyel toplam olumlu etkiyi de geciktirdikleri idi. Yine de şirketlerin, devletlerinin gerçekleştirecekleri mevzuat değişikliklerini beklemeden kendi iyilikleri ve gelecekleri için sorumluluk alarak bu konuda gönüllü aksiyonlar almaya başlamalarının iyi olacağı belirtildi.

Etkili bir iklim iletişimi için teknoloji, inovasyon ve sosyal medyanın kullanımı konusunda teknik bilgiler verilen son oturumların ardından, katılımcılar olarak aldığımız sertifika ile resmen "İklim Liderleri" olduk. Şimdi, yavaş yavaş gönüllü eğitimlerimizi planlamaya başlıyoruz. Sizler de climaterealityproject.org web sitesinden size en yakın bilgilendirme toplantılarını takip edebilirsiniz. ○

Ege Derneği, Ege'nin Ekolojisine Sahip Çıkıyor!

2007 yılından bu yana, Gediz ve Büyük Menderes Havzası başta olmak üzere Ege Bölgesi'nde yaşanan ekoloji sorunları konusunda önemli faaliyetlerde bulunan Ege Derneği, bu sefer karşımıza üç yeni yayımla çıktı: Manisa Tarzanı, Gediz de Gediz ve Vermikompost, Solucan Gübresi. Ege Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Murat Gültekin, faaliyet alanları ve yeni yayımlarla ilgili sorularımızı yanıtladı.

Ege Derneği olarak, üç yeni yayının çalışması hazırladınız. Ama öncelikle bize biraz Ege Derneği hakkında bilgi verebilir misiniz? Ne zaman kuruldu? Hangi konular üzerine çalışıyor?

Ege Derneği, Ege'nin ekolojik ve kültürel çeşitliliğini tarihsel ve güncel boyutlarıyla irdelemek ve somut projeler, ürünler olarak hayat bulmasını sağlamak amacıyla Nisan 2007'de İzmir'de kuruldu. İzmir'in yanı sıra, Manisa ve Aydın başta olmak üzere Ege illerinde faaliyet yürüyor.

Ege'yi ekolojik ve kültürel olarak tanımlayan temel unsurlar Ege Denizi ve Ege topraklarında yüzlerce kilometre yol aldıktan sonra bu denize dökülen nehirler.

Büyük Menderes, Gediz, Bakırçay ve Küçük Menderes nehirleri suladıkları toprakların ekolojisini ve başta ekonomi olmak üzere beşeri ilişkilerini belirliyor. Ege nehirlerinin suladığı verimli topraklar, eşine az rastlanır bir ekolojik zenginliğe kaynaklık etmekle kalmıyor; zeytin, incir, üzüm, pamuk gibi katma değeri yüksek tarımsal ürünlerle Ege ekonomisine de can veriyor. Bu ekonominin etrafında beşeri ilişkiler örülüyor; mimariden yeme-içme kültürüne, edebiyattan müzik ve dansa "**Ege Kültürü**" yeşeriyor; büyük uygarlıklar, Ege medeniyeti doğuyor.

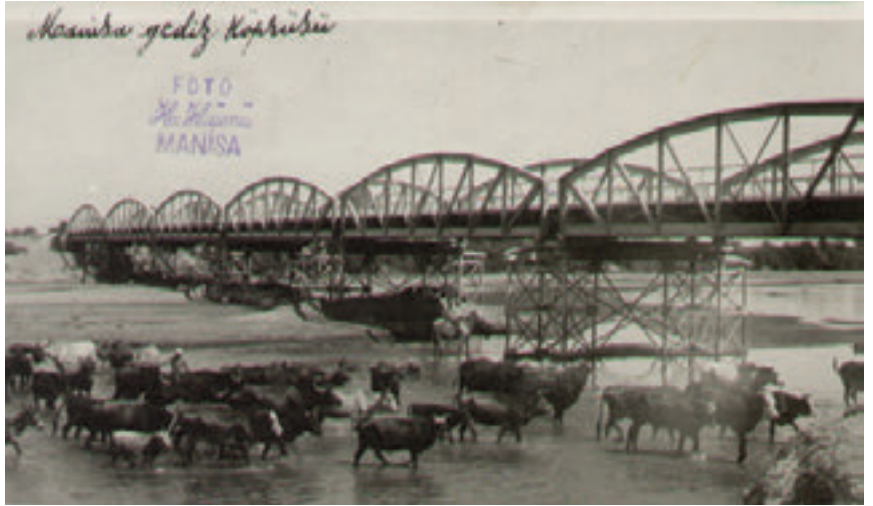
“Ege nehirleri, 1980’lerin ikinci yarısından itibaren izlenen ekonomi politikalarıyla ciddi bir kirlilik yükü ile karşı karşıya kaldılar ve 2000’li yılların ikinci yarısına girerken adeta birer açık kanalizasyon hattı haline geldiler”

Ege ekolojinin, ekonomisinin ve kültürünün kaynağı olan Ege nehirleri, 1980’lerin ikinci yarısından itibaren izlenen ekonomi politikalarıyla ciddi bir kirlilik yükü ile karşı karşıya kaldılar ve 2000’li yılların ikinci yarısına girerken adeta birer açık kanalizasyon hattı haline geldiler.

Ege Derneği’nin “yol haritası”nı çalıştığımız günlerde, 2007 yazında, yaşanan kuraklıkla birlikte Ege nehirlerindeki kirlilik çıplak gözle görülür hale gelmişti. Gediz Nehri’nde toplu balık ölümleri yaşanıyor. Özellikle Gediz için büyük bir umutsuzluk vardı. Gediz’i hayata döndürmek için öncelikle bir “umut” yaratılması gerekiyordu. Umudu gençliğin temsil ettiğini düşünerek “Temiz Gediz” için bir gençlik çalışması başlatmaya karar verdik. Yolumuz **Coca-Cola** ve **Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın (UNDP)** birlikte oluşturdukları “**Hayata Artı Gençlik Programı**” ile keşişti. Programın danışmanlığını yapan **Yaşama Dair Vakıf (YADA)** ile birlikte “**Temiz Gediz Projesi**”ni geliştirdik. Amacımız Gediz Nehri’ndeki kirliliğin durdurulması için nehrin dörtte üçünün geçtiği Manisa’da kamuoyu oluşturmak, **Çevre ve Orman Bakanlığı** ve ilgili kamu kuruluşlarının nehrin hayata döndürülmesi için harekete geçmelerini sağlamaktı. Bakanlık’ın aynı yıl açıkladığı **Gediz Havzası Koruma Eylem Planı’na** destek verdik ve Plan’ın hayata geçirilmesi için kamuoyu baskısı oluşturduk.

Bitrol ÜZMEZ

“Temiz Gediz” umudunu 2009’da Gediz Havzası’nın diğer illerine yaydık. Gediz Nehri’nin doğduğu Kütahya’dan başlayarak Uşak, Manisa ve İzmir’i bisikletlerimizle geçtik. Gediz Havzası Koruma Eylem Planı kapsamında sorumluluk sahibi olan kamu kuruluşu (Valilik, yerel yönetimler, Devlet Su İşleri ve İl Çevre Müdürlükleri) temsilcileriyle görüşmeler yaptık. Sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, basın ve kanaat önderleriyle “Temiz Gediz” için birlikte çalışmak üzere temaslarda bulunduk. 2010’da Gediz Havzası’nda başta su olmak üzere, havza kaynaklarının

sürdürülebilir yönetimi için bütün tarafları bir araya getirmeyi hedefleyen “**Gediz Paydaş Ağı**”nın ilk adımı atmak üzere 3’ü il merkezi olmak üzere, Kütahya, Uşak, Manisa ve İzmir’de 48 ilçeyi ziyaret ettik. 12 ticaret ve sanayi odası, 7 ticaret borsası, 20 ziraat odası olmak üzere 39 oda ve borsa ile görüştük ve birlikte Gediz’in hayata döndürülmesi için “**Gediz Deklarasyonu**” yayınladık.

Ama çalışmalar sanırım Gediz’le de sınırlı kalmadı...

Evet, Gediz Havzası ile eşzamanlı olarak **Büyük Menderes Havzası’nda** da çalışmalar yürüt-

tük. 2008-2009 döneminde Yaşama Dair Vakıf, Büyük Menderes Havzası Çevre Koruma Birliği ve Coca-Cola Hayata Artı Vakfı ile birlikte yürüttüğümüz projeye, sivil toplum kuruluşları, kamu kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve kanaat önderlerinin dahil olduğu “**Büyük Menderes Paydaş Ağı**”nın kurulmasının ilk adımını attık.

Coca-Cola Hayata Artı Vakfı, Kirazlı Ekolojik Yaşam Derneği ve Kirazlı Köyü Muhtarlığı ortaklığıyla yürüttüğümüz “**Kirazlı Yağmur Hasadı Projesi**” kapsamında Kuşadası Kirazlı köyünün ekolojik bir köy olarak gelişmesine katkı sunmak üzere köyün en eski su kaynaklarından “Bölünalen Suyu” ile yağmur birikinti sularını bir depoda biriktirdik, kanal ve pompa sistemi ile organik tarım yapan çiftçilere tohum ve fide sağlayan seralara ve köyün kamusal alanlarına ulaştırdık.

2011-2013 döneminde Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF)-Türkiye, Yaşama Dair Vakıf, Ekosistemi Koruma ve Doğa Sevenler Derneği (EKODOSD) ve Coca-Cola Hayata Artı Vakfı işbirliğiyle hayata geçirdiğimiz “Yaşayan Nehirler Yaşayan Ege Projesi” ile Büyük Menderes Havzası’ndaki su kaynaklarının, insanların ve ekosistemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde sürdürülebilirliğinin sağlanmasını, bu kaynaklara yönelik olumsuz etkilerin en aza indirilmesini ve “Entegre Havza Yönetimi” yaklaşımının, suyu kullanan ve yöneten tüm taraflarca benimsenmesi ve su politikalarının temel kriteri haline getirilmesini hedefledik. Proje kapsamında, havzanın ekolojik ve sosyo-ekonomik durumunu geçmiş-bugün-gelecek bağlamında değerlendiren “**Büyük Menderes Havza Atlası**”nı hazırladık.

Peki, Gediz ve Büyük Menderes havzaları dışında başka çalışmalarınız var mı?

2009-2010 döneminde Hollanda

Birol ÜZMEZ

“Gediz kirlenip yatağında kapkara uzanmış yatıyorsa, balıklar topluca intihar etmişse, çöplükler pathıyorsa, ağaçların kökü kazınıyorsa, dereler taşıp seller can alıyorsa, kent soluk almada güçlük çekiyorsa... Tarzan kültüründen uzaklaşmışız demektir”

Kraliyeti Ankara Büyükelçiliği tarafından “Matra-KAP Programı” kapsamında desteklenen “**Çevre Derneklerinin Hukuki Savunuculuk Kapasitelerinin Geliştirilmesi**” projesini, Ege Bölgesi’nde faaliyet gösteren çevreci STK’ların, faaliyet alanlarında ihtiyaç duyduğu hukuki enformasyon eksikliğini gidermek; STK’ları, erişebilecekleri ulusal ve uluslararası hak arama yol ve yöntemleri konusunda bilgilendirmek; çevre hukuku mevzuatının geliştirilmesine etki etmek; mevzuatın bölge STK’larınca erişilebilir, anlaşılabilir ve uygulanabilir olması çabalarına katkı sağlamak amacıyla hayata geçirdik. Proje kapsamında “Çevre Sivil Toplum Kuruluşları İçin Savunuculuk El Kitabı”nı yayınladık.

2009-2010 döneminde İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Cappy ve Kipa ortaklığında yürüttüğümüz “**Çocukların Meyve Bahçeleri Projesi**”yle İzmir’de dört ilköğretim okulunda meyve bahçeleri oluşturarak öğrencilerin tarımsal üretim deneyimi ve

ekolojik yaşam alışkanlığı kazanmalarını sağlamayı; böylece ürünlerin seçiminden ekimine, bakımından hasadına kadar olan süreçlerde öğrencilere üretime katılım, doğayı koruma, paylaşım gibi becerileri kazandırmayı hedefledik.

İZKA (İzmir Kalkınma Ajansı) “Doğrudan Faaliyet Destek Programı” kapsamında 2011-2012 döneminde yürüttüğümüz “İzmir Kültür Turizmi Sektör Araştırması” projesiyle İzmir’de “**kültür turizmi**”nin potansiyelini, güçlü ve zayıf yönlerini, mevcut durumdaki sorunlarını, boşluklarını ve fırsatlarını ortaya koyduk. İlgili kurumların konuyla ilgili çalışmalarını, paydaşlarla ilişkilerini, işbirliklerini ve İzmir’e gelen yerli ve yabancı turistlerin düşüncelerini, anket ve derinlemesine mülakat yöntemiyle değerlendirdiğimiz araştırmanın ortaya koyduğu verileri, bugüne kadar İzmir kültür turizmi üzerine yapılmış çalışmaların ürettiği birikim ile birleştirerek İzmir’de “kültür turizmi”nin bir

“sektör” olarak geliştirilmesine yönelik tespitlerimizi, geliştirdiğimiz önerileri, işaret ettiğimiz öncelikleri, “**İzmir Kültür Turizmi Tespit ve Öneriler**” başlıklı raporda bir araya getirdik.

Yayınlar gerçekten oldukça ilgi çekici. İsterseniz ilkönce, biraz da gündeme denk gelen Manisa Tarzanı kitabı üzerine konuşalım. Kimdir Manisa Tarzanı? Hakkı Avan’ın Manisa Tarzanı kitabını yayımlamaktaki amacınız nedir?

Asıl adı **Ahmeddin Carlak** olan **Manisa Tarzanı**, 1920’li yıllarda başladığı çevre mücadelesini son nefesini verdiği 1963 yılına dek sürdüren öncü bir “çevreci”. Kurtuluş Savaşı gazisi Carlak, savaşın yakıp yıktığı Manisa’ya geliyor ve kentin yeniden inşasına ağaçlandırma faaliyetiyle katılıyor. Binlerce fidan dikeyor, bakıp büyütüyor. “Evlatlarım” dediği ağaçlarına yol, işyeri vs. için yer açma gerekçesiyle kıyma girişiminde bulunan yöneticilere karşı mücadele veriyor.

Yaz-kış şortla gezmesi, Spil Dağı’nda yaşaması ve sportmen kişiliği o yıllarda moda olan “Tarzan” karakteriyle özdeşleştirilmesine neden oluyor ve “Manisa Tarzanı” olarak anılmaya başlıyor. Giderek bir popüler kültür figürü haline gelen Tarzan, Manisa’da sancakbeyliği yapan Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim, III. Murat, III. Mehmet, Kanuni’nin annesi, **Yavuz Sultan Selim’in hasekilerinden** Hafsa Sultan ve onun tedavisi için 41 çeşit baharatla “Mesir”i karan Merkez Efendi gibi tarihsel kişiliklerle birlikte kentle özdeşleşiyor. Manisa Tarzanı, 31 Mayıs 1963’te ardında rivayetler ve bu rivayetlere dayanan, adı-soyadı, doğum yeri-tarihi gibi temel bilgiler de dâhil olmak üzere ciddi tutarsızlıklar taşıyan gazete, dergi yazıları bırakarak hayata gözlerini yumuyor.

Hakkı Avan’ın Manisa Tarzanı’nın

ölümünden yaklaşık 24 yıl sonra, 1986 yılı biterken yayımlanan kitabı, Tarzan’ı belge, bilgi ve birinci elden tanıklara/tanıklıklara dayanarak ele alan ilk biyografik çalışma olması açısından önemli.

Avan’ın kitabı, Tarzan’ı masalsi bir kahraman olmaktan çıkarıp ete kemiğe büründürmesi, kentsel ve toplumsal hafızanın derinliklerindeki Tarzan imgesini canlandırması ve bu imgeyi tanımlayan temel unsurlardan “ağaç sevgisi”ni, o yıllarda daha yeni yeni konuşulmaya başlayan “çevre bilinci” bağlamında ele alarak “Manisa Tarzanı”nı “çevreci” bir kimlik olarak ortaya koyması açısından da büyük önem taşıyor.

Derneğimizin kuruluşuna ve Gediz Havzası’ndaki çalışmalarına ilham veren kaynakların başında Hakkı Avan’ın Manisa Tarzanı kitabı ile

Asıl adı Ahmeddin Carlak olan Manisa Tarzanı, 1920’li yıllarda başladığı çevre mücadelesini son nefesini verdiği 1963 yılına dek sürdüren öncü bir “çevreci” idi.

tanımlamaya giriştiği ve ilerleyen yıllarda “Manisa Tarzanı Kültürü” olarak kavramsallaştırdığı çevrecilik anlayışı geliyor. 31 Mayıs 2000’de Tarzan’ın ölüm yıldönümünde Saruhan gazetesinde “Manisa Tarzanı Kültürü”nü şöyle tanımlıyordu Avan: “*Gediz kirlenip yatağında kapkara uzanmış yatıyorsa, balıklar topluca intihar etmişse, çöplükler patlıyorsa, ağaçların kökü kazınıyorsa, dereler taşıp seller can alıyorsa, kent soluk almada güçlük çekiyorsa... Tarzan kültüründen uzaklaşmışız demektir. Tarzan kültürüne yeniden yönelmenin baş koşulu, süslü slogan üretmek*

değil, kirletilen çevreyi yeniden kazanmak için proje üretip uygulamaktır. Tarzan'dan alınacak en büyük ders budur!"

Ege Derneği'ni kurarken "Manisa Tarzanı Kültürü"nden ilham aldık; bu kültür çerçevesinde Gediz'i hayata döndürmek için projeler geliştirip uyguladık. Manisa Tarzanı'nın ölümünün 50. yılında derneğimizin kuruluş felsefesinin de önemli bir bileşeni olan "Manisa Tarzanı Kültürü"nü hatırlamak ve hatırlatmak istedik ve Hakkı Avan'ın 1986'da yayımlanan Manisa Tarzanı kitabının gözden geçirilmiş, genişletilmiş ikinci basımını yayımladık.

Diğer bir yayın ise "Gediz de Gediz". Manisa Halkevi'nin 1937-1950 arasında yayınladığı Gediz dergisinin 104 sayısından yaptığınız bir derleme. Nedir bu derginin önemi ve neden böyle bir yayın yapmaya karar verdiniz?

Altı yıldır Gediz Havzası'nda yürüttüğümüz faaliyetlerle 7'den 70'e, her yaşta yüzlerce insanla temas ettik. Nesillerin kentleriyle, kentlerinin coğrafyası (odağında Gediz Nehri olmak üzere) ve kültürüyle ilişkileri, kurdukları bağlar konusunda gözlemlerimiz oldu. Nesiller geçtikçe Gediz'le ve genel olarak kentin coğrafyası ve kültürüyle bağların zayıfladığını gördük. Cumhuriyet'in ilk kuşak Manisalıları Gediz'le ve genel olarak kentin coğrafyası ve kültürü ile ilgili güçlü bağlar hissederek kuşaklar geçtikçe bu bağ zayıflıyor. Gediz, kirletilmesine paralel olarak Manisalıların hayatlarından çıkıyor.

Gözlemlerimize, temas ettiğimiz Manisalıların anlatımlarına dayanan tespitlerimizi derinleştirme çabası bizi yazılı kaynaklara da başvurmaya itti ve Manisa Halkevi'nin 1937-1950 döneminde 104 sayı yayınladığı Gediz dergisinde yayımlanan

"1937-1950 döneminde Gediz'de yayımlanan Gediz Nehri ile ilgili metinleri 'Gediz'de Gediz' başlığı altında bir araya getirirken dünümüzü bugünümüze taşımaya hedefledik"

nan Gediz Nehri ile ilgili metinlere ulaştık.

24 Şubat 1933 faaliyete geçen Manisa Halkevi, "Yeni Doğuş", "Bozkurt" -ve "Genç Kızılaycılar"- dergilerinden sonra 23 Nisan 1937'de ismini Manisa'ya hayat veren Gediz Nehri'nden alan "Gediz" dergisini yayımlanmaya başlıyor. Gediz, ilk sayısından başlayarak yerel araştırma ve incelemelere büyük önem veriyor. 13 yıl boyunca, 104 sayı yayımlanan "Gediz", imkânsızlıklar içinde, büyük fedakârlıklarla Manisa tarih, coğrafya ve kültürüne ilişkin günümüzde sosyal bilimlerin hemen her alanında kaynak olma özelliği taşıyan büyük ve önemli bir birikim yaratıyor.

Dergiye ismini veren Gediz Nehri'yle ilgili metinler bu büyük birikimin içinde özel ve önemli bir yer tutuyor. Hemen her sayısında coğrafyadan tarihe, hidrolojiden meteorolojiye, tarımdan hayvancılığa, edebiyattan müziğe, folklordan turizme hemen her alanda Gediz Nehri ile ilgili yayın yapan Gediz, Cumhuriyet'in ilk kuşak Manisalılarının kentlerine hayat veren Gediz Nehri ile ilgili duygu ve düşüncelerini kayıt altına alıyor.

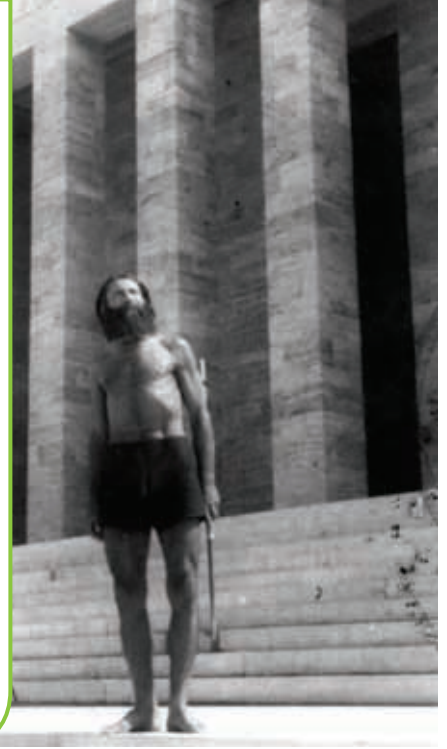
1937-1950 döneminde Gediz'de yayımlanan Gediz Nehri ile ilgili metinleri "Gediz de Gediz" başlığı altında bir araya getirirken "dün"ümüzü "bugün"ümüze taşımaya hedefledik. Manisa Halkevi'ne ve Gediz dergisine büyük emek veren tarihçi Çağatay Uluçay'ın, Cumhuriyet'in 15. yılında, 1938'de anlattığı, "*ruhlara cila, gözlere şifa, şaire renk ve hayal veren, gezdiği ve dolaştığı yerlerin, elini uzattığı semtlerin derhal yüzünü güldüren*" Gediz'in 65 yıl sonraki, 2013'deki haline dikkat çekmek istedik. Kirli bir yükü altında can çekişen Gediz'i hayata döndürmek için "Gediz de Gediz" dedik.

Manisa Halkevi'nin kuruluşunun 80. yılını "idrak ettiğimiz" bugün-

“Tarzan, Valiye Kök Söktürüyor”

Tarzan'ın dağcılarla gezide olduğu bir sırada, dönemin Valisi Niyazi Araz, Manisa'da İbrahim Gökçen Bulvarı'ndaki birçok ağacı kestirmişti. Tarzan geziden döndüğünde, bu durumdan dolayı hasta gibiydi. Kıvranıyordu, “Gitti delikanlı evlatlarım!” diyerek. Şehrin merkezinden geçen bulvarın açılışında yine ağaçların kesilmesi gerekmişti. İşçiler baltalarıyla işe girişmişlerdi ki, Tarzan hışımla işçilerin üzerine yürümüş ve hepsini korkutup kaçırmıştı. Sonra da bu işe son verilmesi için şehirde kendisine yardımcı aramaya başlamıştı. O dönemde Bakanlık görevinde bulunan Muammer Erten Manisa'da bulunuyordu. Bakana: “Evlatlarım gidiyor, bana yardım edin. Manisa'yı çöle çevirecekler. Ağaç kıymeti bilmiyorlar.”

Tarzan'ın bu feryadını, kıvranışını gören Muammer Bey, Vali'ye telefon etmişti. Vali Bey ve yanındaki Tuğgeneral Rahmi Özpınar Tarzan'a söz vermişler, onu işin zorunluluğuna inandırmışlardı. İşin bundan sonrası adeta bir komediye dönüştü: İşçiler tarafından köküne zarar verilmeden köklenen ağaçlar, kamu kuruluşlarının yükleyici makineleriyle kaldırılıp, kışlada askerlerin açtığı çukurlara götürülüp dikiliyordu. Bu iş günlerce sürdü. Halk Tarzan'ı tebrik ederek, bu olayı deyimlendirdi: “Tarzan, Vali'ye kök söktürüyor!” Buna karşın Tarzan üzgündü: “Dayı, bu yaşta ve mevsimde, bu ağaçların tutmayacağını ben de biliyorum. Lakin bu kişilere ağacın kıymetini öğretmiş oluyorum, bu da beni teselli ediyor.”

lerde yalnız Manisa'ya değil ülkeye kazandırdıkları değerler için başta **Çağatay Uluçay** olmak üzere, Manisa Halkevi'ne ve Gediz'e emeği geçenleri anmak da bir diğer amacımız...

Ege Derneği olarak yayınladığımız bir başka çalışma daha var: Vermikompost, Solucan Gübresi. Coca-Cola Hayata Artı Vakfı, E.Ü. Ziraat Fakültesi, Manisa Ziraat Odası Başkanlığı ve Menemen Ziraat Odası'nın ortak imzasıyla yayınladığımız bu çalışma hakkında da biraz bilgi verebilir misiniz?

Aşırı gübre ve ilaç kullanımından kaynaklanan tarımsal kirlilik, Gediz Nehri'ndeki kirliliğin en önemli nedenlerinden biri. Organik girdilerin artırılması tarımsal kirliliğin önlenmesinde başlıca yöntem. Solucan gübresi, akademik dildeki ifadesiyle **vermikompost**, toprak ve bitki üzerindeki olumlu etkisiyle organik bir bitki besin maddesi olarak ön pla-

na çıkıyor. “**Gediz Dostu Çevreci Solucanlar Projesi**” kapsamında vermikompostun tarımsal kirlilik yaşanan Gediz Havzası'nda tanıtımı ve yaygınlık kazanması için birçok etkinlik gerçekleştirdik ve bu etkinliklerin pratik sonuçlarını vermikompost ile ilgili akademik çalışmalarla birleştiren bu kitapta bir araya getirdik.

Başta tarıma yönelik kurum ve kuruluşlarda çalışan ziraat mühendisleri ve uzmanlar olmak üzere, konuya ilgi duyan herkes için başvuru kaynağı olacak eserin, önemli bir boşluğu dolduracağına inanıyoruz. Özellikle yurtdışında çokça bilinen, kullanılan ve akademik çalışma konusu olan vermikompostla ilgili Türkçe literatüre katkı sunacak eser, Gediz Havzası'ndaki vermikompost deneyiminin kirlilik tehdidi altındaki diğer havzalarımız olmak üzere diğer bölgelerimizle paylaşılmasına da imkân verecek.

Ege Derneği olarak yayımlara devam edecek misiniz? Önümüzdeki dönem için hem saha çalışmaları hem de yayın alanında neler planlıyorsunuz?

“Her Damla Değer Katar Programı” kapsamında yürüttüğümüz “Yağmur Hasadı Projesi” ile Manisa Gülbahçe Köyü'nde 5000 m³ kapasiteli havuz ile bir yağmur hasadı pilot uygulaması gerçekleştirdik. Dünyada ve Türkiye'de yağmur hasadı uygulamalarını ve bizim projemizle ulaştığımız sonuçları bir araya getiren kitabı önümüzdeki günlerde yayımlayacağız. Kitaba ek olarak projenin aşamalarını kayıt altına alan bir dokümanter film de olacak. Ege'nin ekolojik ve kültürel çeşitliliğini tarihsel ve güncel boyutlarıyla ortaya koymayı hedefleyen yeni projelerin hazırlığı içindeyiz. Önümüzdeki dönemde ekolojiden çok kültüre odaklanmayı, gastronomiden müziğe bir dizi yayın yapmayı planlıyoruz. ○

Onduline Avrasya, Çatı Sektöründe EPD'yi Alan İlk Marka Oldu

Türkiye'nin lider çatı kaplama ve su yalıtım sistemleri üreticisi Onduline Avrasya, çatı sektöründe "Çevresel Ürün Deklarasyonu" (EPD) alan ilk firma olmayı başardı. Sürdürülebilirlik ve yeşil çatılar konusunda çalışmalarıyla yakından takip ettiğimiz Onduline Avrasya ve Onduline Group'un Sürdürülebilir Büyüme Koordinatörü Ayşe Miray Şen, gelişmelerle ilgili sorularımızı yanıtladı.

Onduline Grubu'nun sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetleri ne zaman ve nasıl başladı?

Son yıllarda çevre sorunlarındaki artış, sürdürülebilirliği şimdinin ve geleceğin en önemli konularından biri haline getirdi. Onduline Grubu aslında yıllardan beri, ürünlerinde geri dönüştürülmüş malzeme kullanarak, üretim tesislerinde enerji ve kaynak verimini artırarak, çevre konusunda sorumlu bir anlayışla hareket ediyordu. Tabii bu konular o zamanlarda çok konuşulmuyordu. 2010 yılından itibaren ise,

Grubun Ar-Ge girişimi olan Star Projeleri kapsamında bir alt çalışma grubu olan "Green Message" başlığı altında sürdürülebilirlikle ilgili proje ve faaliyetler daha aktif olarak yürütülmeye başlandı. Onduline Grubu'nun birçok ülkesinden çalışanların yer aldığı bu grupta, fikirlerimizi paylaşıp bu konuda neler yapabilirizi konuştuğumuz uzun toplantılar yaptık.

İlk olarak nasıl bir çalışmayla başladınız sürece?

İlk olarak bitümlü oluklu ürünle-

rimizin güçlü bir özelliği olan geri dönüştürülmüş içerik (recycled content) oranlarının değerlendirilip beyan edilmesi konusunda bir proje başlattık. Bu projeyi Onduline Grubu adına, Onduline Avrasya Proje Departmanlığınca yürüttük. Sadece Onduline Avrasya üretimlerini değil, dünya üzerindeki sekiz fabrikamızın da ürettiği tüm bitümlü oluklu ürünlerimizi projenin kapsamına aldık. Tarafsız bir Amerikan kuruluşu olan ICC-ES ise tüm bu beyanları değerlendirip Onduline Grubu'na özel bir raporla yayınladı. Yani her

yönüyle uluslararası bir proje oldu. Proje koordinatörü olarak şunu söyleyebilirim ki, "Recycled Content", sürdürülebilirlik konusunun detayına girebilme ve eksiklerimizi anlayabilme adına çok önemli bir girişim oldu.

Aynı zamanda Fransa merkezden de eşzamanlı olarak Karbon Ayakizi çalışması başlatıldı. Bu çalışma da kurumsal bazda tüm karbon emisyonlarımızın raporlandığı, sürdürülebilirlik faaliyetlerimiz adına çok sevindirici bir süreç oldu.

Süreç nasıl devam etti?

Yaptığımız değerlendirme toplantılarında bu zamana kadar yaptığımız çalışmaların, ürünlerimizin tek bir çevresel özelliği üzerine yoğunlaştığını fark ettik. Aslında bu ilk çalışmaların önemi büyük çünkü esas adımların atılması için ateşleyici bir güç oldu ve grubun sürdürülebilirlik ile ilgili iletişimde hızlı bir başlangıç yapmasını sağladı. Fakat işin gerçeği, inşaat malzemelerinin çevresel etkisi ancak bütüncül bir yaklaşımla bakıldığında anlaşılabilir. O sırada Türkiye’de tam da bu konuları içeren bazı konferanslar oldu. Almanya’dan konunun ilgilileri bu bütüncül yaklaşımın karşılığı olan **Çevresel Ürün Beyanları**’ndan (EPD) ve bunların Avrupa’da gelecekte inşaat malzemelerinin sürdürülebilirliği konusunda en önemli kriter olacağından bahsediyorlardı. Hemen bu konuları çalışma grubumuzla paylaştım. Onduline Grubu yönetimi yeni fikirlere çok açık. Sürdürülebilirliği de bir vizyon olarak belirlemiş bir şirket. Dolayısıyla olumlu yaklaşıtlar.

EPD süreci nasıl başladı?

Tabii ki EPD sürecine, detaylı görüşmeler ve araştırmalar yaparak başladık. Alternatiflere baktık. İşin aslını öğrenmeye çalıştık. Aslında EPD, inşaat malzemelerinin sürdürülebilirliği konusunda gelecekteki

Onduline®

AVRASYA A.Ş.

“Onduline Grubu bu sertifikayla, kendi ürün grubu için EPD’ye hak kazanan dünyadaki ilk şirket oldu. En önemlisi de Türkiye’de çatı sektöründe EPD’yi alan ilk marka oldu”

en önemli ve zaruri belge olacak fakat yeni biri konu olduğu için birçok belirsizlikleri de var. Bu nedenle bir pilot projeye bu konuda çalışmalarımızı başlatmaya karar verdik. Bu projenin de yürütücülüğü bizlere bırakılınca, sürecin kolay işlemleri adına, pilot proje Sapanca tesislerinde üretilen Onduline HR ürününe alınacak bir EPD olarak belirlendi.

Süreçte ne gibi zorluklarla karşılaştınız?

EPD diğerleri gibi değil, zorlu bir süreç. Ürününüzün tüm çevresel etkisini değerlendiriyorsunuz. Fabrika ekibimizle çok sıkı çalışmamız gerekti. Bir de danışman firmamız **PE International** süreç boyunca hep yanımızdaydı. Pilot proje olunca tüm zorluklarla ilk defa yüze gelmiş oluyorsunuz. Fakat bir sonraki projeler için tecrübe kazanmış olduk. 1,5 yıllık bir uğraş sonucunda ise 28 Nisan 2013'te EPD belgesini aldık. Uluslararası **ISO 14025** ve sürdürülebilir yapı malzemelerinin yeni Avrupa normu **EN15804** ile uyumlu olarak hazırlanan EPD belgemiz, Alman İnşaat ve Çevre Birliği (IBU-Institute Bauen und Umwelt) tarafından da doğrulandı. Onduline Grubu bu sertifikayla, kendi ürün grubu için EPD'ye hak kazanan dünyadaki ilk şirket oldu. En önemlisi de Türkiye'de çatı sektöründe EPD'yi alan ilk marka oldu. Ayrıca Türkiye'de inşaat sektöründe sayılı EPD'li üreticiler arasına girdi.

EPD sertifikasyonuna sahip üreticiler ne gibi avantajlar kazanıyor?

Öncelikle EPD'ler ürünün yaşam döngüsünü baz alıyor. Yani ürünün içindeki hammaddelerin çıkarılmasından, işlenmesine, bina üzerinde uygulanması ve bina ömrü boyunca kullanılmasına ve yok edilmesine kadar uzanan süreçteki tüm çevresel etkisini sayısal değerlerle görme

Onduline Avrasya Kurumsal İletişim Müdürü Binnur Ertuş Şimşek – Onduline Avrasya ve Onduline Group'un Sürdürülebilirlik Projelerinden Sorumlu Koordinatörü Ayşe Miray Şen- Onduline Avrasya Mali ve İdari İşlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Fulya Koçak (soldan sağa).

şansı veriyor. Bu da üreticilere üretimlerini çevresel etki temelinde değerlendirip, çevre dostu üretimlere adım atmasını sağlıyor. Ayrıca ticari anlamda da, yeni ve hızlı gelişen bir pazar olan yeşil binalara malzeme tedarikinde EPD'li üreticiler bir adım öne geçmiş oluyor. Özellikle sertifika almak isteyen yeşil binalarda EPD'li malzeme kullanılması zorunluluğu geliyor. Ayrıca Avrupa standartlarındaki yeni düzenlemelerle yakın gelecekte EPD, ürün standartlarına girecek. Dolayısıyla şimdilik gönüllülük esasına dayanan EPD süreçleri, çok yakın bir süreçte mecburiyet haline dönüşecek ve EPD'li üreticiler bu yeni sistem için hazırlıklarını çoktan tamamlamış olacaklar.

Onduline Grubunun sürdürülebi-

lirlik konusundaki çalışmaları devam edecek mi?

Kesinlikle, öncelikle pilot EPD'mizin, grubun diğer ürün ve üretim tesislerine adaptasyon sürecini başlatıyoruz. Onduline Grubu çatı sektöründeki lider konumunu sürdürülebilirlik konusunda da devam ettirecek.

Birkaç yıldır hız kazanan yeşil bina uygulamalarıyla birlikte, Türkiye'de çevre konuları sektör bazında konuşulmaya başlandı. Fakat yapı malzemeleri üreticilerini doğrudan ilgilendiren EPD konusu çok yeni, EPD'li üreticiler yalnızca birkaç tane. Avrupa'da bile sistem daha oturmuş durumda değil. Aslına bakarsanız bu anlamda düşünüldüğünde, Onduline Grubu'nun dünyadaki sürecin bile ilerisinde olduğunu söyleyebiliriz... ○

Sürdürülebilir Markalara Yön Veren Liderler İstanbul'da Buluştu!

ABD'de yeni iş modellerine geçişte 6 yıldan bugüne şirketlerin referans noktası olan San Diego merkezli uluslararası konferans "**Sustainable Brands**", Londra ve Rio'nun ardından 16-17 Mayıs'ta **Sürdürülebilirlik Akademisi** tarafından İstanbul'da gerçekleştirildi.

Sürdürülebilir ekonomi için uluslararası değişimi yaratan ve yöneten sürdürülebilir marka liderlerinin İstanbul buluşması ile **Sürdürülebilir Markalar İstanbul '13**, geleceği şekillendiren güçlü markaların buluştuğu küresel ağa katıldı. Farklı disiplinlerden, farklı vizyonlardan, farklı bakış açısına sahip *tüm taraflar* işbirlikçi bir ortamda *yeni fikirler* ve *ortak bir değer* yaratmak için buluştu.

Marka dünyası için önemli bir gündem olan markaların sürdürülebilirliği konusu, global bir vizyonla ve tüm tarafların katılımıyla tartışıldı. Konferansta yer alan konulardan bazıları; Türkiye'de değişen tüketici davranışları, sürdürülebilir markaların iletişim stratejileri, iş dünyasında sosyal değişim, markaların sürdürülebilirlik gündemi, yeni tüketiciler ve yeni girişimler, sürdürülebilir tüketim araştırması, sürdürülebilir kalkınma ve markalar, sürdürülebilir moda ve tekstil idi.

İlk yılında büyük ilgi ve yoğun bir katılım ile hayata geçen **Sürdürülebilir Markalar Konferansı İstanbul '13**, bundan sonra her yıl düzenlenecek.

İstanbul Sustainable Brands Küresel Ağa Katıldı...

Haziran ayında San Diego'da gerçekleşen **Sustainable Brands 2013** konferansında konuşmacı olarak yer alan **Sürdürülebilirlik Akademisi Yönetim Kurulu Üyesi Semra Sevinç**, yaptığı konuşması ile 1000'in üzerinde katılımcının yer aldığı konferansa, **Sürdürülebilir Markalar Konferansı İstanbul '13** damgası vurdu. Gerek Türkiye'deki ekonomik parametreler, gerekse markaların sürdürülebilirlik ekseninde ortak değer yaratmak amacı ile yaptığı çalışmaları ve Sürdürülebilir Marka-

lar İstanbul Konferansı'nı global bir bakış açısı ile değerlendiren Semra Sevinç'in konuşması, uluslararası katılımcılar tarafından büyük ilgiyle takip edildi.

Herkes İçin Sürdürülebilir Enerji: İş Dünyası İçin Fırsatlar

Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi Türkiye ve İzmir Ekonomi Üniversitesi işbirliği ile 30 Mayıs'ta gerçekleştirilen "**Herkes için Sürdürülebilir Enerji: İş Dünyası için Fırsatlar**" Türkiye lansman toplantısı dünyadan ve Türkiye'den sürdürülebilirlik ve enerji uzmanlarını buluşturdu.

Gerek iş dünyası, gerekse kamu ve STK paydaşlarının "Herkes için Sürdürülebilir Enerji (SE4A)" hedeflerine nasıl ilerlediklerine dair uygulamaların ve Türkiye'den sektörel örneklerin ele alındığı panel **Sürdürülebilirlik Akademisi Yönetim Kurulu Başkanı Murat Sungur** Bursa tarafından yönetildi.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreter Yardımcısı, Rio+20 ve Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi New York Ofisi Sürdürülebilir Kalkınma Baş Danışmanı Brice Lalonde ve **BM Mukim Koordinatörü ve UNDP Türkiye Daimi Temsilcisi Kamal Malhotra** toplantının açılış konuşmalarını gerçekleştirdi.

Vadim O Kadar Yeşil ki!

Organik tarımın örnekleri tüm dünyaya yayılırken, geleceği yıllar önceden gören George Siemon adlı Amerikalı bir çiftçinin fikir babası olduğu Organic Valley adlı kooperatif, bugün ülkenin en fazla organik ürün üreten ve dağıtan bağımsız aile kooperatifi. Organic Valley, fast food ve işlenmiş gıdalarla beslenen, obeziteyle boğuşan Amerika'ya, 32 eyalette birden faaliyet göstererek, doğal ürünlerin hem lezzetini hem de ne kadar sağlıklı olduğunu öğretiyor...

ORGANIC VALLEY®

Family of Farms

Organik tarım organik prensiplerin maksimum düzeyde uygulandığı bir çiftçilik planına dayanıyor. Bu çiftçilik planını yol haritası olarak alan çiftçi de, doğanın dengesinin devamını sağlayan faktörleri koruyan, bozanları da dışlayan bir aracı konumunda. Organic Valley işte bu amaçla yola çıkan çiftçilerin Amerika'daki bir numaralı adresi.

Ekolojiye önem veren tüm şirketler gibi Organic Valley de (Türkçeye çevirirsek Organik Vadi), insanların, hayvanların ve doğanın sağlığı ve iyiliği için kurulmuş. Amerika'da aile çiftliklerinin durumunun kötü olduğu zamanlardan söz ediyoruz. 1960'lardan sonra büyük şirket grupları 600 binin üzerinde çiftliğin kapanmasına neden oluyor. İşte tam da çiftliklerin kapandığı, çiftçiliğin çok zor durumda olduğu o dönemlerde, **George Siemon** önderliğinde, bir avuç çiftçi bir araya gelmiş ve bugün bütün Amerika'ya yayılan bir birliğin ilk tohumları atılmış. Yıl 1988, aylardan Ocak. Toplantı yeri yerel bir mahkeme salonu. İdeal ise çok yüksek: Kırsal kesimde yaşayan halkı hem emeğinin karşılığını alacağı hem de topluma faydalı olacağı ortak bir amaç çevresinde örgütlemek.

1977'den beri çiftçilik yapan ama uzun saçlarıyla daha çok bir hippie'ye benzeyen George Siemon, birliğin kurucusu ve fikir babası. Sadece kendi toprağının ihtiyaçlarını değil, organik tarım konusunda büyük resmi de görebilen doğal bir lider. Etrafında topladığı çiftçi arkadaşlarıyla, kimsenin ekolojik tarıma önem vermediği yıllarda, daha önce belirlenmiş kurallara göre değil, doğanın ihtiyaçlarına göre çalışmalar yapmayı hedefliyorlar. Organik standartlar ve kurallar konusunda çok da başarılı adımlar atıyorlar. Siemon ve arkadaşlarının kendilerini o gün bugün "**doğanın temsilcisi**" olarak adlandırmaları işte bu yüzden...

Başlangıçta sadece meyve ve sebze üretimine ağırlık veren Organic Valley, daha sonra aşırı talep üzerine ürünlerine et ve sütü de ekleyerek, bugün bütün Amerika'ya yayılan bir marka zinciri olmayı başarmış. Üstelik kendi alanında piyasa lideri olmakla da yetinmemiş. Or-

ganic Valley'ye bağlı çiftçiler, sertifikalı ürün çeşitliliği ve sabit fiyat politikalarını devam ettirecek alternatif tarım metotları üzerinde de sürekli çalışmalar yapıyorlar. Doğanın ihtiyacını baz aldıkları için bölgesel tarıma önem veriyorlar. Hedefleri az topraktan çok verim almak değil, bir topraktan alınabilecek en iyi verimi almak. Üreticinin eğitimine ağırlık vermek kadar tüketiciyi bilinçlendirmek de birliğin başlıca politikaları arasında. Bu bağlamda 2010 yılından bu yana, yaşları 18 ila 35 arasında değişen genç Organic Valley çiftçileri, araçlarına atlayıp kasaba kasaba dolaşıyorlar ve halkı tükettikleri yiyeceklerin sağlıklarını ve gezegenin geleceğini nasıl

1977'den beri çiftçilik yapan ama uzun saçlarıyla daha çok bir hippie'ye benzeyen George Siemon, birliğin kurucusu ve fikir babası. Sadece kendi toprağının ihtiyaçlarını değil, organik tarım konusunda büyük resmi de görebilen doğal bir lider.

Öyle ha deyince, canı isteyen, aklına esen her çiftçi Organic Valley'e katılmıyor. Her şeyden önce hayvancılığa, bitki ve tohum hasadına dayalı organik tarım yapmak zorunlu.

etkilediği konusunda bilgilendiriyorlar. Aracın rotasını facebook ve twitter üzerinden takip etmek de mümkün.

Ailenizin Çiftçisi

Yöresel dağıtımı hedefleyen bir kooperatif olarak yola çıkan Organic Valley, bugün Amerika'nın en büyük bağımsız aile çiftçi birliği ve aynı zamanda Amerika'nın en büyük organik ürün üreticisi ve dağıtıcısı. Süt ürünlerinin ve sebzenin yanı sıra, artık soya, yumurta, domuz, hindi, tavuk ve sığır eti ürünlerini de pazarlıyorlar. Günümüzde Organic Valley'ye bağlı Amerika'daki 32 eyalette 1766 çiftlik sahibi var. Şirketin başarısı ülke sınırları dışına da taşmış durumda. Kanada'da 3 eyalette de Organic Valley temsilcileri var ve bunların hepsi organik tarım yapıyor. 2008 yılındaki Organic Valley cirosu tam 527 milyon Amerikan Doları. Sadece bu rakam bile

organik ürünlerin artık dünyanın her yerinde küçümsenemez bir piyasası olduğunun bir göstergesi.

Birliğin misyonu aile çiftliği kültürünü devam ettirirken, ülke çapında en yüksek kalitede organik yiyecek dağıtımını yapmak ve çiftçilerin emeklerinin karşılığını, Amerikan Çiftçiler Birliği'nin koymuş olduğu fiyat seviyesinden çok da fazla uzaklaşmadan, en yüksek derecede almalarını sağlamak.

Öyle ha deyince, canı isteyen, aklına esen her çiftçi Organic Valley'e katılmıyor. Her şeyden önce hayvancılığa, bitki ve tohum hasadına dayalı organik tarım yapmak zorunlu. Bu çiftçilerin ayrıca, ulusal organik programı sertifikası almaları da gerekiyor. Bu da hasattan önce yasaklanmış böcek ilaçları, kimyasallar ve suni gübreyi kullanmamak anlamına geliyor. Organik tarıma geçmek isteyen çiftçiler,

tam üç sene boyunca suni gübre kullanımını ve kimyasal ilaçlamayı kesmeden sertifika alamıyorlar.

Süt üretiminde de son derece keskin kuralları var Organic Valley'in. Hayvanlara büyüme, gelişme ve süt verme dönemlerinde kesinlikle herhangi bir antibiyotik veya GDO'lu yemler verilmemesi ve suni hormonlar kullanılmaması gibi...

Ayrıca **Yiyecek ve İçecek Birliği'nin (FDA)** klonlanmış hayvan yavrularından elde edilen ürünleri tüketmenin zararsız olduğu kararına da Organic Valley karşı çıkıyor. Günümüzde Amerika'da binlerce inek ve domuz kopyalanıyor. Organic Valley bunun tamamen yasaklanmasını isterken, bu karşı çıkışın sebebi olarak tamamen hayvan refahını ve etik unsuru gösteriyor.

Elbette Organic Valley'yi de bazı tutumları yüzünden eleştirmeyenler yok değil. Aşırı

Ortak Düşünce, Türlerine Saygı

- Üyeler arasında sonsuz işbirliği; üyelerin sertifikalı ürünlerini pazarlamak.
- Piyasa için en lezzetli, en faydalı, besin değeri en yüksek yiyeceği üretmek.
- Çiftçinin emeğinin karşılığı olan bir fiyatlandırma modeli kurmak, kooperatif pazarlama masraflarının da bu fiyata dahil olmasını sağlamak.
- Ekolojik ve ekonomik devamlılığı sağlayan bir çiftçilik sistemini cesaretlendirmek.
- Sağlıklı yaşam ortamını sağlamak için öncelikle kaliteli iş ortamı, ortak düşünce, organik eğitim ve büyümeye önem vermek.
- Üretim, paketlenme, pazarlama, dağıtım konularında çevre bilincine uygun hareket etmek.
- İnsanın, hayvanın, bitkinin, toprağın, birbirine bağlılığını korumak ve türlerin birbirine saygı duymasını sağlamak.

tutucu çevreler, birliğin pastörize ve homojenize edilmiş süt ürünleri pazarlamasını doğru bulmuyor. Fiyatlarını ulaşılamaz bulanlar da var, ürünlerini lezzetsiz diye tanımlayanlar da. Buna meyve veren ağaç taşlanır mı diyelim, her güzelin bir kusuru var mı diyelim bilemedik ama şu bir gerçek ki, insan sağlığının hiçe sayıldığı yiyecek ve içeceklerin bolca tüketildiği, hamburgerin kral olduğu ve obezite ile obeziteye bağlı kronik hastalıkların rekor düzeye ulaştığı Amerika'da Organic Valley'in yakaladığı başarıya takdire şayan. ○

Sürdürülebilirlik, Yeni Modernizm mi?

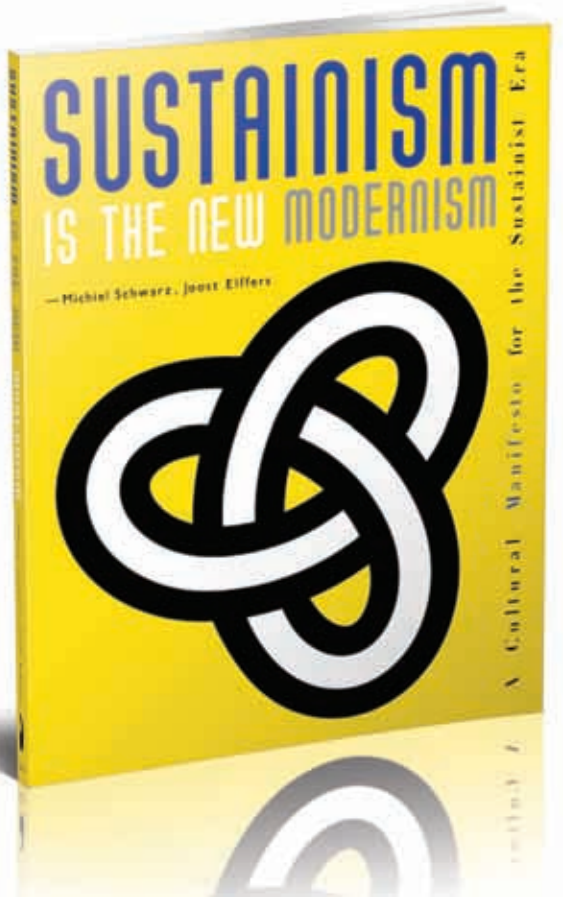
Modernizm, sürdürülebilirlikle tekrar diriliyor mu? Sürdürülebilirlik, postmodernizmin “kullan at kültürünü” kullanıp attığımız günün geldiğini mi gösteriyor? Heyzen Ateş, Michiel Schwarz ve Joost Elffers’in “Sustainism is the New Modernism” kitabı üzerinden bu ve benzeri soruların peşine düşüyor bu yazısında..

 Heyzen ATEŞ

2013 Book Expo'dan öğrendiğim bir şey varsa, o da sürdürülebilirliğin modernizmin yeni yüzü olduğu ve kitapların içeriğinden dağıtımına kadar yayıncılığın her alanına işlediği. Geçen ay bu yazıda **Ian McEwan**'ın **Solar** isimli yapıtından ve cli-fi'dan bahsedeceğimi yazmıştım ama hazır böyle bir cevher yakalamışken izinizle onu biraz erteleyip **Michiel Schwarz ve Joost Elffers**'in “**Sürdürülebilirlik: Yeni Modernizm**” (Sustainism is the New Modernism) çalışmasından bahsedeceğim.

20. yüzyılda dünya modernist fikirler ve değer anlayışıyla şekillendirildi. Tasarımlardan hayat tarzına, evimizde kullandığımız teknolojilerden gelişim anlayışımıza kadar 20. yüzyıla damgasını vuran kültürel yaklaşım buydu. 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılın **başlarıysa post-modernizm** denilen isyan veya terör ile özdeşleşti (Türkiye’de biz buna **derin bir kafa karışıklığı** dedik).

Bu iki anlayışın da tüketildiği günümüzde yeni bir kavramın her yerde karşımıza çıktığını görüyoruz: Sürdürülebilirlik. Hem yerel hem küresel pazarlar bu yeni bakış açısıyla şekilleniyor. Değişen yalnızca kültürel veya sosyal duruş değil, insa-

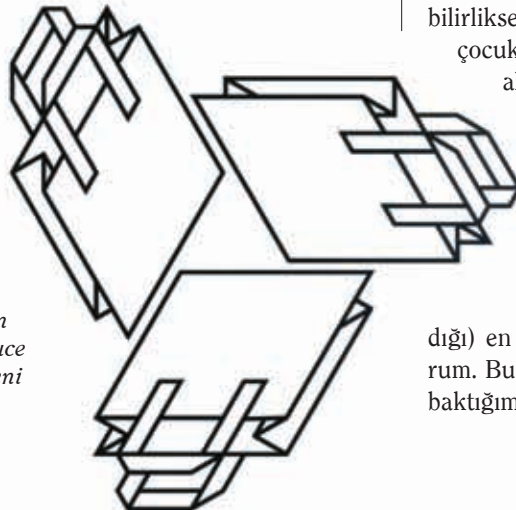

nın nesneye ve nesnenin kalıcılığına bakışı. Sürdürülebilirlik, “**kullan at kültürünü**” kullanıp attığımız günün geldiğini gösteriyor. Sonuçta o, geleceği tüketmemek adına üretilen çözümlerin anlık değil kalıcı olmasını hedefleyen bir varoluş biçimi.

Globalleşmeyle hesaplaşma, internet, iklim değişimi, yerel pazarları güçlendirme, medya demokrasisi, opensource (bedava teknoloji), çevrecilik. Yeni kültürü şekillendiren kavramlar bunlar. Sürdürülebilirlikse insanlara vicdanların ve çocuklarının rahat edeceği bir alternatif sunuyor. Burada mesele tutarlılık, çöpleri bir kere değil, her seferinde ayırmak, kâğıdı her seferinde geridönüşüm kutusuna atmak. Size değişimin hayatımıza sızdığı (Türkiye’de henüz sızmadığı) en basit noktadan bahsediyorum. Bu bağlamda kültür dışarıdan baktığımız değil, içinde yaşadığımız

Sürdürülebilirliğin yeni alamet-i farikalarından biri de, yerel üretim ve yerel ürün (üstte). Reduce - Reuse - Recycle, (sağda), atığı yok eden yepyeni ve modern bir bakış.

bir şey. Bir dünya görüşümüzün olup olmadığıysa ancak düşüncelerimizin, değer yargılarımızın ve kendimizi ifade edişimizin tutarlı olup olmamasıyla ortaya çıkıyor. O zaman sürdürülebilirlik siyasi veya düşünsel değil, kültürel bir devrim olarak giriyor gündelik hayata. Aldığımız ampulden kullandığınız poşete kadar her seçiminiz, farkında olun olmayın sizi ona dahil ediyor. Plastik poşet mi kesekâğıdı mı sorusundan daha büyük çaplı sorular, daha geniş kitleleri etkileyen yanıtlar da var. Enerji dağılımında kapasite değil eşit dağılım; tarımda kâr değil çeşitlilik, ne kendi haline bırakılmış doğa ne de işgal edilmiş ormanlar. Geridönüşümün, ürünlerin yeniden kullanımının ve tüketim toplumu olmaktan kaçınmanın savunulması. Sürdürülebilirliğin hedefi, büyük zaferler değil, devami gelebilen zaferler. Bu bağlamda akademisyen **Fritjof Capra**'nın dediği gibi, sürdürülebilir hiçbir şey, bireye ait değil, tüm toplumun malıdır.

Bütün kitabı elbette birkaç sayfaya sığdırmam mümkün değil ama kavramların kronolojik sırasına bakmakta fayda var. Çevrecilikten ekolojik duyarlılığa, ekolojik duyarlılıktan sürdürülebilirliğe. Kültür ancak ilk üç parça yerine oturduktan sonra doğuyor. Modernizmin

yenisini yap anlayışı, postmodernizmin kullan at anlayışı sürdürülebilirlikte “**elden geçir, dönüştür**” oluyor. Yine aynı bağlamda modernizmde makineleşme neyse sürdürülebilirlikte dijital o. Ama modernizmin doğurduğu en kayda değer bakış açılarından birini de sahipleniyor sürdürülebilirlik: **Minimalizm**. “Daha az daha çoktur” diyerek yeni üretim biçimleriyle daha azından daha fazlasının elde edilebileceğini ispatlıyor.

Sanatta ve Habitatta Sürdürülebilirlik

Sanat, sürdürülebilirliği savunanların iyi kullandığı silahlardan. İlk akla gelen örnek yurtdışında çeşitli ülkelerde kullanılan “Yerel bir üründür” anlamına gelen **logo**. Yerel ürün, bir halkın kendi çiftçisinin malını tüketmesi sadece ekonomik değil ahlaki açıdan da önemli günümüzde. Bu logolar da ister istemez tüketiciyi o ürüne çekiyor. Bu sayede yerel pazar canlanıyor, ekonomide sürdürülebilirlik sağlanıyor. Yerel ürünlere yönelim yeni pazarlara kapıyı açtığı gibi bölgede yaşayanlara iş imkânları da sunuyor. Sürdürülebilirliğin en çok etkilediği alansa mimari. Küresel ısınma iklimden fazlasını değiştirdi: Evlerimize bakışımız ve onları tasarlayışımız da değişti. İngiltere’de karbon aya-

Michiel Schwarz (üstte) ve Joost Elffers’in “Sustainism is the New Modernism” kitabı, ağırlıklı olarak görsel bir dille, sürdürülebilirliğin modernizmle ilişkisini ele alıyor.

kızını ve enerji tüketimini azaltmak için her yola başvuruluyor. Evler buna göre tasarlanıyor. Almanya’da güneş enerjisi ön planda. Bazı bölgelerde ev sahipleri komşularıyla paylaştıkları enerji üretim mekanizmaları inşa ediyorlar. Rüzgâr değirmenlerinden küçük hidrosantrallara kadar bedeli imece usulü karşılamanın yatırımlar yapıyor. Avrupa’da mahalle kültürünün de değişimi bu: Sahip olduğun kadarsın diye özetlenebilecek burjuva ahlakından “**paylaştığın kadarsın**” şeklinde özetlenebilecek sosyal sorumluluğa geçiş. Artık Mercedes’inizin ne kadar fiyaka olduğu değil o Mercedes’le işe giderken komşunuzu da gideceği yere bırakıp bırakmadığınız size saygı duyulmasını sağlıyor.

Dediğim gibi bütün bir kitabı iki sayfada özetleyecek değilim ama insanlar akıllandıkça ve dezenformasyon (küresel ısınma yoktur) anlamsızlaştıkça, güçlenen kavramlardan biri sürdürülebilirlik. Çıkarışızlık içinde bir umut, daha iyi bir gelecek için atılan adım. Türkiye’de de anlık çözümleri değil kalıcı çözümleri savunan bu bakış açısının bir gün oturması dileğiyle. ○

Glocal illüstrasyonu, Türkçe’ye Küyerel olarak çevrilen “Global düşün, yerel hareket et” düsturu ile güneşin gücünü bir araya getiriyor. Sağdaki imge ise, çocuk obezitesi gibi önemli bir modern soruna dikkat çekiyor.

Van'ın Muradiye ilçesindeki doğa harikası Muradiye Şelalesi'nin 500 metre üstüne ve 200 metre altına hidroelektrik santralleri kuruldu. Muradiye Enerji Üretim Limited Şirketi tarafından kurulan Ayrancılar HES'in şelaleye büyük tahribat vereceği ve inci kefalı üretimini olumsuz etkileyeceği belirtiliyor.

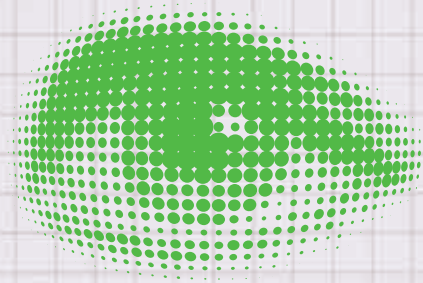
Doğa Gözcüleri Derneği, inci kefalinin zorlu yolculuğunda önüne çıkan engelleri ve balık neslinin devamı için risk oluşturan unsurları bir rapor haline getirdi. Raporla, kuraklık ve dere yataklarındaki tüm suların tarımsal sulama yapmak amacıyla kanallara çekilmesi yüzünden yaklaşık **10 ton inci kefalı ile milyonlarca yavru ve yumurtanın güneşte kavruğuna** dikkat çekiliyor.

Van'ın Erciş ilçesindeki **Çatakdibi köyünde** resmi rakamlara göre **250 bin ağaç kesilecek**. Ağaçlık alana, 2011'deki depremin ardından evleri hasar görenler için toplu konutlar yapılacak. Çalışmanın, köylülerin tepkisi üzerine bir ay ertelendiği duyurulmuştu. Ancak tekrar köye gelen müteahhit firma, ağaçların kesilmesi için çalışmalara başladı. 200 bin olduğu ifade edilen ağaçlar, resmi raporda 250 bin kavak ve 2 bin de meyve ağacı olarak belirtiliyor. Ağaçların kesilmemesi için imza kampanyası başlatıldı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde bir tarlaya **GDO'lu buğday** ekildiğinin ortaya çıkması üzerine, Amerikalı çiftçiler, tohumu geliştiren dünyanın önde gelen gıda şirketi **Monsanto'yu** mahkemeye verdi. İlk davayı Kansalı bir çiftçi açtı. Davacı, GDO'lu tohum skandalı yüzünden buğday fiyatlarının düştüğünü belirtti, 100 bin dolar tazminat talebinde bulundu.

Antalya, Isparta, Burdur, Denizli,

GÖZÜMÜZDEN

KAÇMAYANLAR

Gezi olayları, Gezi olayları, Gezi olayları... GDO'lu soya yağı PVC sanayiinde kullanma talebi reddedildi; Türkiye, OECD ülkeleri arasında mutluluk seviyelerinde sonuncu oldu; Titanik Oteli inşaatı durdurulmuyor; eylemciler "İnsan, toplum ve doğa yararına özgür bilim istiyoruz"; son 50 yıl içinde Everest'teki buzullar yüzde 13 azaldı...

 Gözde İVGİN

Kaş Platformu bir açıklama yaparak Belek'te yapılmakta olan bir inşaatın Türkiye'nin imza koyduğu uluslararası sözleşmelere aykırı olarak doğayı tahrip ettiğini bildirdi. Platformun verdiği bilgilere göre, yürütmeyi durdurma kararı verilmiş olmasına rağmen **Titanik Oteli inşaatı durdurulmuyor** bu alanı tahrip ediyor.

Biyogüvenlik Kurulu, GDO'lu ürünlerle ilgili yeni kararlara imza attı. Akdeniz Kimya Sanayi Ticaret AŞ'nin, 8 Şubat'ta yaptığı başvuruya **GDO'lu soya yağı PVC sanayiinde kullanma** talebini reddeden kurul, Bitkisel Yağ Sanayicileri Derneği'nin dahilinde işleme izin belgesi kapsamında GDO'lu ham mısır yağı ithalatına izin verilmesi talebini de reddetti. İthal edilen soyadan kırma sonucu elde edilecek soya yağının cila, vernik, reçine, plastik, sabun, kimya ve kauçuk gibi sanayi üretimlerde kullanılması taleplerine de kuruldan onay çıkmadı. Kurul, aldığı bu kararlar ile GDO'lu ürünlerin sanayide kullanımına sınırlama getirdi.

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalara karşı aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 52 ülkede protesto gösterileri yapıldı.

Amerika'da, Oregon'da büyük bir çiftlikte, **ekilmemesi gereken bir tür GDO'lu buğday** yetiştiği açıklandı. Bunun duyulması üzerine Japonya 25 bin tonluk buğday alımı kontratını iptal etti. Söz konusu buğdayın büyük alımcılarından olan Avrupa Birliği açıklama istedi.

Kapladığı alan bakımından Türkiye'nin ikinci büyük sulak alanı ve Lut Gölü'nden sonra dünyanın en tuzlu ikinci gölü olan **Tuz Gölü** her yönüyle özel ilgi bekliyor. Bilim insanları yaptıkları çalışmalarda Tuz Gölü'nün son yüzyılda yüzde 85 oranında küçüldüğünü belirledi.

Karadeniz İşadamları Derneği'nin düzenlediği ortak akıl toplantısında buluşan balıkçılar, **hamsi popülasyonunun son yıllarda azaldığını** belirterek, acil bir envanter çalışması talep etti.

Fransa'nın başkenti Paris merkezli Uluslararası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafın-

dan ülkelerin **mutluluk seviyeleri** hakkında yapılan bir araştırmada, **Türkiye sonuncu oldu**. 36 ülke arasında yapılan karşılaştırmada, birinci sırada ise Avustralya yer aldı.

Soyu tükenmekte olan ve **Türkiye’de çok nadir görülen çizgili sırtlan**, Şırnak’ta fotokapan çalışmasıyla belirlendi.

Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Cemal Saydam**, “Kanal İstanbul” projesinin iptal edilmesi için imza kampanyası başlatırken, “Karadeniz gitgide kuruyup yok olurken, diğer tarafta Marmara ve Akdeniz’in sıcaklık, tuz oranı bozulacak ‘Çılgın Proje’nin sonu **Çılgın Felaket olacak**” dedi.

Kırgızistan’ın Issık Göl bölgesindeki Kumtor altın madeninin kamulaştırılmasını isteyen 700 köylünün günlerce madene giden yolu kapatması ve bölgedeki santralībasıp elektriği kesmeye kalkışması nedeniyle ülkede acil durum ilan edildi. Gözaltıların yanı sıra polisin gaz ve el bombası kullanması sonucu 55 kişi yaralandı.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van Kedisi Araştırma ve Uygulama Merkezi **Müdürü Doç. Dr. Abdullah Kaya**, Van kedilerinin kendi coğrafyalarında sağlıklı şekilde yaşadığını ve üre-

diğini belirterek, bu **kedilerin Van dışına çıkarılmamasını istedi**. Doç. Kaya, kedilerin nesillerinin tehlike altında olduğuna dikkat çekerek, Van dışında başka yerlerde diğer kedilerle çiftleştiklerini ve özelliklerinin bozulduğunu, ayrıca çeşitli hastalıklara yakalandıklarını ifade etti.

ABD’den ithal edilen ve Mersin Limanı’na getirilen 23 bin ton pirinçte Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GDO) bulunup bulunmadığına yönelik soruşturmada analizde görevlendirilen **İstanbul Teknik Üniversitesi’nin Rektörü Prof. Dr. Mehmet Karaca**, Mersin Cumhuriyet Başsavcılığı’na gönderdiği yazıda bu **çalışmadan çekildiklerini** bildirdi.

Bakanlar Kurulu’nun glikoz olarak bilinen nişasta bazlı şekerler için yıllık 244 bin 400 tonluk kotayı yüzde 38 oranında artırması sanayiciyi isyan ettirdi. Türkiye’de glikozun iç piyasaya satışının yüzde 90’ının iki yabancı firmanın tekelinde olduğunu söyleyen İstanbul İhracatçı Birlikleri ve Şekerleme ve Şekerli Mamuller Tanıtım Grubu Başkanı Zekeriya Mete, “**Bu imtiyaz hainliktir**” derken, Şeker-İş Sendikası da Şeker Kurumu üyelerine tazminat davası açacaklarını belirtti.

ABD’de **devasa bir hortumun Oklahoma City’yi savaş alanına çevirmesi** sonucu onlarca kişi öldü, yüzü aşkın kişi de yaralandı. Hortu-

mun İkinci Dünya Savaşı sırasında Hiroşima’ya atılan atom bombasından 600 kat daha güçlü olduğu ortaya çıktı. NASA, hortumun 27 kilometre boyunca, 2 kilometre genişliğinde etkili olduğunu yayınladı.

Eğitim-Sen üyeleri “**GDO’lu pirinç raporu**” verdiği gerekçesiyle, İstanbul Teknik Üniversitesi öğretim üyesi **Doç. Dr. Alper Tunga Akarsubaşı**’nın açığa alınmasını protesto etti. Akarsubaşı’nın görev yaptığı İTÜ’deki Moleküler-Biyolojik-Genetik ve Biyoteknoloji Araştırma Merkezi önünde toplanan eylemciler “**İnsan, toplum ve doğa yararına özgür bilim istiyoruz**” pankartı açtılar.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, ekmeğin içerisindeki bütün katkı maddelerinin kullanımına son verileceğini açıkladı. Eker, **ekmekte kullanılan 17 katkı maddesinin kaldırılmasına yönelik bir yönetmelik** hazırladıklarını ve bu yönetmeliğin Temmuz ayında yürürlüğe gireceğini belirtti.

Tunceli ile Elazığ sınırında yapımı tamamlanan Tatar Barajı ve HES’te gerekli tedbirler alınmadan kapakların kapatılması ve can suyunun kesilmesi sonucu kuruyan **Peri Suyu yatağındaki milyonlarca balık öldü**.

Petrol aramalarını artırmayı ve buna bağlı olarak bulunan kaynakların etkin şekilde kullanılmasını

sağlamayı amaçlayan Türk Petrol Kanunu Tasarısı TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi.

AB, restoranlarda yemek öncesi yapılan **zeytinyağı servisinin açık olarak sunulmasını yasaklama kararı** aldı. Uygulama gelecek yıldan itibaren başlayacak.

Küresel ısınmanın etkileri, dünyanın en yüksek noktası **Everest Dağı**'nı da etkilemeye başladı. Meksika'nın Cancun kentinde düzenlenen ve Amerikan Jeofizik Birliği tarafından desteklenen konferansta, Everest'te yaşanan endişe verici erimeye dikkat çekildi. Araştırmanın başını çeken İtalya'nın Milano Üniversitesi'nden **Sudeep Thakuri**, son **50 yıl içinde Everest'teki buzulların yüzde 13 azaldığını**, kar örtüsünün ise onlarca metre yükseldiğini gösterdi.

KAYNAKLAR: *Radikal, Dünya, başkahaber.com, Hürriyet, Cihan Haber Ajansı, t24.com, Bianet, Dünya, Milliyet, Anadolu Ajansı, ecogazete, Yeşil Gazete, trthaber, Tunceli'nin sesi gazetesi.*

Gezi Olayları!

İstanbul Taksim'de bulunan Gezi Parkı, buraya Topçu Kışlası inşa edilmesi planı nedeniyle başlayan bir direniş hareketinin sahnesi haline geldi. Parktaki ağaçların yıkılmasını önlemek için eylemciler park içinde yatıp kalkarken, hareket pek çok kurum, STK, Oda, dernek, bazı siyasi parti ve pek çok ilden de destek gördü, büyüdü. Polis eylemcilere günlerce biber gazı, tazyikli su ve fiziki müdahalede bulundu.

Polis şiddetinin bir neticesi olarak 18 gün içerisinde 4 kişi; Ethem Sarıgül, Mehmet Ayvalıtaş, Abdullah Cömert ve Mustafa Sarı hayatını kaybetti. Pek çok kişi de görme, işitme ve uzuv kaybına neden olacak şekilde yaralandı.

Direnışten bazı anekdotlar;

Direnışe destek için Kadıköy'de toplanarak yürüyen bin kişilik bir grup Boğaz Köprüsü'nü kapattı.

Taksim Gezi Parkı'nda elektrik ve 'şarj' sorununa güneş enerjisiyle çözüm bulundu. Parkta bir bostan da oluşturuldu, fidan dikildi.

Gezi Parkı eylemleri, Belgrad Ormanı, Yedigöller ve Manyas Kuş Cenneti'ni de 'şimdilik' kurtardı. Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu görüşmeleri askıya alındı. 113 sivil toplum örgütünün itiraz ettiği tasarı yasalırsa, ormanların yanı sıra milli parklar da imara açılacak.

Gezi Parkı direniş kapsamında, Be-yoğlu Bekar Sokak'ta yıllardır terk edilmiş ve tahtalarla çevrili metruk bir arsa 'Müştereklerimiz' grubu tarafından parka çevriliyor. Aslen M. Manukyan'a ait arsanın yıllardır mirasçuları arasındaki anlaşmazlık yüzünden metruk kaldığını anlatan eylemciler, parkı sokağın kullanımına açarak 'kamulaştıracaklar.'

Parktaki direniş sürerken Atatürk Kültür Merkezi restorasyonu da bakanlık tarafından durduruldu.

DÜNYAYI ANLAMAK VE DEĞİŞTİRMEK İÇİN

Şebekeler Bilimi, Dijital Dünyanın Görünmez Kullanıcıları ve Dünyayı Doğru Okuma üzerine üç kitaplık set

İnternet Gruplarının Gücü HERKES ÖRGÜT / Clay Shirky

New York Times, Wall Street Journal, Harvard Business Review gibi dergilere düzenli olarak yazan Shirky'nin çarpıcı fikirlerine kulak vererek mucizenin bir parçası olabilirsiniz.

İş Hayatında, Bilimde ve Günlük Yaşamda BAĞLANTILAR / Albert-László Barabási

Şebekeler bilimini tam olarak anlamamız bize kuruluşlarımızı daha iyi düzenleme, salgın hastalıklarla başa çıkma, fikir ve enformasyon değiş tokuşlarının güvenliğini sağlama olanağını verecektir.

Dünyayı Anlamak ve Değiştirmek Üzerine YENİDEN DÜŞÜNÜRKEN / Zülfü Dicleli

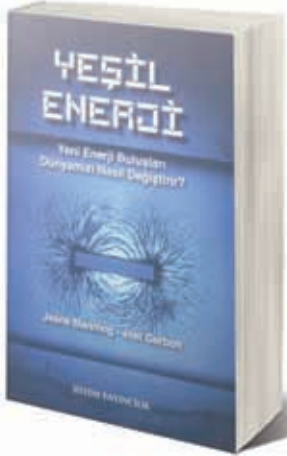
Ülkemizin ve dünyanın yaşamakta olduğu derin değişim sürecinin farklı yönlerini anlamaya ve anlamlandırmaya, yeni bir anlatı geliştirmeye katkı denemeleri.

Yeşil Enerji -Yeni Enerji Buluşları Dünyamızı Nasıl Değiştirir?

*Yazar Jeane Manning-Joel Garbon
Yayınevi: Sistem Yayıncılık, Mayıs 2013*

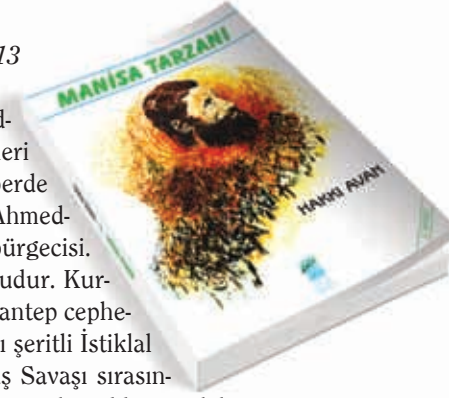
Dünya kamuoyu çok uzun zamandır bir temiz enerji devrimi bekliyor. “Yeşil Enerji-Yeni Enerji Buluşları Dünyamızı Nasıl Değiştirir?” kitabının yazarları Jeane Manning ve Joel Garbon’a göre yeşil enerji devriminin başarıya ulaşma şansı bugün çok daha fazla. Yazarlara göre, bunun ilk sebebi Meksika Körfezi’nde BP’nin sebep olduğu felaket ile Fukuşima’da gerçekleşen nükleer kazanın kamuoyunda farkındalığı tekrar artırmış olması. İkinci sebep ise, petrol savaşlarının halkı canından bezdirmesi. Bu arada yeni nesil mucitler hem profesyonel laboratuvarlarında hem de **garaj atölyelerinde** diğer her konuda olduğu gibi enerji konusunda da yepyeni buluşlara imza atıyorlar. Hatta bu buluşların ileride 1990’larda PC’lerin yarattığı devrimin de ötesine geçeceği konuşuluyor. Kitabın yazarlarından Manning ve Garbon da inovasyon peşindeki bu garaj mucitlerinin peşinden koşmuşlar ve ortaya gayet ilgi çekici bir kitap çıkmış.

Türkiye Çevrecilerinin Öncülü Manisa Tarzanı

*Yazar: Hakkı Avan
Yayınevi: Ege Derneği, Mayıs 2013*

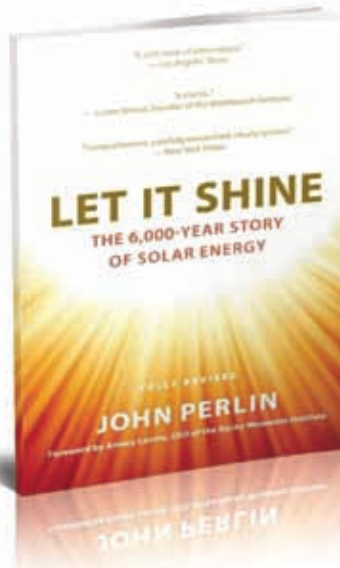
Manisa Tarzanı, namı diğer Ahmeddin Carlak’ın vatandaşlık bilgileri 8 Nisan 1928 tarihli bir ilmühaberde şöyle yazıyor: İsim ve Şöhreti: Ahmeddin. Sanat ve Sıfatı: Belediye Süpürgecisi. Ahmeddin Carlak, Bağdat doğumludur. Kurtuluş Savaşı sırasında Kilis ve Gaziantep cephesinde savaşmıştı. Kendisine kırmızı şeritli İstiklal Madalyası dahi verilmişti. Kurtuluş Savaşı sırasında yakıp yıkılan Manisa manzarası, Ahmeddin Carlak’ın üzerinde büyük bir travma etkisi yaratmıştı. Manisa’nın yeniden imarı sırasında kente yerleşen Ahmeddin Carlak süpürgencilik, itfaiye erliği, bahçıvan yamaklığı gibi işler yaptı. Dede Lokantası’nın sahibi Dede Niyazi sayesinde karnını doyuruyor, parklarda ve bahçıvan aletlerinin bulunduğu kulübelerde de barınıyordu. Günlerden bir gün Ahmeddin, küllerin arasından bir ağaç filizinin boy vermesine şahit oldu. Bundan sonra Ahmeddin de kendisini şehrin yeşillenmesine adadı. Kısa pantolonunu çektikten, sıcak hava onu bunalttığı için atletini çıkarttıktan sonra işe koyuldu. Sınırlı aylığından ayırdığı parayla köylülere fidan almaya ve onları dikmeye başladı. Bu yüzden artık Manisa Tarzanı olarak anılacaktı. Hakkı Avan tarafından kaleme alınan kitap, Manisa Tarzanı hakkında bugüne kadar yazılmış en kapsamlı biyografilerden biri.

Geçmişten Geleceğe Güneş Enerjisi Let It Shine

*Yazar: John Perlin
Yayınevi: New World Library, Eylül 2013*

Evet, kitabın ismi belki **Milos Forman**’ın o şahane müzikali **Hair**’in final şarkısı “**Let The Sun Shine**” parçasını hatırlatıyor ama konu o değil. Burada o şarkının başlığı daha çok gerçek anlamıyla kullanılıyor. John Perlin, “Bırak Parlasın” (Let It Shine) isimli kitabında güneş enerjisinin 6 bin yıllık tarihini anlatıyor. Arşimet’in deniz savaşında parabolik aynaları kullandığını biliyoruz. Roma ilk defa Partheon’da doğal aydınlatmayı

kullanıyor. Hem Leonardo Da Vinci hem de Galileo güneşin enerji kaynağı olarak kullanılacağı ilk teknolojik tasarımları yapıyorlar. 1918’de Kaliforniya’da 4 binden fazla güneş enerjili ısıtıcı var. Perlin, Çin, Yunan ve Roma medeniyetine de atıflar yaparak, güneş enerjisinin pekâlâ bir geleceği olabileceğini vurguluyor. Kitabın önsözünün Rocky Mountain Enstitüsü Kurucusu, hibrid araçların mucidi sayılan **Amory Lovins** tarafından yazıldığını da ayrıca hatırlatalım.

Özel ürünler, özel çözümler!

Hazır beton tesislerimizde müşterilerimizin ihtiyaçlarına uygun, yenilikçi ürünler geliştiriyoruz.

www.betonsa.com.tr facebook.com/akcansa Akçansa Group

HEIDELBERGCEMENT

BETONSA

Bizce tasarruf içten gelmeli.

Tüm Bosch ürünleri, sadece bugünkü değil, gelecekteki yaşamımızı da iyileştiren teknolojilerle donatılmıştır.

%53
varan elektrik tasarrufu

%35
varan su tasarrufu

%50
varan elektrik tasarrufu

%60
varan su tasarrufu

%82
varan elektrik tasarrufu

%40
varan elektrik tasarrufu

%69
varan elektrik tasarrufu

Bosch, doğal kaynakları daha verimli kullanmak için tüm ürünlerini %92 geri dönüşümlü malzeme kullanarak üretir. Üstelik son 15 yılda elektrik tüketiminde %82, su tüketiminde %60'a varan tasarruf sağlayan teknolojilerin geliştirilmesi ile sizin de doğal kaynakları korumanıza yardımcı olur. Daha yaşanılır bir gelecek için bize katılır mısınız? www.bosch-home.com/tr

BOSCH
Yaşam için teknoloji

